

În zorii României Mari

CULTUL REGATULUI ROMÂN

Istoria românilor din provinciile aflate vreme îndelungată sub dominația străine prezintă încă numeroase lacune. Orice mărturie obiectivă despre viața românilor din aceste teritorii merită să fie scoasă la lumină, pentru a înlătura numeroasele omisiuni și falsuri pe care istoricii regimurilor opresive le-au practicat cu obstinență. În trei numere consecutive (1, 2 și 3-4) din 2015 și alte două (1-2 și 3-4) din 2017, revista Helis a găzduit ample materiale despre viața românilor basarabeni la începutul secolului XX și lupta lor pentru unirea cu patria mamă. De astă dată, cu dorința de a da o imagine cât mai completă a procesului istoric ce a avut ca finalitate crearea României Mari, atenția noastră s-a îndreptat, cum era și firesc, către Transilvania. Călăuză ne va fi Lucreția Barbul...

Înainte de a-i da cuvântul, sunt necesare câteva precizări. Soțul autoarei, Eugen Barbul, deputat în primul parlament al României reîntregite, a fost ani buni director al Bibliotecii Universitare din Cluj. Soții Barbul au fost prieteni apropiați ai Veturiei și ai lui Octavian Goga, împărțind și convingerile politice ale poetului. În 1946, fiul cel mare al Lucreției, Nicolae, era consilier economic al Legației României din Ankara și a refuzat să se întoarcă în țară. Cel de al doilea fiu, Eugen, a fugit din țară în 1949, iar al treilea, Gheorghe, curier diplomatic, profitând de faptul că posedă pașaport, a plecat în Cehoslovacia, în 1947, și de acolo în Occident. Nicolae s-a stabilit în Italia, iar frații săi la Paris.

Rămasă singură, după decesul soțului său, pentru a-și potoli dorul de cei dragi, a început să redacteze o lungă scrisoare autobiografică pe care intenționa s-o trimită feciorilor săi, însoțită de un voluminos album fotografic. În 1959 manuscrisul era gata. A încercat să-l trimită în 1960, prin intermediul unei prietene, dar securitatea a intervenit, a confiscat textul, iar autoarea a fost trimisă în judecată și condamnată sub învinuirea

de „uneltire contra ordinii sociale etc...”

În 2003, Gheorghe Barbul a venit în țară, fiind oaspetele redacției Magazin istoric. Ne-a acordat un interviu și ne-a furnizat date despre scoaterea mamei sale din țară, „grație unui trafic practicat de guvernul de la București cu scopul de a-și procura devizele de care avea nevoie”. Autoritățile au scos-o din închisoare, au anulat condamnarea și i-au îngăduit să-și scoată pașaport. Totul a costat „6 000 de dolari depuși sub formă de acreditiv la o bancă din Elveția”.

Să mai spunem și faptul că dl. Gheorghe Barbul este autorul unei des citate lucrări publicate la Paris imediat după terminarea războiului, sub titlul Memorial Antonescu. Al treilea om al Axei (versiunea în limba română a apărut la Iași în 1992).

Marian Ștefan

„M-am născut în monarhia austro-ungară, în județul Arad, comuna Hălmagiu, așezată la poalele muntelui Găina, în dimineața zilei de Anul Nou 1891, stil vechi, ceea ce se socotește 13 ianuarie stil nou... Părinții mei, conform obiceiului de autoconservare al românilor ardeleni, căutau să-mi dea un nume de botez care să nu se poată maghiariza, ci să afirme în toate împrejurările vieții originea mea românească și m-au numit Lucreția Xenia. Preotul Enea Joldea (nea baci) a asistat pe protopopul Groza la botezul meu; îl amintesc aici fiindcă voi vorbi despre el mai târziu...”

Hălmagiu a fost mereu în fruntea luptelor naționale duse de această parte pur românească a Munților Apuseni, care a dat Ardealului pe Horea, Cloșca și Crișan, Avram Iancu, Buteanu și mulți alți eroi și martiri cu care nu se pot mândri alte plaiuri. Țara mea, Țara Zărandului, este de un naționalism specific, îndrăzneț, viu, chiar exagerat, naționalism care s-a păstrat până astăzi. Pot afirma că majoritatea eroilor și a martirilor ardeleni se trag din partea

aceasta a Munților Apuseni, în special din fostul județ Zarand.

Bunica mea era coborâtoare din Brancovicii din Ineu (județul Arad), neam de preoți, despoți și baroni, iar bunicul meu se numea Nicolae Ionescu. Originea familiei mele, atât din partea tatălui cât și din partea mamei mele, mă face să înțeleg multe din faptele și atitudinile părinților și ale rudelor mele. Tata era bărbat frumos și voinic, un român îndrăzneț în toate faptele sale și extrem de corect... Avea cusurul să spună oamenilor în față adevărul, ceea ce, atât lui cât și nouă, ne-a pricinuit multe supărări...

Mama mea, născută Rusalina Costina, era fiica unor nobili din Zarand, care în monografiile județului Arad figurează în șirul nobilimii sub numele de Costina, având drepturile „regale” pe o mare întindere, de la Șoimuș, județul Hunedoara, până la Șiria, județul Arad... În 1848, în timpul revoluției, când ungurii căutau pe bunicul meu ca să-l piarză, fiind el cel msi de seamă om al ținutului și negăsindu-l, bunica urma să fie decapitată. Bunica a îngenuncheat în mijlocul camerei cu cei doi copilași alături, dar sabia călăului, lovindu-se cu putere de mester-grinda din tavan, s-a rupt și, considerând aceasta „semn al cerului”, bunica a scăpat...

De bunicul meu îmi amintesc vag – era voinic și gras –, în schimb, de bunica îmi amintesc foarte bine. Ieșea în stradă și zicea, închipuindu-și că pe lavița casei era culcat Avram Iancu și cânta din fluiet: sârmanul Iancu, dezamăgit de împăratul Franz Josef, își pierduse rațiunea și rătăcea ca un somnambul pe toate cărările, adăpostindu-se adesea în casa bunicului meu. La înmormântarea lui Iancu, la Țebea, a slujit și unchiul meu, protopopul unit Petru Birta din Hălmagiu, care avea fotografia prohodului...

Mama era voinică, sănătoasă, parcă era din granit, extrem de harnică, foarte ambițioasă pentru copiii ei și o adevărată luptătoare. Avea o soră, Ecaterina, cu 20 de ani mai mare decât ea, măritată cu protopopul greco-catolic Petre Birta din Hălmagiu, teolog de Viena, și un frate, Gheorghe Costina, preot ortodox în Izoșel... Când aveam 7 ani ne-am mutat de la Hălmagiu la Ciuci – Vârfurile de mai târziu –, unde tatăl meu, după un zbucium îndelungat, a fost ales cu mare entuziasm notar cercual. Ca extindere, acesta era cel mai mare notariat al județului Arad, având șapte comune. Tata, deși studiase dreptul, chiar și un post de notar cu greu putea obține, fiind considerat valah periculos „daco-olah”... (VA URMA)

ATLASUL ZOOLOGIC GALACTIC

MIMETISUL

Este una dintre cele mai extraordinare ființe care trăiește în universul cunoscut. Originar de pe o planetă micuță (ZZE 257) din constelația Fecioarei, nimeni nu a reușit să furnizeze o descriere exactă a lui din simplul motiv că împrumută instantaneu forma ființei sau obiectului cu care interacționează. De aceea nu are nici dușmani naturali. Dacă un răpitor, de exemplu, se hotărăște să-l atace când este metamorfozat în prada lui obișnuită, chiar înainte de a pune ghiara pe el se transformă în partenerul sexual al acestuia, e pregătit pentru împerechere, deci irezistibil. Un simț special este permanent în alertă, chiar dacă animalul este ocupat cu altceva. Mimetisul nu are aparat respirator și poate trăi în orice mediu fără să fie afectat.

Pentru exploratorii care l-au descoperit a fost o revelație, mai ales că a devenit imediat cel mai râvnit obiect sexual din univers. În scurt timp micuța planetă s-a transformat într-un incubator gigantic, deoarece numai aici se poate reproduce.

Fiindcă am prieteni devotați, iar prietenia se conservă prin mici cadouri, am primit în dar de la amicii extraterestri trei mimetiși. Degeaba veți încerca să-i identificați, nu o să reușiți; unul este metamorfozat în găină, și am multe găini, altul în câine și am mulți câini, iar celălalt în vacă, ascuns printre celelalte vaci de la fermă. Nici eu nu îi pot deosebi decât cu ajutorul unui mic aparat de produs holograme, cadou extraterestru, desigur. Proiectez holograma unei persoane și găina se transformă în acea persoană, la fel și câinele și vaca. La unul din șprițurile nocturne, când țuica le încălzise îndeajuns mintea, vizitatorii spațiali au afirmat, și îi cred, că se ocupă de evoluția societății omenești de foarte mult timp. Uneori, când liderii politici o iau razna sunt substituiți discret cu mimetiși, cărora li se implantează în creier cipuri de comunicare și control. Chiar și la vârful politicii românești au fost operate substituirii evidente, mai ales în ultima perioadă. Vă întrebați desigur ce este de făcut? Nimic. Dar când aveți dubii în privința unei persoane puteți constata foarte ușor substituția: gădilați-i delicat testiculele, dacă este mascul, sau buricul în cazul femelelor... Mimetisii... NU RĂD.

11.08.2018
F.M.Ciocea

DAN ELIAS

Mi-e dor de noi!

Există dragoste și toamnă în același timp;
timpul meu pe care-l opresc din când în când
Ca să-mi dezmoțesc inima.

Uneori vine noaptea mai repede
și-mi place să stau nemișcat,
până când termină luna un troian peste mine
din toate umbrele voastre.

TITI Damian - p. 1, 9, 10 - Cine știe cum ar fi evoluat ca poet Inculeț Bălan? Așa, a rămas o prezență vie în memoria celor care l-au cunoscut și o voce inconfundabilă în lirica românească.

G. Spermezan - p.1,15,16 - Problema este că dăm prea multă importanță imaginii noastre în exterior. Când nici noi nu avem o impresie prea bună despre țara în care locuim ar trebui să nu ne mai pese despre cum gândesc ceilalți. Imaginea României nu se construiește, se va impune de la sine atunci când nu vom mai sta cu căciula întinsă pentru pomeni. În fond, ar trebui să fim mândri că trăim într-un colț de rați, pe care ceilalți îl râvnesc în surdina. Faptul că s-au vândut străinilor terenuri agricole, chiar nu are importanță din moment ce statul român poate oricând să le răscumpere sau să impună politicile economice necesare. Globalizarea este o necesitate dictată de evoluția climatică și explozia demografică și nu-i înțeleg pe nostalgicii care propovăduiesc izolaționismul, când mai mult de un sfert din populația României muncește sau se relaxează în afara granițelor. Specificul cultural zonal se va conserva indiferent de aporturile altor culturi sau diluția demografică. În primul rând suntem oameni, iar oamenii nu își vor abandona niciodată zestrea culturală, de oriunde ar proveni ea.

Victor Nicolae - p. 1, 10 - Nostalgia „made” Victor Nicolae.

Marian Ștefan - p. 2 – Patriotismul se trăiește, nu se mimează. Bravo M.Ș.!

Gheorghe Dobre - p. 2 - Creștinismul așa a fost dintotdeauna, un ideal în numele căruia s-au purtat războaie și au fost uciși sute de mii de oameni. Importante sunt ideile, altfel am fi lipsiți de repere morale, iar lumea ar deveni un câmp de luptă sălbatec.

N. Teoharie - p. 3 - Subscriu la opiniile dumneavoastră.

Dan Elias - p. 3 - „Am de la o vreme apucături de iarbă

crescută în miriștea unei amintiri cu tine.”

”De unde știți voi că merii

nu scriu cărți cu mere!?”

Ignoranților!”

„Nu vindec spaima și mirarea voastră

și nici nu pot înmulți pâinea și peștele”

Ion Roșioru - p. 4 - „Pe fluviul cu malul opus pierdut în ceață

Un pescăruș ca smoala s-avântă-n zbor tangent.

Stă să m-absoarbă-o noapte ce n-are dimineață.

În două lumi adverse trăiesc concomitent!”

„O lișiță e-ndrăgostită de propriul siaj pe apă

Și-i cât se poate de-nciudată că nu și-l vede și în zbor.

Doar chipul tău aș vrea să-mi fie ascuns sub fiecare pleoapă

Cân o s-aud că mă imploră înghețul umbrei să-l măsoar!”

Vitalie Buzu - p. 4 - Probabil, până acum, niciun

istoric nu a detaliat activitatea vechilor organizații de partid în teritoriu. Este un instrument de lucru inedit pentru viitorii cercetători în domeniu și nu numai.

N. Teoharie - p. 4 -

„pe atunci țipătul cocorilor ne ardea carnea și se lăsa peste noi o toamnă din pre existență. ne oream din joacă și spuneam: neîndoielnic țipătul este cel mai bun prieten al omului”

„rachiul oferă explicații și te ajută să trăiești

Absurd fericit”, a mai spus bunica.

și până a dus paharul la gură i-a îmbătrânit mâna.”

Adrian Bucurescu - p. 5 -

„Fășând prin tufe de zadă

o lumină cețoasă

bâjbâie prin ogradă”

„În farmecul ghizdav al zorilor

veșnica pomenire mă doare.”

Gh. Postelnicu - p. 5 - Sunt de acord cu d-voastră.

Am și scris despre acest roman.

P.I.Crețu - p. 6 -

„dacă aș fi ascuns în ochiul tău stâng

un trandafir sălbatec

iar spinii lui ți-ar sfâșia privirea

atât cât să-ți aducă aminte

că nu-i iubire fără durere”

„cu versuri suave am să te lovesc

peste umeri ca un bici de aer apoi

furtună.,,

„din spital au pornit în zbor

toate paturile spre răsărit

în mine țărâna câmpiei cântă a nesfârșit.”

Silvia Bitere - p. 6 -

„când vroiam să-mi simt suflarea

și trupul până în tălpi

te vedeam pe tine coraline într-un bungalou în

serampore”

„dar sufletele ce se întâmplă cu sufletele coraline

ele nu sunt oameni?

nu

oamenii te părăsesc pur și simplu.”

Vasile Iordache - p. 6 - Deja „ZODIA HELIS”

este o stare de spirit care va dăinui mulți ani, apoi va deveni istorie.

Alina Marieta Ion - p. 7 -

„Cui nu i-a ars

măcar o dată în viață

sufletul

nu o să înțeleagă

din ce se hrănește

flacăra lumânării

ce-și mistuie

până la capăt lumina.”

F.L.Dalian - p. 7 - Așa se câștigă experiență...de spărgător.

g.alex - p. 7 - Iubitorii de muzică clasică nu s-au diminuat, dar internetul, cd-urile și dispozitivele electronice sofisticate concurează serios cu sălile de spectacol.

Loredana Stan - p. 8 - „Era cămașa cumpărată din

NOAPTEA ÎNSTELATĂ a lui Van Gogh.

Era atâta liniște împrejurul nostru că scrâșnea aerul care ne cuprindea pe-amândoi.”

„Privește de la pervazul orei de română

cum își ascunde marea scoicile uscate în gâtul tău”

„Un băiat locuia într-o floare

Atunci când l-am cunoscut.

Petalele pletelor sale îi ascundeau surâsul curajos.”

Valentin Baci - p. 8 -

„Rămâi reduta dorului nespus

Strategic ticluită mult prea sus”

Valentin Popa - p. 8 - Nu cunosc autorul.

Cătălina Stroe - p. 17, 18, 24 - Este o joacă cu rime care nu se compară cu eseurile și memorialistica dumneavoastră.

Leonard I. Voicu - p. 19, 20 - Așteptăm să citim cartea.

Nicoleta Cristea Ifrim - p. 21, 22 - Mama Mia, un personaj care traversează evenimentele contemporane cu demnitatea, suspiciunile și inconsecvențele omului simplu.

Loredana Stan - p. 22 - Un poet la fel de bun ca prozatorul, nu-i așa?

Ștefan Neagu - p. 23 -

„Ce vis sepulcral! Să-mi înfășor sângele

Sub șfichiuri de bice electrice.”

„Ciupeam din zori o hartă înălțată

Pe un câmp parfumat de căpșuni

Și mă trezeam astupat de o hartă însângerată”

Tudor Cicu - p. 23 - O nouă carte pentru copii?

F.M. Ciocea - p. 24 -

„Dacă lumea ar fi de foc,

Tu, iubita mea, ai trăi în șipotul unui izvor”

„Cadavrele stelelor se consumă în osuarele cosmice,

La fel cum amintirea morților noștri

Ni se șterge irevocabil din memoria apropiată;”

Tortuga

06.08.2018

Dan Simionescu

F.M. CIOCEA

***

Dragostea mea, tu nici nu ești;
Te-am inventat într-o noapte caldă de mai,
Când stelele îmi picurau
Lumina lor pe tâmplă,
Iar o cometă bezmetică îmi rescia destinul
La fruntariile universului meu interior.

Te iubesc atât de mult
Încât te-aș ascunde în petalele florilor,
Pentru ca mireasma specială a dragostei
Să inunde sufletele celor însingurați,
Și chiar dacă ești o fantasmă,
Las vântului strigătul mut:
- Te voi aștepta în toate existențele, dragostea mea!
(25.04.2018)

***

Iubita mea, ascunde-te în lumină;
Lupii de gheață vor trece pe lângă sufletul tău,
Dar strălucirea îi va orbi
Și se vor prăbuși în întunericul din care au venit.

Apoi coboară în palatul meu de vise,
Să trăim împreună
Imensa dragoste din florile de cireși.
(19.07.2018)

***

Trăim suspendați între
Ondulațiile succesive ale timpului
Și uneori ne amintim că putem trece dincolo,
Adică să ne bălăcim picioarele
În existențele noastre trecute,
Sau viitoare,
Mereu tineri,
Repetând cu dezinvoltură
Saltul în dimensiunea reversibilă a morții.

(15.07.2018)

GHEORGHE DOBRE

POEZIA - volum bilingv, editat în Macedonia

Din rândurile trimise odată cu cartea de către d-l Ciocea am înțeles că ați obținut la Skopje premiul anual oferit de Asociația Scriitorilor Macedoneni promotorilor culturii acestei mici republici în exterior.

Felicitări, Gheorghe Dobre! Nu este numai premiul dumneavoastră ci al tuturor helisiștilor pe care îi reprezentați, și care, într-un fel sau altul au luat contact cu valorile culturii macedonene.

Havana

04.08.2018

Dan Simionescu

LEONARD I. VOICU

SURORILE

Un roman care subliniază latura feminină a autorului. Cum reușește un bărbat să scrie o carte despre femei? Mă gândesc că nu o poți face dacă nu înțelegi în profunzime complexitatea trăirilor lor. Cele trei surori, eroinele romanului, ficele unui tată care și-ar fi dorit un băiat, au destine diferite, nuanțate cu măiestrie de autor. Trăirile intime, relevate cu deosebită acuratețe, ar putea stârni invidia doamnelor scriitoare. Este un roman echilibrat, bine scris, palpant, dar s-ar putea ca Funia Roșie, facsimilat în HELIS să fie mult mai bun, așa pare.

02.08.2018

Havana

Dan Simionescu

Gheorghe Dobre a primit un premiu literar important în Macedonia

Îl știam, desigur, din numeroasele întâlniri petrecute cu cele mai felurite prilejuri. Ne-am intersectat pe teritorii ale creației, poezia și publicistica fiind-ne dragi amândurora. Am pentru el o admirație fără limite față de felul în care reușește să țină aprinsă o flacără de spiritualitate cât Bărăganul de mare, ba poate și mai cuprinzătoare, revista Helis din Slobozia. Știu cu ce eforturi se zămislește o revistă și știu, desigur, câte zbateri presupune menținerea ei în

din Macedonia, într-o ceremonie de-a dreptul emoționantă, aveam să descopăr că în acest om sălășluiește un grăunte de sensibilitate doar a lui, o sensibilitate care mișcă altfel cuvintele spre inimile cititorilor. Chiar spre inimile și gândurile organizatorilor festivalului "Sărbătoarea teilor" de la Skopje, unde regină este poezia. În cadrul acestei sărbători anuale, de mai multe decenii, Uniunea Scriitorilor din Macedonia conferă cel mai valoros premiu al său pentru creație la doi poeți,

Împreună cu Domnul ambasador Viorel Stănilă

viață. Iar dacă asta se întâmplă de peste un deceniu și jumătate, atunci cu atât mai clară apare dimensiunea întregului edificiu. Căci o revistă, cu toate ale ei, din care nu lipsesc amărăciuni, dezamăgiri, eșecuri poate tocmai pentru a scoate și mai mult în evidență reușitele, ei bine, o revistă este o arhitectură aparte. De aceea spun că un izvoditor de revistă este el însuși un arhitect de o factură redutabilă, un amestec de fragilitate și rezistență îi este combustia ce-l călăuzește în echilibristica peste vâltoarele vieții și îi dau energie să ajungă dincolo, la liman, unde se pitește așteptarea cititorilor.

Cam așa cred eu că este un părinte ce-și asumă nașterea și viața unei reviste și așa este și redactorul-șef al revistei Helis. Dar iată că pe 21 iunie, la Skopje, la sediul Uniunii Scriitorilor

unui macedonean și altuia din rândul scriitorilor de peste hotare.

Anul acesta, Sonja Stojmenska-Elzeser, președinta breslei scriitoricești din Macedonia, a înmănat lui Vidoe Vidicevski, din Ohrid, premiul pentru creatorul din țară. Iar premiul pentru străinătate i l-a înmănat nimănu alțuia decât unui român, poetului Gheorghe Dobre, festivitatea petrecându-se în prezența lui Viorel Stănilă, ambasadorul României la Skopje, care s-a întâlnit cu mica delegație din România și a doua zi, la vila de oaspeți a primarului capitalei Macedoniei, unde am fost cazați. Mulțumim pentru atenția pe care ne-a acordat-o.

Cu această ocazie a fost lansată o frumoasă plachetă cu versurile celor doi câștigători, în macedoneană și română.

Împreună cu traducătorul Dina Cuvata.

De la dreapta la stânga, poetul Rade Silijan, Vidoe Vidicevski, Ermis Lavazanovski, Gheorghe Dobre

Așadar, poezia lui Gheorghe Dobre, spre mândria noastră, a primit "Sceptrul literar", ca semn al recunoașterii faptului că prietenul nostru este mare vrăjitor de cuvinte, punându-le să miște

acamedicianului Nicolae Dabija și scriitorului Dumitru M. Ion, deci prietenul nostru are de ce să fie mândru. Și noi, alături de el.

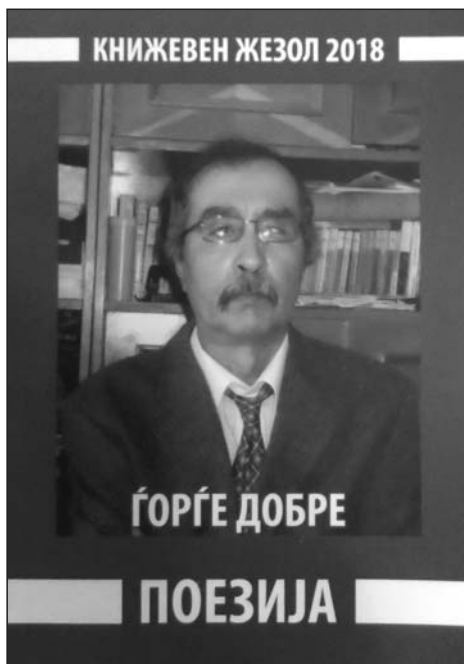
Mulțumim pentru atenția acordată sprintenei și talentatei Frosina Parmakovska, directorul festivalului, lui Michel Pavlovski, secretarul Uniunii Scriitorilor din Macedonia. Și lui Dina Cuvata, fără de care nu ar fi existat nici un schimb cultural la acest nivel și de asemenea valoare..

De fapt, mulțumim tuturor celor care au fost prezenți pentru căldura cu care ne-au primit.

Odată mai mult realizăm că „republica” scriitorilor și artiștilor nu are granițe și este mare cât sufletul fiecăruia dintre noi.

Ziaristul Firiță Carp și poetul F. M. Ciocea l-au însoțit pe Gheorghe Dobre la importantul eveniment.

Firiță Carp

Placheta cu versurile celor doi laureați, lansată pe 21 iunie, cu ocazia ceremoniei de premiere.

inimi nu doar acasă, ci și pe alte meleaguri. Distincția obținută de Gheorghe Dobre a mai fost acordată

<http://english.republika.mk/literary-scepter-awards-presented-to-poets-vidicevski-and-dobre/>

<http://skopje.mae.ro/local-news/926>

<http://skopje.mae.ro/node/925>

Alături de Sonja Stojmenska-Elzeser, președinta Uniunii Scriitorilor din Macedonia

DANIELA MICU

Născută la București, 1977.

A publicat două volume de poezie: "Fără ieșire"(2003),

"Transplant de ghimpi"(2006).

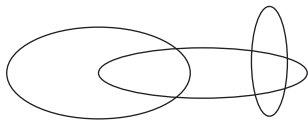
Apariții și în antologii, cea mai recentă: "Cartea Melaniei"(2013).

Redactor șef revista "Biserica de Lemn"

PERSPECTIVE

I
A venit vremea
să strângem insulă lângă insulă
om din om
așa cum din ape
a ieșit pământ
și din întuneric lumină.
Cristalinele picături de inger
să fie elixir
și tot nu va fi de-ajuns;
când un imens balaur
creat la comandă
se va prăvăli peste toate
ca o placă de beton
lichefiind frica.
Dar tu, ține minte,
el nu își va arăta colții
moda nu îi permite.

II
După care chip
și a cui asemănare te vinzi?
noul sens al vieții
rămâne un ținut nemișcat
ca și cum
nimeni
niciodată
nu e acolo unde trebuie să fie.
Și mai e
doar o jumătate de ceas
hm... ca-ntr-un bazar
unde cineva
într-un colț al minții
îți spune totul.

III
Să nu aștepti niciodată
să fie mai rău
lumea e veche,
6000 de ani
nu i-au șters memoria
nici cheful nedrept
de a spune aceleași povești
hrănind cu sânge prădătorii.
E bine s-ascuți,
din furturi,
trădări,
violuri,
de undeva
va apare acel *altădată*
descriș în amănunt
denunțând.

IV
Vezi pântecul acesta?
În fiecare zi
guri știrbe
îl umplu
cu *nicăieri* și *niciunde*
iar cerul rupt bucăți
se agață de gura aia imensă
devenită muțenie
de-atăta bici.

V
Știu cu certitudine
că Dumnezeu
e și aici
în sfârșitul ăsta
ca o coloană
infinită.
Membrană lângă membrană
El a sorbit totul
uscând vizibilul;
nu există viu fără El.

IRINA LUCIA MIHALCA

Cu sens unic

Toți au un început cu un vis vibrant,
crescut din ce în ce mai mare.
Din țesătura labirintului
urmezi cu ceea ce-ți place,
călătoria așteptată de mult timp.
O sărbătoare să nu o pierzi!
Trăiești intens totul,
dincolo de frică, de rutină,
te exaltează noul,
te-nrăgostești de vechi,
chiar dacă-i suferință.

Itinerariul continuă fluid și curgător,
prin ochiul albastru treci
prin porțile compasiunii,
încereții,
speranței și pasiunii,
explorezi în profunzime
tainele vulnerabilității,
oceanul de emoții,
te descoperi în lumină,
râzi și plângi, simți și înțelegi,
deschizi inimi, deblochezi
tot ce este amorțit. Un ultim sărut.

În timp ce aștepti răsăritul,
amestec de lumină și aer,
jocuri de culori,
vitrallii, mozaicuri,
scări în spirală,
arcade, ogive,
coloane îndrăznețe
traversează spațiul,
bolte ample urmează
linii zvelte, curbe și drepte,
ca un soare multicolor
dătător de viață.

Prin roțile dințate ale timpului,
norii translucizi
sinuos își poartă cuvintele,
ușor se înalță, spre cer țintesc,
ca un cor ceresc.
Ferestre deschise, extindere,
noi spații în așteptare,
ca niște picături de apă
ce stau să cadă.

Cu privirea cuprinzi totul,
cu toții suntem legați.
Parcursul este cu sens unic.
O perspectivă internă.
Restaurări.
Detalii ale formelor.
O cheie. Întoarcerea la origini.
Un inger cu trompetă
anunță renașterea.

23.02.2017

despre cuvânt si iarna din el

puteam să îți vorbesc frumos
despre fulgii de azi
i-aș fi îmbrăcat în cuvinte frumoase
ca pe niște copilași scoși la plimbare în parc
cu ghetuțe noi și nasul ascuns
sub fulare pufoase
puteam dar ce rost ar fi avut?
tu nu mă mai ascultai

puteam să împachetez frumos orașul acesta
într-un cub de cuvinte atinse de frigul cosmic
cum un cadou de sărbători
adormit sub bradul din sufragerie
l-ai fi desfăcut în grabă aruncând nepăsătoare
ambalajul cuvintelor înghețate
și apoi, așa învăluită în viscolul
unei primăveri ce nu se va mai întoarce
vei trece pragul într-o iarnă a amintirilor

poezul ăsta nu s-ar fi născut
dacă nu m-ar fi ars dorul
de hiperboreea

ȘTEFAN NEAGU

Hașiș

Din tomuri de-argint, din litere-mbătate
Studiam simplul idiom de hașiș
Dulceața perfectă
Procurată din stocurile la vedere ale demonilor,
Îndopând sub limba mea batrână, degenerată
Praf vivipar din flori prodigioase,
Eden de silicoză psihoactivă:
Da, da, eu eram în cărți precum un Grand Rex
Un veritabil opioman prizând hașiș
Din toate vânturile ultrareactive ale regimurilor,
Din deșeurile radioactive ale măhnirilor-
Acest praf roz-alburiu inhalat orbește
Direct pe meninge

Din saci grei, cu pipete
De la United Metal Company;
Patriile-acestea de hașiș –furibunde
Bântuind prin toate peisajele
Cu muzica pribeagă, mirositoare
Până și pe portativele norilor,
Mă-narcă subit cu o rumoare expresionistă;
Ling spuma ireală, mi-nghit voma groasă,
Pozând procurorilor-insațiabil-
Cu nări vineții de centaur translucid.
În trei secunde mă volatilizez ca o peliculă
De celoid

Din ălalt '99, guvernat de-un sânge albastru
Ce nu putea fi arestat...
Rămân praf și pulbere pe sticla diafană
A sufletului-

O mierlă fulgerată, cu trupul țeapăn,
Care ciugulește și ea hașiș,
Vrăjind cu trilul stins fanare purpurii.
Prinzând în cioc ecoul;

Din morbul multor crime, vuia
Și, din gropi comune, auzeam: hașiș
Din holde de steril excavat zeci de ani, hașiș
Din laminarea și rafinarea
Tuturor rețetelor cu multă recoltă pe stoc-hașiș
Din toate onorurile și averile falsificate
Și din toate stelele de tinichea, hașiș
Era o toamnă lungă cu manevre
pârjolitoare de război
Șuieram, suduiam îndelung și priveam
La batrânul și blondul încă
Vatman de pe imperială. Viclean,
Priza și el hașiș
Cu fatale și insolite maniere
De cartofor trândav și hăitaș
Al hoardelor de porci, prin vânturile
Pustei cărămizii.
Nu-și pierduse memoria, n-avea gura uscată.
Fraza impecabil, primindu-și „clientii”, la scară
Doar c-un micos CRÉNOM.

De mult era noapte și eu prizam

Lungi jointuri fumegânde
Însă

Din fabula acestei lecturi ultime
Nu mai puteam ieși decât prin extincție
Categoric, eșafodul era de patrimoniu,
Și batrânul câine temnicer
Își îndeplinea ca o târfă cinstită onorurile
Și-și încasa comisioanele în delir.
O, dar asta era doar o insurecție neagră
De-o viață

O flagrantă elegie măsluită
Cu grăbire, din pastile doar pentru mine pisate
Din dezonoarea, pușcaria și moartea
(căreia-i ceream și-i mai cer
încă și încă-HAȘIȘ),
Din frunzișul calcinat de pe morminte
Și din toată veșnicia Hașiș
Din corsetul multicolor al madamei Sabatier
Și din ochii verzui ai lui Baudelaire-

HAȘIȘ
oct. 2013 - aug. 2018

GABRIEL GHERBĂLUȚĂ

unitate de măsură-6 argumente pentru un dialog

sapă-mi apa-n apă
sapă-mi cât să-ncapă
poez părăsindu
și neisprăvitu
ochi închis sub pleoapă
nu mai vrea să-ncapă
zid să dezidească
lumină să-i crească
sapă-n os de tâmplă
până se întâmplă
să primesc căldură
în ochi și în gură
și lumină rece
poate iarna-mi trece

pune-mi piatra-n piatră
și cenușa-n vatră
arde necuvânt
aruncă-l în vânt
și îl risipește
poate nimereste
în ochiul de orb
vorbă și nu vorb...
sapă-mi apa sapă
poez să te-ncapă
pasăre de apă

să vorbim despre îngeri
într-un oraș în care singurele aripi
sunt ale pescărușilor
care poarta fluviul în ciocuri

să vorbim despre căldură
căldura din ochii urșilor polari
trimisă puilor de focă
ieșiți din iarna polară tocmai acolo
în partea cea mai de sus
sau de jos a unei planete care suferă
de supraîncălzire

să vorbim deci despre poezie
poezia mâinilor tale
a degetelor lungi, nervoase
și să închidem apoi fericiți ochii
fericiți ca niște privilegiați ai soartei
care au ținut poezia de mână

conviețuiri

e un lup tânăr în mine
stă ascuns acolo în capul meu
între munții de poezuri
nescrise încă

e un lup tânăr în mine
nu ma pot lepada de el
dar al unei lune pline
înebunitor de frumoasa
nici de ea nu mă pot despărți

e un lup tânăr în mine
dar cui îi pasă?

LOREDANA STAN

DIALOGURI ASEPTICE

Vă dor articulațiile?- întreabă televizorul.
Ea îl privește ochi în ochi și trece mai departe spre mașina de spălat să asculte simfonia culorilor curățate într-un râu atemporal.
Nu mai e liniște de mult între atâtea tehnologii contemporane.
Nu poți să-ți bei cafeaua fără clickul de ok,
Nu poți să-ți așezi viața într-un mediu aseptice,
fără luminile fericite ale mașinăriiilor aferate.
Nu pot să vorbesc despre suferințele tale
fără coloana sonoră demnă, ce o știu pe de rost.
Una noche mas, Mil pasos și mergi mai departe spre terra incognita.

POEZIA VIEȚII

Sub geamul bucătăriei mele stă uneori vocea lui Matei.
Iese la o țigară alinătoare și vorbește cu lumea sa interioară.
Șoptit, calculează niște procente ale grijilor mundane
și tușește mult, cavernos.
Sunetele se înalță din îndoările sale cervicale
și urcă până la ferestrele mele și ale altor ascultători.
Uneori, vocea lui e moartă, de pe alt fus orar,
al vaietelor existențiale, al războaielor cu demonii lumilor imaginare.
Alteori, vocea primește trup, inversând metamorfoza lui Echo,
și pleacă la plimbare pe la casele muritorilor miloși.
Vocea rămâne la uși, trupul, firav, se îndoiaie sub revelația umilinței
și merge mai departe în căutarea unui arghezian
"Na ! ține o țigare."
Poezia se învață cu sudoare.

GRIGORE ROTARU DELACAMBORU

Inspirația

Inspirația coboară din cer pe aripi de înger
te lovește în moalele capului
intră în sânge coboară în inimă
și așteaptă să zbori.

Poetul

Poetul se spală pe ochi cu dimineți neîncepute
trimite ultima stea la culcare
trimite spre lună șoapta numită pe loc repaus
apoi caută printre cuvinte
pe cel cu buricul nelegat încă
il încondeiază cu rouă de comparații
în leagănul unui vers
și-i dă luciul cu must de metaforă
să prindă curaj.
Când toate acestea sunt împlinite
poetul închină cu puterea condeiului
foaia de lucru
mulțumindu-i că nu a rămas albă.

Sfârșit de toamnă

Înotăm în cenușă
uimiți că țărnel
e ucis de păsări.

Fereastra de lângă râu

Nisipul din clepsidră dojenind lumina
seva din plante singurul semn al păcatului
uneori e strigată secunda
cu trompeta unui concert de familie
dimineața chibzuim cum să coacem
o turtă pentru ospățul de peste zi
dar îți întinde mărul
chiriașul pendulei gol pușcă
și vom visa luneta în care
o să intri odată cu lumina
povara Semnului Mare ne unește
și voi aprinde lampa
ca tăcerea să se reîntoarcă
în părul tău duios
numai papagalul de marmură
șuiera pe sub gaura de sub gușă
trebuie să ia mărul
trebuie să ia mărul.

Tristețe

Satu-n care te-ai născut copile
se topește-ncet pe sub pământ
moara așteaptă semnul
să macine gândacii roșii
numai pădurea de mesteceni
e puțin mai albă
și ninge peste bătrânii oboșiți
ce s-au luptat cu-atâtea blesteme
fără să poată-a mai învinge
ultimul bocet
al crucilor răsturnate
la răspântia cu vulturi și crini.

Poeți din Republica Macedonia

MUNCA

Poetul lucrează
Cel mai mult când doarme
Sau numai atunci.
La lumina zilei
Îl prind
unghiilemoleșitoareormărunțișuri
Inevitabile
Ele se reduc la bucata de pâine
La ce avem dreptul din naștere
Pe naiba
Și nu știu de ce trebuie să cheltuim atâta
lumină
Și Timp, care știm că nu se mai întoarce!

Lăsați-l pe poet să doarmă
Cele mai bunele poezii se coc în mintea
lui
Împreună cu luminițele ce pâlpaie în
întuneric

PALMA

Lui Goran

Tăcută
Mă cuibăresc
În palma
Trupului tău
Normal
Ca un copil la pieptul mamei

Piatră sunt eu
Care după o lungă și dureroasă
rostogolire
Și-a găsit culcușul
În vadul apei

DUMINICA

E duminică
Bat clopotele bisericii

Degeaba Dumnezeu la rugăciuni ne
cheamă
În casa Lui

Femeile sunt preocupate
Cu gătitul spălatul curățatul

Copii sunt preocupați
Cu computerile și televizoarele

După cumpărăturile pentru masa de
prânz
Bărbații completează foile de pronosport

Bate clopotul în biserica singuratică
Duminică e

STRECURAT

Eu sunt un obiect vechi
Pierdut din gâtlejul oceanului
Inutil
Uitat
Aruncat
După ce tot ce a fost bun
a fost scos din mine

Eu sunt o jumătate de lămâie
Pepene verde cu miezul mâncat
După care plâng scuipatele semințe

Uite, sunt și zile
Când nu ai putere nici de o rugăciune
Uscat
Scrijelit
Te aduni în pielea proprie

Dacă ai putea
Toată ziua ai rămânea în cămașa de
noapte

PRIVIRE

Într-un ochi telescopul
În celălalt, un microscop –
Cu care ochi să te văd acum
Ușor
Fiul meu
Când nici nu vreau
Ca un copil să te văd
Și nici cusururile să îți le observ?

CINCIZECI

Toamna își deschide traista
Pe care semn să-l scoată
Ca să mă facă frumoasă
Roua în părul meu
Sau o nouă cută pe frunte?

Fiindcă nu se poate decide
Cu drag le scoate pe amândouă...

DESTUL PENTRU UN ÎNCEPUT

Nu se poate să avem tot ce ne trebuie în
veacul acesta
E greu așa ceva și inutil
Și cel mai bine că e așa
Fiindcă atunci nu vom avea
Talentul de a ne gândi
Și nicidecum această verde dragoste
Care poate înlocui
Neajunsul –

Destul ca să se multiplice
Cu încăpățănare
Puterile
Atâta cât să putem de la început
Să iertăm
Și nouă înșine
Și altora

LILIT

Nici nu încerca
Nici să nu te gândești
Să mă domesticești
În patul tău

Nu-ți sunt coastă
Ci emanație dumnezeiască
Îți sunt mai mult
Decât egală

Eu sunt Lilit
Și nu Eva

FRICA

Mari sunt ochii fricii
Nici nu se pot măsura

Văzul lor
Apasă din toate părțile

Ca și negre aripile nopții
Cade peste noi și ne apasă
adiere ni se ia și mintea
nu lasă nici o fereastră deschisă
pentru Dragoste

SEMNUL

De cealaltă parte a gândirii
Poftă
Inexistența posibilității de ales
Necesitate zilnică
Nu am cum să nu mă gândesc la tine
Și să nu am poftă de tine

E singurul semn
Care să-mi arate drumul
Prin care am putea să ieșim
Din cercul iernii

Traducere: Dina Cuvata
Stilizare: Gheorghe Dobre

Miercuri, 20.06.2018, subsemnatul și Firiță Carp, directorul editurii *Detectiv cultural*, îl însoțim pe Gheorghe Dobre, șeful revistei *Helis*, într-o călătorie spre Skopje. Motivul? Sărbătoarea teiului în capitala macedoneană, prilej cu care Asociația scriitorilor din mica republică oferă cel mai important premiu anual la doi scriitori, unul autohton și altul străin, care printr-o activitate susținută promovează peste hotare cultura și valorile macedonene. Anul acesta laureații sunt prietenul nostru Gheorghe Dobre și Vidoe Vidicevski, un octogenar din Ohrid. Eu și Firiță știam de această nominalizare încă de anul trecut, din noiembrie, când, aflați într-o vizită la Skopje, am fost primiți de fostul președinte al scriitorilor din Macedonia. Dar, ca și la noi, scriitorii macedoneni au avut alegeri și au hotărât să-și schimbe președintele, care deținea funcția de mai mulți ani. Se pare că este de bun augur, deoarece actuala titulară, critic și eseist, este mult mai tânără, vorbește două limbi străine și este mult mai deschisă în relația cu ceilalți confrăți. Din București am plecat fără incidente pe la ora zece, prin vamă am trecut ca fulgerul și la fel de repede am traversat Bulgaria, admirând drumurile și autostrăzile pe care rulam. Am fost de acord că mafioții noștri de la ministerul transporturilor, în douzeci de ani, nu au fost în stare, sau nu au vrut, să finalizeze măcar o centură ocolitoare decentă a capitalei.

Dar această situație o cunosc toți românii, iar înjurăturile nu rezolvă nimic. Pe la ora 16.30 traversăm vama Macedoniei și rulăm degajat printr-un mirific peisaj montan. Contactat telefonic, prietenul nostru Dimo (Dina Cuvata) spune că ne așteaptă la 18.00 în fața hotelului Holliday Inn, locație pe care o cunoaștem. Avem și un avantaj: Macedonia este cu o oră în minus, deci avem timp destul să parcurgem cei 100 de km până în capitală. Este când soare când înnorat, iar pe autostradă ne spală o ploaie torențială, care trece repede, iar

atmosfera devine caldă și umedă. Skopje ne întâmpină cu bulevardele sale largi și clădirile majestoase. Ajungem la hotelul indicat și îl întâlnim pe Dimo, care ne spune misterios că o să ne conducă la casa unde ne vom petrece câteva noapți. Nu fusese niciodată acolo, așa că a urcat într-un taxi și în câteva minute am intrat pe o stradă păzită de mai multe mașini de poliție.

-Ce se află aici? Întrebăm.

-Vila oficială a președintelui republicii, ne răspunde Dimo, dar voi o să locuiți alături, în casa de oaspeți a primăriei.

Pătrundem în curtea vastă a casei de oaspeți, păzită de gardieni, parcăm și ne cărăm bagajele înăuntru. Vila, construită în perioada comunistă pentru vizitatorii străini, are un living oficial, bucătărie completă, sală de mese, băi și vreo patru sau cinci dormitoare. Ne alegem fiecare câte o cameră și, după ce se culcă Dobre, obosit de lunga călătorie, Firiță, eu și Dimo ieșim în oraș pentru a degusta la un restaurant minunatul rachiu macedonean. Revenim acasă pe la miezul nopții și dormim fără vise până a doua zi.

Dimineața, pe la 8,00, apare Dimo, care trebuie să ne ducă la sediul Asociației, fiindcă ceremonia este programată să înceapă pe la 9,30. Luăm un taxi care ne lasă în centru, iar băieții se pun pe fotografiat. Au și ce în piața populată din abundență cu statui și reședințe guvernamentale fastuoase. Dar le întrerup frenezia arătându-le ceasul. Sediul este foarte aproape și ajungem în câteva minute. Suntem întâmpinați de președintă și discutăm o jumătate de oră în cabinetul ei. Ne informează că este așteptat ambasadorul României, Viorel Stănilă, jurnaliști și alți oaspeți de seamă. Când sosesc toți ne mutăm în sala de festivități, unde se rostesc discursurile oficiale, apoi fiecărui laureat i se face o prezentare, motivare, de fapt, a nominalizării la premiu. Mai întâi pentru seniorul Vidicevski, apoi pentru Gheorghe Dobre. După aceea le este înmănată ,,

cărja poeziei”, așa am botezat-o noi, un baston sculptat asemănător cărjei episcopale, și volumul omagial bilingv. Discursul de mulțumire al prietenului nostru a fost foarte emoționant. Apoi, a urmat un recital al poezilor prezente în sală, inclusiv Dobre, Firiță Carp și eu.

Poeziile noastre au fost traduse în macedoneană de amicul Dina Cuvata.. S-au înmănat plachete omagiale unor autori și manifestarea s-a încheie cu un pahar de vin și rachiu închinat în cinstea noastră. Ambasadorul Viorel Stănilă a promis să ne viziteze a doua zi la ora 10.00 la vilă. Noi ne-am retras în în restaurantul de la parter unde am servit masa, stropită abundant cu bere locală. După ce ne-am odihnit câteva ore, spre seară ne-am plimbat prin bazar, ne-am fotografiat și am fotografiat obiective interesante și am revenit acasă târziu în noapte.

A doua zi, la 10.00 fix, a sosit ambasadorul, așa cum a promis, stabilind cu prietenii mei proiecte de viitor, respectiv promovarea scriitorilor macedoneni în revistele literare românești și eventuale întâlniri de lucru. La ora 1200 am părăsit vila care ne-a găzduit și, după ce ne-a dirijat spre autostradă, ne-am luat rămas bun de la minunatul nostru prieten Dimo Dimcev(Dina Cuvata) și cap compas spre Bulgaria. După Sofia ne-a întâmpinat o ploaie torențială, care ne-a însoțit tot timpul până la București, dar nu ne păsa. Un sentiment de împlinire coborâse în sufletul nostru. Distincția obținută de Gheorghe Dobre a mai fost acordată academicianului N. Dabija și scriitorului Dumitru M. Ion, deci prietenul nostru are de ce să fie mândru. O dată mai mult realizăm că ,,republica” scriitorilor și artiștilor nu are granițe și este mare cât sufletul fiecăruia dintre noi.

27.06.2018

ICĂ SĂLIȘTEANU

***

Acum, când nici măcar nu știu de sunt hăitaș sau de sunt pradă, o boală veche mă mai vizitează, septembrie nevindecată rană, principiile mi se răzvrătesc în sânge strângând în scrâșnet de șenile dinții, că ceasul meu nepotrivit, nu îmi indică decât un întuneric de care încă nu m-am lepădat.

***

D-lui. T.Stickney

Cu ochii închiși nu mai trăiesc cu clipa că nevăzând-o ea mă fură și de atâtea ori prădat de clipă îmi tâlmăcesc bătaia prea concretă a inimii
"ÎNCHIDE OCHII ȘI TRĂIEȘTE CLIPA"

***

În ochiul pământului de acum așezat notez ultima zi a fiecărei treceri notez ultima lacrimă a fiecărei iluzii pe care pământul și-o face visând îmbrățișarea ce nu se întâmplă din lipsa acută a miresei de multe milenii așteptată. Cometa, regina atâtor visări și imboldul aceluiași perpetuu început de mișcare pe de rost învățat se răzgândește mereu.

În ochiul pământului mi-e mare tristețea mai mare decât a mirelui veșnic (mereu) refuzat de mireasă.

Sindrom

Simt cum harta creierului meu se modifică cresc oceanele, se scufundă continentele sunt aproape înecat și aștept să se sfârșească odată cu toate dar, se împotrivesc Everestul care mă împinge spre marele Foc să-mi evapoz oceanele.

Invitație

Să mergem iubito în țara lui Brahma și să ne rugăm nemișcați pietrei să ne rugăm nemișcați și să așteptăm să ne evadeze gândurile din țeastă Să mergem iubito în țara lui Brahma să ne căsătorim gândurile că noi cât am vrea, limita trupească, tot departe ne ține. Să mergem iubito în țara lui Brahma să rupem lanțul sclaviei față de trup. Să împletim din gânduri frânghia pe care o să urcăm la apus mai aproape de Brahma mai aproape de noi.

ION ROȘIORU

Pantunuri

818

E-o sâmbătă în care cocoșii lumii cântă
Cu drag pentru întorșii o zi printre cei vii.
O briză de nădejde mă-nviorează sfântă
La gândul că și după ai mai putea să fi!

819

În capela nu mai mare decât scoica de castană
Sufletele parohiei întru rugă se-mbulzesc.
Dumnezeu îmi este martor că n-am vrut, frumoasă Ană,
În adâncul rubaietei de safir să te zidesc!

820

Clădirile dezafectate așteaptă vântul ce, abraș,
Înșurubându-li-se-n hornuri să dea senzația de viață.
De peste Styx mă voi întoarce amenințându-l pe luntraș
Încât de-mi veți citi pantunul să vi se pară că-s de față!

821

Pe balustradă pescărușii țipau a zvon de moarte-ntruna
Și-n fiecare clipă vântu-și schimba direcția c-un grad.
Priveam hipnotizat cum goală se arunca-n abis nebuna
Ce hohotind îmi sugerase c-ar vrea s-ajung cu ea în iad!

822

Ieri cea mai de pe urmă movilă de moloz
Din vechea crâșmă arsă a fost împrăștiată.
A nins întreaga noapte și pari frumoasă coză,
Cum ai fi fost mireasă la nunta mea odată!

823

Tije lungi de anghinare poartă pălării de gheață
Și stau mândre-n calea apei care trece peste dig.
Sunt dintre aceia care își privesc destinul-n față,
Ferm convins că e zadarnic după ajutor să strig!

824

Mașina de la pompe funerare
Aduce-n piață flori și mărtișoare.
Știind că moartea-i boală ce se ia,
Cum crezi că m-aș putea apropia?

825

Un bătlan căzut pe gânduri s-a lăsat purtat de apă
Și acum se-ntoarce foarte aferat la frații lui.
Mi-a cântat perfidă-n strună o iluzie mioapă
Până m-am trezit că drumul meu pe nicio hartă nu-i!

LUNA ROȘIE

Azi-noapte a visat că își căuta șeful pentru că făcuse ceva ce i se părea de nesuportat atât în viața onirică, cât și în cea diurnă. Își amintea foaia de hârtie pe care era trecută abominabila faptă, își amintea dialogul dintre ea și el, își amintea sardonicul râs al altei femei, atunci când ea se apăra, așa cum putea. Avea o stare de revoltă, de neputință. Nu putea ajunge la acest om cu funcție, nu putea să îl sune (numărul dispăruse din agendă sau degetele sale erau incapabile să atingă ecranul), era atâta lume în jurul ei care le obtura dialogul. Se simțea ca la o întâlnire cu public. Femeia cu râsul opulent își descoperea impozant trandafirul de pe bluză și asista la spectacolul din vis, alături de alți oameni, dar figura ei îi rămăsese pregnant în memorie și după trezire. S-a deșteptat după întâlnirea cu bărbatul pe care îl găsisse, în sfârșit, ca o iubită hăituită de dorința restabilirii dreptății.

Cu o noapte în urmă, o prietenă o vizitase după vacanță și îi adusese un telefon de silicon care se rupea în bucăți și se întregea apoi la dimensiunile inițiale. Era ca un slime și ea era fascinată de tortura la care supunea obiectul aparent fragil și de capacitatea sa de regenerare. Un psihanalist ar putea să scoată ceva coerent despre viața ei conștientă, ciudată, se vede treaba, după vise. Ar putea să scrie pe facebook despre cazul ei și să o dea drept exemplu în rezolvarea sau nerezolvarea unor situații de viață. Dar să nu le dea prea multă importanță viselor sale și nici să creadă că vreun psiholog, whatever lucrător cu mintea, se va ocupa vreodată de universul său oniric, pentru că nu va avea niciodată licență pentru asta.

Într-alt vis, o voce oraculară îi șoptise că, dacă nu iubește un om, să-l facă personaj literar și să se răzbune pe el pentru toate relele pe care i le făcuse. Să îl transforme într-un monstru și să nu poată reveni la forma inițială decât după ce a mâncat petale de trandafiri. Se vede treaba că vocea asta avea și minte și ochi cu care citise ceva din "Măgarul de aur".

La trezire, femeii îi reveniseră niște enervări recente și posibile scenarii de răzbunare literară. Numai că vocea nu o învățase pe visătoarea noastră cum să scrie și nici nu-i suflase de pe umărul drept alte amănunte despre/din bucătăria literaturii. Prin liceu, scrisese ca orice fată sensibilă poezii cu ghiocei și toporași, apăruse chiar la radio cu fetele de la cenaclul din care făcea parte. Trimitea creații pe adresa radioului național și aștepta cu sufletul la gură să i se citească numele necunoscut, la poșta redacției. Asta echivala cu o satisfacție personală, pentru că oricum nu asculta nimeni emisiunea de cultură și nici nu știa nimeni că ea trimisese poezii la radio. Dar toate astea trecuseră, acum avea bărbat și pisică și adora picturile lui Chagall. Din când în când scria ca să se elibereze, mai ales atunci când era nervoasă. Starea de enervare era cel mai bun catalizator al scrisului său. Voia și să se elibereze de vise și de griji, prin scris. Așa făcuse și Cioran. Scrisese ca o terapie. Ea voia să scrie ca să nu urască sau, parafrazându-l pe Corneliu Baba, ca să nu mai fie singură. E greu să fii singur chiar cu atâția oameni pe lângă

tine. Dar oamenii din lumea de hârtie erau doar ai ei, chemați la ordin de ea, așezați pe dimensiuni, caractere și temperamente, trăsături fizice și morale.

Venise vara. Cea mai atipică vară de până acum, așa ziceau meteorologii, cu toate superlativele absolute posibile, dar nepermise de lingviști. Temperatura asta era potrivită pentru scris, deși uneori te cam bleaga și simțeați cum îți se scurg toate energiile creatoare și rămâneai așezat pe unde te prindea lenea, cu ochii pironiți într-un punct fix, atât de fix, de nu îl mai putea scoate nimeni din rigiditatea sa.

Femeia cu bărbat și pisică se gândi să scrie despre un pictor, vecin cu ea, artist consacrat, care ridica notorietatea cartierului în care își avea atelierul, pe harta culturală a orașului. Îi urmărea cu plăcere și curiozitate viața din online a pictorului. Avea mulți prieteni virtuali, dar și în viața reală era un om cu lipici, care ieșea foarte des din turnul de fildeș al artiștilor inabordabili. Avea el destule ciudățenii, ca un artist genial, cum se credea. Așa că femeia scriitoare, după ce hrănise pisica Maya cu clopoțel la gât, vorbise cu ea, privise ca o mamă mândră încolăcirile senzuale ale deșteptei vietăți, spălă pepenele așezat în chiuvetă, îl vâri în frigider și își curăță mirosul de leuștean de pe mâinile creatoare, se așeză în fața laptopului. Nu se cuvenea ca la sfânta masă de scris să se așeze maculată de misiunile unei gospodine, pe care Brumarul le descriesese după sufletul ei. Azi nu se simțea deloc o femeie brumariană, doar invoca îngerii acestuia să-i dea puțină inspirație și puțină senzualitate, cât să pună în cuvintele pe care le tot învățea în minte, în vis, în viața diurnă. Trebuia să scrie despre pictor. El merita puțină atenție din partea ei și avea astfel ocazia să-și mai ascute instrumentul de scris, abandonat în ultima vreme în favoarea altor activități mundane. În timp ce Glenn Gould cânta Bach pe fundalul activității ei scriitoricești, femeia începu să scrie:

În ziua în care patru planete se aliniaseră și ploaia nu înceta să apară în momente neprielnice, pictorul ieșise în grădină să-și bea cafeaua. Își privi florile pe care le iubea atât de mult, vorbi puțin cu ele, salută apariția unor boboci de trandafir, admiră silueta zveltă a florii soarelui, mângâie o dalie grenă și se așeză în fața șevaletului să-și privească autoportretul gotic. Barba aproape că ieșea din tablou, privirea era stranie, niște ocre, nuanțe pământii și negricioase reflectau starea sa de spirit. Se simțea trist. Indispoziția sa era recentă și nu avea neapărat niște cauze palpabile. Recent vânduse niște tablouri cu scene biblice. Avea destule comenzi și agenda mult prea plină ca să se mai gândească la alte nimicuri cotidiene. Dar mintea nu-i stătea decât la starea de indispoziție, care spera că va trece curând. Odată cu licoarea proaspăt turnată în cana pictată de el, cu anemone și stânjenei, își picură în minte și gândul că ziua va fi bună, pentru că soarele va apărea curând. Terapia asta cu flori, pictură și cafea îl făcu să se gândească la visul de azi-noapte în care stătea sub un cenușer și vorbea cu mama sa care îi spunea că la

ei acasă e bine, ea spală rufele la râu cu maiul și se aude până în cer. Coace pâinea ca în tinerețe și le-o dă apoi câinilor din bătătură cu care își împarte singurătatea. Casa nu mai e la fel de frumoasă, a mai lipit ea coșcoviții pereți cu pământ și balebă, cât să rămână în picioare și să aibă și el ce moșteni. Chipul mamei ca în madonele pictate de el s-a întunecat și a dispărut. Nu-și mai amintește nimic decât strângerea de inimă, neputința sa de a fi prelungit convorbirea de pe lumea cealaltă. Acum înțelegea de ce e trist. Întâlnirea cu mama din vis îi amintise că e al nimănui, că rădăcinile sale pe pământ încep să dispară. Pictorului i se făcu dor de mama și de madonele sale. Se gândi să-și scoată vechile picturi din ascunzători și să le așeze în fața atelierului să le privească toată lumea. Să facă părtaşă toată lumea la pomenirea mamei sale pe care o reînviase în multiplele ipostaze ale mamei în pruncul. Își așeză tablourile unul câte unul, ca la un bal în care ies în lume cele mai diafane ființe. Unele picturi erau înrămate, altele erau abia scoase de pe șasiuri, în așteptarea cumpărătorilor sau a iubitorilor de frumos. Se gândi că lumea va fi curioasă și se va strânge în fața atelierului său. Cu fiecare tablou pe care îl aducea la lumină creștea și încântarea maestrului. Încă o dată își oferea propria confirmare că picturile sale erau frumoase, nu erau niște mângăleli și atât, nu muncise degeaba de la douăzeci și unu de ani. Parada madonelor sale cu prunci putea să înceapă. Erau teme după maeștri, începute de vreo câțiva ani. Câte un vecin care ieșise la cumpărături și ajungea în dreptul atelierului arunca un ochi la picturi și rămânea mirat de tristețea chipului femeii și de copilul din brațele ei care părea că vrea să zboare de la sânul mamei. Alți oameni treceau pur și simplu, fără să se uite împrejur. Auzeau doar muzica din radioul artistului de care acesta se însoțea mereu. Nu mai suporta alte acorduri decât ale muzicii clasice care îi înnobila expozițiile pe care le încropea din senin, în mijlocul orașului, în fața atelierului său. Nu mai credea în expoziții oficiale, avea oroare de agitația vernisajelor și credea că în era postinternet, cum o numea el, nu mai era nevoie de alte forme de publicitate decât rețelele sociale. Telefonul personal îl ajuta să trimită către oameni mesajele sale artistice și chiar să-și comercializeze arta. Astăzi nu voia decât să le arate oamenilor arta sa. Îi plăcea cum cădea lumina pe tablourile sale. În anotimpul ăsta, la ora asta, știa exact în ce punct se va scurge lumina și valorifica din plin contextul spațial. Voia să redeseneze spațiul în care trăia, credea în arta ambientală și citaționistă. I se părea că picturile sale așezate lângă cenușerul său drag, printre trandafiri, dalii și nalbe strigau ceva lumii, se revoltau împotriva urâtului. Maestrul se așeză într-un anumit fel pe buturuga scoasă din atelier și aștepta încă vizitatori. Călători coborâți din tramvai, oameni care așteptau în stație se mai întorceau către picturi. Îl priveau pe bărbat ca pe un bărbos ciudat, cu cămașa sa cadrilată și pantalonii murdari de tot

felul de culori. O femeie mult prea serioasă s-a apropiat de una dintre picturi și l-a întrebat direct cât costă. Atitudinea de talcioc a femeii bine îmbrăcate l-a enervat pe maestru. I se părea că îi murdărește arta și i-a răspuns în doi peri, respingându-i dur orice intenție. Nu de bani avea el nevoie acum, ci de respect față de artă și considerație față de persoana lui. Ca orice artist realist credea în talentul său, mai cu seamă că era convins că va dăinui în istoria artei românești, deși nu avusese parte de mari forme de apreciere, spectacole omagiale, invitații simandicoase sau texte encomiastice. Totuși, apăruse la televiziunea națională, era subiectul multor legende din lumea artistică și chiar al unei nuvele. Pe youtube era deja prezent, iar facebookul său consemna toate realizările sale pictoricești. Întrebarea abruptă i s-a părut o formă de vulgaritate și i-a lăsat un gust amar, iar dialogul cu negociatoarea de artă a rămas agățat în aer, vorbele s-au rătăcit printre frunzele cenușerului. Maestrul și-a reluat locul, privind un Ecce homo rătăcit printre celelalte imagini. Privirea sfâșietor de tristă, coroana de spini ca o podoabă mândră îl impresionau chiar și la atâta timp de când pictura fusese terminată. Se vedea pe sine în toate tablourile cu portrete masculine. Chiar și în cel cu Iosif și Isus. Iosif era replica sa din tinerețe. Barba mai neagră decât acum, ochii dormici de a vedea dincolo de lucruri, îi aduceau aminte de el, în vremea studenției. Muzica lui Bach cânta mai departe, întreruptă din când în când de o voce solemnă care făcea niște anunțuri. Maestrul privea perindarea de oameni. Unii filmau, alții făceau poze. Pictorul se ridica de pe locul său în care se simțea ca un padre eterno și își relua dimensiunea lumească, mucalită, se vâra printre privitorii artei sale și îi întreba dacă nu vor poze cu maestrul. Apoi le arăta cum cădea lumina, le explica ce a vrut să redea în picturi, le atrăgea atenția că ele nu sunt icoane, ci niște simboluri culturale. Vorbea cu însuflețire, ținându-și ochelarii în mâna stângă, târșându-și papucii și gâfâind scurt, despre pensulația largă, grăbită, pentru că el pictează repede așa cum face amor. Surprinde impulsul de moment, starea prezentă și dacă desenul nu trece testul timpului, îl îmbunătățește, acoperă culorile vechi și o ia de la capăt, pentru că semnătura sa nu se poate așeza decât pe creații de care să fie mulțumit.

Timpul se scurgea, peste tablouri cădea inserarea, oamenii veneau și plecau, lecția pictorului despre culori și alte simboluri se oprea, în așteptarea unui alt privitor care să-l incite la sfătoșenie. Bărbatul se gândea că ar fi timpul să se retragă pe la casa lui, să se închidă în camera de culcare și să privească prin fereastră luna roșie pe care cine știe când o va mai vedea. Sunt multe lucruri pe care nu le va mai face vreodată în viață. Nu va mai merge la Muzeul Matisse din Nisa, nu va mai zbura cu avionul, nu va mai mirosi aerul casei natale, nu va mai cosi iarba de pe pajiștea unde a copilărit.

(continuare în pagina 8)

(urmare din pagina 7)

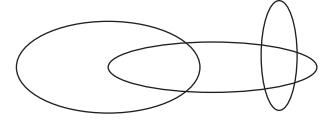
Participanții de ocazie la expoziția sa pasageră se retrăseseră și ei să vadă luna. Maestrul, cu fiecare pas, începea să iasă din straietele de artist. Se gândea că trebuie să închidă atelierul. Tablourile trebuiau așezate în atelierul care gema de artefacte și alte obiecte neprețuite. Bătrânul pictor acoperă magic un desen cu anemone și ca de nicăieri apare un ultim vizitator al atelierului său, o fată pierdută printre tablouri. Fata îl întreabă dacă poate să se uite puțin prin atelierul său. Privește atent un poliptic cu flori și figuri umane, amestecul de nuanțe de verde fosforescent o cucerește. Pe pereți sunt

niște ștergare peste care a fost pictată o natură moartă, într-un colț găsește niște pantofi pe care sunt pictați niște anemone. Maestrul îi spune că sunt ai lui Ghilgameș, cel care a plecat în căutarea nemuririi. Niște cămăși albe, cu chipuri pictate atârână și ele neajutorat, ca într-un pod uitat. Fata recunoaște într-una imaginea lui Leonardo da Vinci. Pictorul se așază și privește gesturile fetei. Cum își răsucesce gâtul, își cumițește șuvițele plecate aiurea. Apoi surâde, atinge obiectele, se întoarce către pictor, pune câte o întrebare și se ascunde în spatele unui diptic din care răsar linii, rotocoale, unduiri verzi și violet.

Pictorul desenează grăbit. Vrea să schițeze rapid silueta fetei, imaginea ei hieratică. Din câteva linii, acoperă albul hârtiei. Se vede profilul fragil al unei copilei. Tușe grăbite de negru care închid impresia pictorului obosit, la ceasul asta când trebuie să apară luna. Bărbatul semnează sigur pe el desenul și i-l oferă fetei. Ea îl primește ca pe o pâine, cu amândouă mâinile, îi mulțumește și, duios, se retrage din lumea în care a venit.

Pictorul bătrân zăvorește ușile atelierului și urcă scările spre odaia în care va înnopta. "Măine voi picta un tablou cu luna roșie."

Femeia termină de scris, așază în album desenul pe care îl privise ca în copilăria sa. Prin fereastră intra lumina lunii. Cea mai lungă eclipsă de lună a secolului stătea să înceapă. Pisica Maya dormea cățărâtă în etajera sa blănoasă. Bărbatul său murmură ceva în camera de alături. De eclipsa asta ea va visa cu ochii deschiși, va sărbători artistic devorarea lunii și întregirea sa. Pictorul transmite live imagini cu isuși, nalbe, căței, martori la spectacolul oferit de luna sângerie și promite că mâine va picta.

TUDOR CICU

Ieșirea din poveste

La plecare, țiganca Rada ținu să o îmbrățișeze pe Ema și când căruța cu cei doi se deprinse la drum, Victor văzu că aceasta avea ochii în lacrimi. El însă le luă drept lacrimi de ușurare. Tot timpul călătoriei, Ema era când uimită, când agitată. Adesea ar fi vrut să cânte, ori să strige la cai. Părea că toate forțele ei se unesc spre cel mai fericit viitor. Nu suflă nimic despre întâmplarea cu țiganca Rada, care-i ghicise în cărți, ba dimpotrivă, ea vedea doar partea în care tulburătoarele vorbe nu făcuseră altceva decât să-i arunce pe unul în brațele altuia. În urma lor se iscase furtuna. Nori cenușii se îmbulziseră pe cer. Nu prevestea nimic bun. Ajunși în gară, Ema zări trenurile care alunecau pe șine, zgâlțâind geamurile sălii de așteptare, de unde trebuiau să urmărească sosirea trenului care să-i scoată din țară. Stând la fereastră, Victor se uita spre linii și din când în când trăgea cu ochiul spre peron unde oameni grijulii, nehotărâți, păseau încolo și înapoi, nerăbdători să le sosească și lor trenul. Spre intrarea pe drumul către pasarelă Victor zări, în poziție de drepti, umbra a doi soldați. Mai apoi, o elegantă umbră neagră trecu prin dreptul lor și îi văzu cum aceștia îl salutaseră și dăduseră raportul. Umbra în pelerină le înmânase ceva ce scosese din buzunare, apoi se oprise în micul scuar format de o fântână arteziană și clădirea șefului de gară. Înainte de a intra în clădire, se întorse cu fața spre peron și mai aruncase, în treacăt, o privire. Când Victor îi surprinse fața, în lumina soarelui mijit printre nori, avu o tresărire. Îl mai văzuse în urmă cu o săptămână, la spitalul militar, înaintând pe holul dinspre camera directorului. Pe peron o santinelă înarmată făcea de pază, chipurile, pentru liniștea oamenilor din fața gării. Lui Victor îi atrase atenția că pășea înapoi și încolo fără o țintă anume, dar trăgea cu ochiul spre culoarul de trecere dintre ușile ieșirii din gară către peron. În timp ce punea cap la cap toate astea, locomotiva trenului lor dădu un șuier, anunțând că tocmai intra în gară. Victor așteptă minutul în care, pe pasarelă se îngrămădeau călătorii care veneau înspre peron din partea opusă gării și îi puse bagajul în mâinile Emei, spunându-i cu glasul precipitat:

– Nu-mi plac soldații ăia, din dreptul pasarelei. Mai adineauri un ofițer cred că le-a transmis câteva ordine precise.

– Știu. I-am zărit și eu. Nu te teme. Pesemne urmăresc un grup format din doi inși: bărbat și femeie. E mai bine să merg de una singură spre linia trenului, iar tu, dragul meu, ar fi bine să ocolești gara și să o iei printre linii, pe partea cealaltă, până ajungi la coada trenului.

– La asta m-am gândit și eu, Ema. Avem timp. După ce te instalezi în compartiment, înainte de semnal, urc la ultimul vagon și o să înaintez către tine, prin vagoane.

– Te aștept.

– Ai încredere în mine, spuse el, încercând să-și înghiță durerea înțepenită ca un nod, în gât.

Când ea s-a îndreptat spre pasarela unde începuseră să se îngrămădească oamenii cu

bagajele, i-a făcut discret semn cu mâna și a luat-o spre ieșirea din gară. Înșirase câțiva pași mărunți. Nerezistând inimii, Ema a alergat spre el și l-a apucat de braț. Fără să o stânjenească prezența celorlalți, i-a cuprins fața în palme și l-a sărutat lung pe gură:

– Să nu-ți pui în minte și să mă lași singură în tren, îl împunse ea cu degetul.

– Haide, Ema! Atragem atenția...

Se vedea că era emoționată. Poate se întorsese ca să-și liniștească bătăile inimii și să-și limpezească ochii în brațele lui. Când garnitura de vagoane intră în gară, toată mulțimea se repezi spre șine. Ema văzu oameni care își rostogoleau bagajele pe peronul unde era garat trenul. Apoi cum se cățărau pe scări strigând unii la alții. Trenul se umplu cât ai clipi. Abia atunci se mișcă spre vagonul al cărui număr le era trecut pe biletele de călătorie. În compartiment, Ema realiză că tocmai trecuse cu bine peste acel lucru atât de important în viața unei femei. Privi pe fereastră podul de fier și pasarela pe unde trebuia să se strecoare Victor, venind dinspre linii. Ca să-și ascundă emoția, scoase manuscrisul „Mesteceni în ploaie” și citi câteva rânduri. Realiză că nimic nu se prindea de ea. Gândul îi fugi la ziua în care țiganca Rada îi ghicise în cărți: „Plecaseră împreună la drum. Erau doi la început. Apoi, în călătoria aia s-au văzut față în față, doar ele două...” și se rostogoleau în ureche vorbele ciudate ale țigăncii. Apoi cele ale lui Victor: „Hai, Ema, cred că e timpul să ne adunăm gândurile...”

– Ai dreptate, se auzi spunând cu voce tare, nu știu ce voiai să-mi spui, nu știu ce voiai să auzi, știu doar că treptat dragostea a luat locul fricii, cu aceeași ușurință cu care, sub streșini, cocoșii de tablă din tabloul „Orbi conduși de orbi” al lui Bruegel, îndurau ploaia.

În sfârșit, auzi semnalul de plecare al locomotivei. Când trenul porni vijelios spre capătul țării, ea închise ochii. Trebuia să-l aștepte, în liniște, pe Victor: „Hai! Hai... hai odată!” Se uită spre bolta cerului, ca și când i-ar fi cerut ajutorul. Se ruga. Mai privea și pe fereastră la oamenii care mergeau pe culoar. Niște umbre ce se mișcau și vorbeau încet. Așa i se părea. În realitate, era un vacarm general. Doar că din compartiment, geamurile etanșe îi creau iluzia de calm.

Priveliștea se schimba mereu. După nesfârșitele fâșii de câmpie, trenul începu să urce dealuri și terase acoperite de liziere și păduri. Când, în cele din urmă, trenul trecu și de cea de-a doua graniță, în depărtare apărușeră munții acoperiți de zăpadă. Ori de câte ori cineva trecea prin dreptul ușilor compartimentului, Ema îl urmărea cu privirea. Victor tot nu se zărea venind. Într-un târziu, ieși pe culoar și începu să caute prin vagoane. Când și când, tresărea și îndrepta brațul către vreun călător:

– Scuzați-mă! V-am luat drept altcineva. Îmi dați voie? se scuza și căuta mai departe...

...La scurt timp de la despărțire, ajuns în capătul celălalt al pasarelei, Victor simți pași în spatele său. Nu întoarse privirea pentru a

nu da cuiva de bănuț. În fața lui mai erau câțiva trecători care se grăbeau, în sens contrar mersului său, spre peron. Când trecu de ei, răsuflă ușurat: „Gata! Mai sunt câțiva pași până la linii...” scutură el din cap. Numai câțiva pași, apoi avea să le taie perpendicular spre locul unde era garat trenul său. Auzi o somație scurtă:

– Stai!

În urma sa desluși tropăitul specific bocancilor soldățești. Nu întoarse capul. Îi plăcea să creadă că doar i se păruse. Mergea înainte tot așa de liniștit în ciuda faptului că tropăitul se întetise. O nouă somație îi răsună în urechea stângă:

– Stai pe loc!

Puse piciorul pe șina de fier și tot în același timp întoarse capul. Patul de lemn al armei aruncată cu putere de soldatul care îl ajunsese din urmă îl izbi direct în frunte. Simți că piciorul i se ridică de pe șină și o forță năucitoare îl aruncă pe spate. Când își reveni se afla într-o cămăruță întunecoasă, cu gratii în loc de uși. „Am ajuns deja în vagon?” se întrebă. Dacă nu ar fi fost durerea din cap, zărnăit acela continuu, pesemne s-ar fi ridicat de jos să aprindă lumina și să o caute, din priviri, pe Ema. Încercă, cu efort maxim, să se ridice, dar nu reuși. Auzi zăngănitul lanțului dinspre gratiile de fier, apoi cum o umbră subțire se aplecă și-l întoarse cu fața în sus. Mai era cineva cu el. Unul mai scund și mai plinut. Acela încercă să-l facă să stea în fund. Victor se târî pe podea până găsi un perete de care se lăsă rezemat cu spatele. Privi cu ochiul teafăr în jurul său. Se găsea pe podeaua rece de ciment a unei celule. Îl auzi, vorbind, pe scund:

– Nu am găsit niciun act asupra lui, domnule ofițer. Nici la locul unde a căzut, printre linii, nu am găsit nimic.

– Care e numele tău? Unde îți sunt actele? îl întrebă ofițerul.

Victor parcă se văzu coborând pe pasarelă. De acolo de sus se zărea orașul luminos ca un țurture în văzduhul glacial, brăzdat ici și colo de țipătul unor sirene de la fabricile din jur. Peste podul de fier zări și cupola gării înălțându-se spre asfințit. Pe pod treceau umbrele celor care ieșiseră din schimburi. „Pentru asta sunaseră, așadar, sirenele...” îi trecu lui Victor prin minte. Încerca să realizeze unde se află. Undeva sub pasarelă erau și câțiva copii îmbrăcați în roșu, patinând pe un iaz înghețat.

– Dracu să-l ia de iaz și culoarele lui ca de oțel, zise Victor. Căută să-și ducă mâna la ceafă, unde simțea o nouă durere cauzată de contactul violent cu șinele de cale ferată. Renunță. Nu era în stare să ducă mâna la ceafă.

– E sub șocul loviturii, domnule ofițer!

– Nu știi care e numele dumitale? Numele... Numele, omule! îl zgâlțâi ofițerul.

– Numele? Sigur că da, mi-am amintit. Tocmai îmi scrisesem numele pe carte: Vladimir Dinulescu. Unde am pus-o? Aha!... Aici trebuie să o fi pus, în buzunar... șopti, pipăindu-și toate buzunarele, căutând cartea despre care tocmai le spusese: O aveam la mine. Știu sigur că am luat-o din bibliotecă și

am pus-o aici... Le-am arătat-o și lor. Chiar mi-au spus că nu le mai trebuie. Cred că mi-a căzut când am alunecat pe gheață.

– E lovit rău la cap. Vorbește în dodii, domnule ofițer. Să-l aduc pe părintele, ca să-l recunoască? E și acum în camera șefului de gară, încă de azi-dimineață, când l-am ridicat de la spital.

Când se deschiseseră ușile și pătrunse răcoarea, Victor crezu că a venit vremea să iasă în ploaia de afară, în vârtejul negru al bezei, ca atunci când se rătăcise în zăvoial de mesteceni, la Poieni, și în cele din urmă o găsisse pe Ema ghemuită la rădăcina unui arbore, strângând de frică ochii, în timp ce o șuviță udă îi flutura pe obraz. Dar de ce nu se făcea odată ziuă, să se bucure de toată lumina zorilor, asta nu mai înțelegea. Mai avea o speranță ca cel care îi descoperise acolo în pădure să le arate drumul spre ieșire. Acela tocmai se oprise dinaintea lui.

– Părinte Elisei, auzi Victor vocea cătanei, îl recunoști? El e?

Necunoscutul se aplecă asupra celui rezemat de perete și îi sălta bărbia. Victor crezu că a venit timpul să se ridice și să îi spună necunoscutului nenorocirea care tocmai l-a încercat.

– Acesta e Vladimir Dinulescu, din sat de la noi. Un enoriaș de-al meu. Îl știu, rosti părintele Elisei. Pentru că se spovedește la mine. Dar se vede că a fost de-ajuns o singură greșală, o singură nebulie, de a trece liniile printr-un loc nepermis, ca mintea lui să se năruiască. Îmi pare rău!

– Ce facem cu el, domnule ofițer?

– După ce-și revine, lăsați-l să plece! ordonă ofițerul, retrăgându-se și înjurând printre dinți.

Victor se trezi singur, orbecăind pe străduțele laterale din apropierea gării. Fiindcă bezna îl împiedica să zărească locuri cunoscute, începu să se roage să vină mai repede zorii. Când a ajuns în șoseaua de pe centură a început să bуреze. Câțiva trecători umblau la nici zece metri pe un trotuar îngust, paralel cu șoseaua. Victor înainta tot mai greu, strângând din dinți ca să nu geamă din cauza durerii din tâmplă. Se auzi strigat:

– Vii de la tren? Nu știi, cel dinspre București o fi sosit în gară?

– Nu știu despre niciun tren. Eu tocmai vin de la pădurea cu mesteceni. Am fost să caut pe cineva, dar nu cred că m-a auzit când am și strigat cam peste tot. Greierii ăia m-au înnebunit de-a binelea...

Oamenii de pe partea opusă au dat nedumeriți din umeri și au plecat mai departe. „Cred că e beat...” „O fi un nebun!” Discutau între ei, grăbind pasul.

În mintea lui Victor, Ema rămăsese pe trunchiul mestecănuului doborât de trăsnet, în pădurea din care ea îl striga să se facă auzită. Poate că mai era timp să o ia pe Ema de acolo și să plece împreună prin ploaie până când avea să iasă din pădurea aceea de mesteceni, despre care tocmai scrisese.

(fragment din romanul în lucru „Enigmatica Ema”)

RECITINDU-L PE INCULEȚ BĂLAN - DRAGOSTEA ÎN LIMBA ROMÂNĂ (II)

În serialul trecut am comentat opt dintre poemele lui Inculeț BĂLAN și am încheiat cu afirmația că poeziile următoare din acest ciclu își largesc aria tematică, vibrațiile, disponibilitățile prozodice și stilistice. Fiecare poem din cele opt a beneficiat de câte un comentariu, astfel încât cititorul să-și formeze o viziune asupra a ceea ce însemna „fenomenul Inculeț” între membrii cenaclului „Dor fără sațiu”, dar și ceea ce ar fi putut deveni poetul dacă...

De data aceasta, m-am gândit să procedez invers, adică să selectez, pentru cititori, poezii din acest volum pregătit chiar de către autor, să le citez în întregime, astfel ca aceștia să-și poată face o părere proprie despre ce va fi putut deveni poetul în poezia românească a acelor ani și ai aceluia ce vor veni, dar nu a mai apucat să-i vadă. Majoritatea poemelor următoare sunt pe teme dragostei și poartă în ele o febrilitate, o neliniște, o grabă care parcă, se doreau să anunțe finalul...

Poemul „ca pe mire”, (datat 14.03 1986) anticipează ludicul poeziei postmoderniste, propunând un dialog oarecum ștregăresc cu iubita pe care și-o vrea cât mai repede mireasă: „doamnă dragă, făi prințeso, / mai boieresc o primăvară / lângă trupul, fecioară. / te voi muta într-o casă de lemn de trandafir la vară / iubita mea cu ochi de cioară. / azi călcăiul te doară / că la vară într-o seară / altceva o să te doară. / O să te doară într-o doară / atâtea primăveri fără mine / și-atâția inculeți în tine / și să recheme-n pizda mă-tii / ca pe mine!” Citindu-l în cheia sincretismului poetic cu care poetul deja ne-a obișnuit, tare mă tem că se ascunde, în spatele versurilor aparent ștregărești, un imens regret în fața inevitabilului, un mesaj de rămas bun de la ceea ce ar fi trebuit să fie un mire, dar nu pentru iubită, ci pentru moarte...

În poemul „așteptând-o pe fecioară” (datat 16.10. 1986), Inculeț Bălan

părăsește modalitatea adresării directe și adoptă tonalitatea caldă a gingășiei în relație cu iubita pe care o simte parcă tot mai departe de el: „acum, e ca și cum n-ai fi plecat decât / niște sute de kilometri până la bunici / așa, o scurtă vacanță, de-o zi, să zicem, / unde te-ai fi jucat cu păpușile vechi, / unde ai fi șters cu sărutul tău ochii bunicii / și-ai fi aprins o lumânare ca la lăsata secului. / Acum e ca și cum eu aș tatua pe hârtie / o înfimă iluzie că ești lângă mine, / bucurându-mă. / e ca și cum abia aș aștepta să închei poemul / să te lipsesc pe pieptul meu să-mi ascuți / sângele cum se alintă sub urechea ta.” Comparația „și-ai fi aprins o lumânare ca de lăsata secului” și personificarea „sângele care se alintă sub urechea ta”, citite în cheia deja amintită, îmi dau fiori și acum, întrucât citesc în ele o premeditare pe fondul neliniștii provocate de absența iubitei.

Poemul „vinul meu roșu” (datat 22.03. 86) este o bijuterie lirică dezbrăcată de orice sentiment ascuns, este, dacă vreți, o capodoperă a genului, îngemănând toată puritatea și sinceritatea dragostei, descătușată de orice resentiment, pentru simplul motiv că dragostea supremă nu se poate trăi și exprima la modul sublim decât în limba română: „te iubesc în limba română de parcă / te-aș sculpta cu dălți de mărgean / stropindu-te cu roua cuvintelor / ca-ntr-un botez sfințit de apă / din izvorul cerului / sânge și iubire dintr-o alchimie nepământeană / și totuși atât de ruptă ca un bulgăre răzvrătit / spre cer din acest pământ care-și respiră / durerea și renașterea în primăvară / tu, / vinul meu roșu, stropit de azur și otrăvit, iubirea mea risipitoare, / tărâm de poveste și vis, / femeia mea ca o țară a comorilor.” Aici poetul savurează clipa de fericire ca pe un vin roșu, metaforă a împărțășaniei. Trăire sinceră. Sublim. Simbolul sângelui asociat cu acela al iubirii trimite, totuși, la suferință. Să fie oare suferința posttraumatică?

„moșia sufletului” (datat 22. 03. 86) este un poem clasic, având o prozodie perfectă: patru catrene care realizează un admirabil portret al iubitei, rupt parcă din basme. Metafora „moșia sufletului” este inspirată, chiar rară, trimițând la preaplinul sufletesc pe care-l trăiește îndrăgostit în preajma iubitei, fie ea Ileana, Maria sau Ana: „livadă cu meri în floare / ison de iubire și dor / mă visezi în dalba ninsoare / a pomilor ce tristețea o dor / atunci pe o rază vicleană / spre fluviul vieții la pas / tu cosânzeană ileană / prea fragedă cum ai rămas / mai vii prin poveste și spui / ce nimeni nu poate să știe / cum soarele ziua-l supui / cu jugul de-amurg pe vecie / și fii cosânzeană ileană / cum limba română te știe / marie și ană și leană / a sufletului nostru moșie / Imn închinat eternului feminin cu specific românesc. Parcă ar vrea să spună că cele mai frumoase poeme ale femeii se pot scrie doar în limba română.

Poetul abordează cu destulă lejeritate și poezia cu formă fixă în „sonet de sfârșit de martie” (datat 30. 03. 86): „frumos pe tine te cheamă / din neam de boier și-e privirea / fecioară-amintindu-și ivirea / pe carul cu stele de-o seamă. / iar versul mi te-nfioară / cu diamante de vorbă lucindă / când ieși din păduri, căprioară / cum iese țaranca în tindă. / și noi. mai copii decât estem, / ne facem cununi din iubire, / o fiară cu iz de totem / zdrobindu-și menirea-n menire: / eu, bun ciocan de strivire, / tu, nicovală-n rănire.” Este un sonet pe care, dacă l-ai comenta desfăcându-l în fășii, parcă ar fi siluit. Totuși, iubita este egală în mister a stelelor de pe cer, căprioară gingașă pe pământ. Cele două versuri finale, concluzie obligatorie a sonetului, aduc în prim-plan cele două simboluri a căror existență depinde unul de celălalt: ciocanul și nicovala. (Arghezi: „fierul cald îmbrățișat în clește”). De fapt, autorul trimite, prin intermediul simbolurilor, și la consecințele sufletești ale întâlnirii androgenice dintre „strivire” și „rănire.”

(continuare în pagina 20)

Strada mea Țața Milana

Haitele de cățelandri de pe strada mea jucau fotbal continuu, din martie până în decembrie, de dimineața și până nu se mai vedea mingea, devale, între linii și în groapa linii (cu accent pe ultimul i), adică devale, la capătul străzii, de unde începea valea Ialomiței; între linii, adică la mijlocul străzii, pe unde se intersecta cu altă stradă, perpendiculară pe strada noastră, care una zece străzi paralele; groapa linii era mai departe, peste șosea și calea ferată, era chiar o groapă imensă rămasă după ce a fost luat pământ de acolo pentru a fi înălțat terasamentul căii ferate (noi îi ziceam linia ferată, de unde și groapa linii). Între linii era cel mai bun loc, aveam spațiu mai mult și ne adunam rapid cei dinspre șosea și noi, cei dinspre vale, plus că la prânz, când intervenea o mică pauză, puteam să ajungem rapid acasă, să mâncăm la fel de rapid și să ne întoarcem în viteză la bățut berbunga. Dar aveam o problemă, cam mare: între linii locuia cel mai periculos dușman al nostru, țața Milana (probabil că Milana era varianta locală a Melaniei), o zgripturoaică supărată pe lume în general și pe noi, în special. De câte ori mingea noastră ajungea în curtea ei, trebuia să căutăm alta, pentru că nefericita sărită peste gard era făcută fărăme cu toporul de către prietena noastră. Așa că, în fiecare zi consumam trei mingii, două le spargeam noi, în cuie ieșite din scândurile gardurilor, cea de-a treia ostoid frenezia cu care țața Milana ura copiii. Tot aici, la răscruce, între linii, la începutul lui martie, pe nouă mai precis, de ziua celor 40 de mucenici, se dădeau câinii în jujău și noaptea învăteam dihornițele sau dădeam foc la cauciucuri. Nu știam ce însemnau toate astea, dar ne plăcea.

FLORENTINA LOREDANA DALIAN

Ostrov

(volum în lucru)

4

Te întrezăresc pe celălalt mal –
lumină mică peste marea întindere,
câțiva fluturi îți roiesc în jur –
dreptul la lumină e universal!
Azi sunt geloasă pe fluturi,
azi, le-aș tăia aripile.
probabil mâine aș plânge,
încercând să le lipsesc la loc.

Nu contează!
de vreme ce n-ai să străbați apele tulburate,
nici nu vei merge deasupra lor,
de vreme ce nu-ți vei asuma riscul
spectaculoaselor scufundări.

Du-te, hrănește-ți fluturii,
dă câinilor de mâncare,
mai cară niște lemne la foc,
aliniază iarba, ca la raport.
Pe ostrovu-acesta ierburile cresc înalte,
nealiniate, în legea lor,
dar sunt ierburi de leac
ele știu să foșnească pre limba
nemuritoarelor cântece de ieri, de azi
și de totdeauna...

5

S-au copt strugurii înainte de vreme –
asta se poate doar pe ostrovul F –
iubite, sau cum să-ți zic, prietene,
când vinul îți va străluci în pahar
să știi că vei bea struguri zdrobiți de tălpile
mele -
ce nu-ți convine?
Poate în felul acesta
voi primi sărutarea visată
da, da
când vei duce paharul la gură
e ca și cum
e ca și cum mi-ai săruta ușor tălpile,
iar eu voi ști, îți voi lua sărutarea
voi pune-o la presat împreună cu alte ierburi,
cu alte flori tămăduitoare
de pe ostrovul acesta în care aștept
tot aștept
să vină cineva.

6

Pe ostrovu-acesta, într-o seară de vară
au venit turiști, veseli călători
care știu să ia de la viață toate darurile -
frumoși, deștepți, aparent fericiți.
Ne-am jucat, am vorbit, am sperat,
alergând după vise.

7

Da, da, a fost chiar frumos,
tragic de frumos, ca-ntr-o poveste de Cehov.
Noaptea ne-am dus la culcare, ne-am
imaginat
că dormim îmbrățișați.
Ce frumos ne-am prefăcut! gata să credem...
Eu auzeam, în timp ce alunecam înspre vise,
cum vaporul se depărtează lent de la mal
atent să nu trezească luna sau marile tristeți.
Du-te, căpitane! Caută-ți portul!
Credeai că mă păcălești?
M-am prefăcut că dorm (ți-am spus c-aș fi
putut fi actriță),
dar am știut cu exactitate momentul
când ai dat comanda *ridicați ancora*.
Așa-s călătorii prin viață, mereu gata de
plecare.
Ce vină au ei, ce vină-avem noi,
că dintre toate ce sunt, singur statornic ne
rămâne
numai Dumnezeu?

Te voi aștepta cum așteaptă pământul
ploaia...

Asta ți-aș fi spus-o dacă mai credeam în
așteptări, în venituri...
Dar nu mai cred. cum nu mai cred în
minciuna

livrată în ambalaj sclipitor de fumul de
țigară.

În rest, toate bune
Pe ostrovul acesta nu sunt gări, nu trenuri,
bărcile somnolează la mal și cotele apelor
au scăzut îngrijorător.
O să vină ea și ploaia! (chiar dacă eu nici în
ea nu mai cred...)

8

În lume se-ntâmplă apusuri
la care absentăm nemotivat
în lume se-ntâmplă dureri
la care întârziem cu un ceas.
S-au întâmplat răstigniri,
dar una singură ne-a rămas.
Arată-ne, Doamne, mai des
urmele cuielor Tale!
Poate-am învăța să iubim
fără să cerem înapoi,
poate-am dobândi răbdarea să acceptăm
că ceea ce este nu poate fi schimbat.

.....
Îți scriu de pe ostrovu-acesta
departe de întâmplările omenirii,
pun mesajul în sticlă și-l arunc în valuri.
Îți scriu de pe ostrovu-acesta în care
întâmplările suntem noi.

PETRE IOAN CREȚU

Cuvânt înainte

aripi de pământ aripi de cer aripi
crescute din răni din carne din vânt
toate se înalță într-un zbor fără țintă
haotic

pe sub coaste
o armată de îngeri săpând un tunel
între lumea de astăzi și lumea de ieri
e tot o hărmălaie de zâne și viermi
iar funia a înmugurit de veghe a moarte
în jurul gâtului firav
cineva s-a trezit din somn și a zis
ăsta e Pic

Despre rostul lui Pic în lume

e sigur
Pic nici nu a existat
a fost mai mult
o zbatere în gol o eroare
un ou de cuc
ținut la subsuori
de zâne și îngeri bețivi

mai degrabă câteva cuvinte
fără sens înfipte în tâmplă de vânt
poate un suflet chirchit a fost
un fel de a rata
o umbră rătăcitoare
însăpăimântată de fiare
de știmate de inorogi în zale
într-un sfârșit cumva din greșeală
ucis într-o noapte lipsită de har
de singurătate de uitare chiar
sub prunul bătrân uscat
cocârjat sub ninsoare
vremea lui Pic uitată
în triste felinare

Nașterea și moartea lui Pic

despre mine pot să spun
că locuiesc în timpul satului meu
aici dimensiunile au un alt rost
sau poate nu există
oamenii sunt altfel
seamănă a păpuși mecanice
și ei plutesc fără zgomot
purtați de vânt peste livezile bătrâne
duhnind a tutun a crăsmă a fântână

cred că m-am născut
într-un timp bramburit în căruță
- mereu am spus
că m-am născut fără voia mea
că m-am născut din frică
ca un coșmar teribil
unde mama îmi murea
cu uterul străpuns de un fus
ca o lance de foc și scârbă

de trăit am trăit în aceeași căruță
cu aripi de lemn străvezii putrezite
scoarțele se subțiau se înălțau
îmi veneau peste umeri
înlănțuindu-mă cu fier
zborul îmi era scurt
nici măcar o secundă
mai mult o dorință

acum știu deja
că la moartea mea
vecinii au să arunce cu pietre în căruță
să-i spargă bucata mică de zare
lumina ce încă persistă
în felinarul de sticlă
în ochiul de piscică

fără motiv cam la un an
primarul o să transforme căruța
cu hamuri cu scoarțe cu oiștea de fier
în casă memorială
aici s-a născut
a trăit
a iubit și a murit Pic
câtă stupoare
cei care m-au lovit vor vinde bilete la intrare
vor duce până și oiștea la fier vechi
roțile căruței
le vor vinde la piață în oraș
unora care le vor atârna
pe pereții sufrageriei zugrăviți cu scilipici
fără să știe că în ele sunt închise
cioburi din sufletul meu
și că o să-i bântui ori de câte ori
îmi va fi dor de mine
sau voi vrea să scriu un poem
despre cum a trăit și a murit Pic

SĂRUTUL GENERALULUI

În momentul izbucnirii Primului Război Mondial, regele Carol I convoacă Consiliul de Coroană (compus din membrii guvernului, reprezentanții principalelor partide politice și președinții celor două camere ale Parlamentului). Opiniile exprimate cu acel prilej au impus adoptarea unei atitudini de neutralitate.

Timp de doi ani, ambele tabere au făcut demersuri insistente vizând atragerea României. Pentru români însă, singura justificare a implicării țării în război era eliberarea teritoriilor românești aflate sub dominație străină și unirea lor cu patria mamă. Guvernul român avea de ales: în schimbul cooperării sale militare, Puterile Centrale îi promiteau Basarabia, răpită de Rusia în 1812; de cealaltă parte, Antanta (Anglia, Franța, Rusia și Italia) îi recunoștea drepturile asupra teritoriilor locuite de români și aflate sub dominația Imperiului austro-ungar. În august 1916, guvernul român a semnat un tratat de alianță cu puterile Antantei. Tratatul politic era dublat de o convenție militară care stabilea precis termenii cooperării militare propriu-zise.

În ziua de 15/28 august 1916 armatele române traversează Carpații și pătrund spre inima Transilvaniei. Acestor prime zile de război le sunt consacrate și însemnările sublocotenentului Sabin Coifan, din Regimentul 57 infanterie

Manuscrisul din care am extras fragmentele ce vor urma a fost pus la dispoziția redacției Magazin istoric de către d-na Stela Marica, pe atunci muzeografa la Casa memorială „Mihail Sadoveanu” de la Vânători Neamț. Cenzura vremii n-a acceptat publicarea lui. Este însă una din mărturiile obiective despre evenimentele din urmă cu un veac și nu știu dacă, fragmentar sau integral, manuscrisul a fost tipărit în altă parte, așa cum nu mai posed nici o informație despre d-na Stela Marica.

Ca și în alte dăți, oferim revistei Helis posibilitatea să pună în circuit public un valoros izvor documentar. Personal, privesc aceste rânduri ca pe o reparație târzie, considerându-le colaborarea celei care ni le-a încredințat cu o jumătate de veac în urmă.

Marian ȘTEFAN

În noaptea zilei de 13 spre 14 august mă găseam acasă, fericit că pot, cu această ocazie, să inaugurez casa la care lucrăm de doi ani și în care trebuia să mă mut. A doua zi n-au urmat decât pregătiri în vederea acestei sărbătoriri. În această zi, la ora 4 p.m. primesc comunicare de la primărie, prin care corpul de armată spune ca toți ostașii aflați în concedii și permisiu să fie la corpurile lor până a doua zi la ora 5 a.m. A fost de-ajuns să primesc această veste și am fost sigur că ora cea mult așteptată a sosit...

M-am îmbrăcat repede și într-o jumătate de oră am fost gata de plecare, Căutai să plec cât mai repede. Nu știu ce am făcut, știu atât, că m-am trezit la primărie, unde am citit decretul de mobilizare.

Era ora 1 din noapte. M-am depărtat de sat. Nu auzeam decât jalnicul sunet al clopotelor și urletul câinilor, care și ei simțeau că e ceva neobișnuit. Deși aveam tovarăș, n-am vorbit nimic mai tot drumul. Meditam...

15 august. În revărsatul zorilor am fost la Malovăț [jud. Mehedinți], unde mi-a ieșit înainte unchiul meu. Stăm pușin de vorbă. Tresărim surprinși de bubuitul tunurilor, care păreau foarte aproape... Îmi iau rămas bun de la Mama bătrână care, plângând, mă sărută, urându-mi sănătate. Pornesc în goana calului spre satul Dudaș, unde îmi aveam bagajul... Ajung în apropierea acestui sat. Aud și simt un șrapnel chiar pe deasupra capului meu. Lumea fugea de prin sate încotro vedea cu ochii. Intrați în sat, îmi luai bagajul și pornii spre graniță, unde regimentul meu ajunsese din ziua de 14. Pe drum erau numai militari, pe care îi îndemnai să meargă mai repede. Ajunsei în satul Balotești. Calul nu mă mai putea ajuta, făcuse peste o sută de kilometri fără odihnă. De aici începeau munții. Se impunea să merg pe jos, doar bagajul îmi trebuia transportat. Cerui să mi se pună la dispoziție un car. Îmi luai rămas bun de la fratele meu, care mă urmase până aci și plecai... Pe drum întâlneam oameni care veneau din direcția frontului... De la ei aflai că ai noștri au trecut granița și au intrat 15 kilometri înăuntrul „Ungariei”... Vream să ajung cât mai repede, îmi era rușine că nu fusesem și eu acolo.

În drum îmi iese înainte o mătușă a mea care mergea pe front să-și vadă soțul, ducându-i și un pachet. N-o las să meargă și o asigur că îi voi da eu pachetul prin ordonanță.

Deși mergeam încet, seara am fost la destinație. Sub dealul Negrușa, pe malul râului Bahna, făcurăm o pauză mai mare. Aici mâncăram ceva, căci nu mâncasem din ziua trecută. Ajuns aici, sunt oprit în loc de colonelul Negrutzi, comandantul btigăzii. Îmi face observație în mod aspru fiindcă nu eram încins; i-am explicat că nu puteam fi altfel, căci centura mea era la companie. Cât preț punea dumnealui pe ea!

La ora șapte p.m. am ajuns la companie, aflată în rezervă sub dealul Baldovin... Seara mă culcai la un loc cu cei doi ofițeri ai companiei. Ne făcuseră soldații cu lopețile lor un loc, căci panta era repede și fugeam la vale...

La ora 1 din noapte sar drept în picioare, speriat la strigătul colonelului Damian: „La arme!” Era o învălmășeală cum nimeni nu-și poate închipui, mai ales că i-a surprins pe toți în somn. Dezmeticindu-mă puțin, îmi dau seama ce era, căci se auzea încă un glas răgușit: „Ajutor, Regimentul 57, batalioanele unele prizoniere, scăpați coloana!” L-am recunoscut, era lt.colonelul Paraschivescu, comandantul sectorului. Colonelul nostru, cu sânge rece, cum nu l-am mai văzut niciodată, strigă de răsună văile: „Sus la Baldovin, băieți; aci vom muri cu toții, de-ar fi și cinci regimente!” Aceste cuvinte ne-au îmbărbătat, așa că nici n-am știut când am suit Baldovinul. Aci am luat formații de luptă, cu baioneta pusă, așteptând pe inamic.

Era o noapte întunecoasă și rece. Stam înșirați de-a lungul coastei, cu ochii drept înainte, deși nu puteai vedea nici la doi pași. Mâna ne era încleștată pe armă. Moralul ni s-a mai ridicat prin câteva salve conduse de locotenentul Jianu...

16 august. Astfel am așteptat până la ziuă, când revărsarea zorilor ne-a redat liniștea. Totul pornise de la câțiva oameni din Regimentul 1 Dolj, care, fiind atacați, au părăsit poziția și au dat buzna peste comandantul sectorului, care, fără a mai cerceta, a dat ordin de retragerea artileriei și convoiului de aprovizionare, producând și spaima noastră prin strigătul său și băgând panica chiar în spatele frontului, 12-30 kilometri. La noi la rezervă, când s-a dat alarma, locotenentul Zaharia, buimăcit de somn, a încălecat calul și a fugit la comandantul brigăzii, spunându-i că nu scăpase decât el. Comandantul brigăzii a dat ordin de retragere tuturor convoaielor și artileriei, care venise aci cu mare greutate. Panica a mers și mai departe prin sate, așa că întârziată ce trebuia să vină la companii s-au întors din drum.

Din nou împreună la Paris

A doua zi s-a putut constata că nu fusese decât o panică, trupele din tranșee erau la locul lor. Locotenentul Zaharia și colonelul Negrutzi însă au fost judecați: cel dintâi, după multe intervenții, s-a ales cu mutarea din regiment, punându-se în Linia I-a de câte ori vor fi lupte, iar cel de al doilea a fost înlocuit, luându-i-se comanda. În luptele pentru ocuparea acestor poziții au fost răniți patru ofițeri din regimentul nostru, dintre care sublocotenentul Erceanu Nicolae, care a și murit a doua zi. Este primul ofițer care își dă tributul de sânge pentru patrie.

Stând aci, îmi vine vestea că soțul mătușei mele a murit în zorii zilei de 15. Îi trimisesem pachetul printr-un soldat, care mi-a și adus trista veste, spunându-mi că el l-a îngropat, punându-i și o cruce la cap. Sărmanul, era o fire inteligentă, întotdeauna vesel, curajos și curios, ceea ce i-a și adus moartea în prima zi de război: s-a ridicat să observe, să tragă mai bine, dar dușmanul îl pândea; cum s-a mișcat, l-a și pocnit drept în cap.

Trupele noastre se găseau pe pozițiile inamice, 5 kilometri de la graniță. Batalionul 2 din Regimentul 57 ocupase Meterezele lui Tudor, iar Regimentele 31 Calafat și 1 Dolj Creasta Cocoșului și vârful Predeluș. Aceste poziții au fost cucerite în prima zi de mobilizare... La atacul acestor poziții a fost față și generalul Dragalina, care sărută primul rănit, dându-i 100 lei, iar după ce s-au luat pozițiile, a intrat în tranșee, trăgând cu arma cot la cot cu militarii.

În încheiere reproducem un scurt pasaj din consemnarea consacrată celei de a cincea zi de război (20 august):

În fața noastră era un bogat plocon lăsat de unguri; lăzi peste lăzi de munițiuni, de rachete, dinamită, praf de pușcă, îmbrăcămintă, arme, trei tunuri, două aruncătoare de mine și multe altele. Toate acestea le cercetaseră soldații de cu noaptea. Își luaseră toți câte ceva. Nouă, ofițerilor companiei, ne-au adus un car cu un bou și o vacă; acel car era încărcat cu medicamente. Vaca ne-a fost de mare folos, căci ne-a hrănit din belșug aproape o lună de zile.

Eram obosit și ud. Noroc că găsirăm un bordei unde fusese popota ungurilor. L-am ocupat imediat și am făcut un foc. Am dormit puțin, în timp ce un soldat ne-a adus câteva găște prinse pe râul Cerna. Le-am fript și am mâncat bine.

Rămân surprins când mă trezesc cu tata în fața mea. Mi se părea că este ceva sfânt, de care trebuie să mă apropii cu sfială. Cu cât oboseală și greutate venise până aici, numai Dumnezeu știe... Am petrecut două-trei ore, după care, cu durere, ne despărțim. Îi dau ca suvenir o armă ungurească și câteva cartușe. Sărmanul tata, venise să mă mai vadă...

La una dintre edițiile precedente ale Târgului de Carte de la București am avut ocazia să asist la un eveniment cultural semnificativ: lansarea traducerii în limba chineză a lucrării „Istoria culturii române moderne” a distinsului universitar Grigore Georgiu, profesor al Facultății de Comunicare și Relații Publice „David Ogilvy” din București. Cu acest prilej, vorbitorii români și chinezi au relevat importanța legăturilor dintre cele două țări, oaspeții subliniind faptul că țara noastră se bucură de respect și prețuire pe pământul asiatic, traducerea însemnând o nouă dovadă a prieteniei tradiționale dintre România și China. Traducătorul, profesor universitar la Beijing care și-a făcut studiile inclusiv la București, a arătat motivele pentru care a tălmăcit cartea pe care a considerat-o reprezentativă pentru România și a urât ca aceasta să fie citită de cel puțin unu la mie din populația Chinei. La prima vedere, procentul pare surprinzător de mic, derizoriu chiar dar un calcul sumar arată că acesta vizează circa 1.340.000 de posibili cititori chinezi, lucru pe care cred că și l-ar dori oricare autor de carte din țara noastră.

Aveam mai demult ediția în limba română a cărții lui Grigore Georgiu, o foiletasem și mi-am dat seama de valoarea ei, dar - luat cu alte probleme - am așezat-o în rândul lucrărilor ce urmează a fi lecturate. Întâlnirea de la București m-a determinat să o trec în prim plan, citind cu plăcere și imensă satisfacție intelectuală o lucrare monumentală demnă de toate aprecierile. Autorul arăta că elaborarea acesteia l-a costat treizeci de ani de trudă, multă „muncă amară a gândirii” (G.W.F.Hegel), zicem noi, dar rezultatul a fost o reușită demnă de toată lauda. Pentru că nu este puțin lucru să studiezi toate lucrările fundamentale ale unor autori români de-a lungul câtorva secole, de la Neagoe Basarab și Dimitrie Cantemir la Lucian Blaga și Constantin Noica.

În mod obișnuit, atunci când se face periodizarea istorică, se consideră că termenul de „modern” se aplică evenimentelor cuprinse între apariția sistemului de producție capitalist și primul război mondial, după care ne situăm în epoca contemporană. Este evident că, în acest sens, nici Neagoe Basarab, exponent reprezentativ al Evului Mediu românesc, și nici Noica, încadrabil în contemporaneitate, nu s-ar înscrie aici, dar autorul acordă termenului de modern un sens mai larg și trebuie să-i acceptăm punctul de vedere, el analizând de fapt fenomenul cultural românesc premodern, modern și contemporan.

Având inițial intenții didactice, manualul destinat studenților de la facultatea de științe comunicării s-a dorit a fi o formă relativ sistematică care să ofere informații și cunoștințe referitoare la momentele semnificative parcurse de cultura română modernă, un ghid care să-i orienteze pe studenți și - și nu numai, completăm noi - în lectura operelor fundamentale ale culturii noastre de-a lungul secolelor. Manualul abordează curentele de idei, temele majore și operele unor personalități de referință în succesiunea lor istorică și în strânsă legătură cu mișcările culturale și intelectuale din spațiul european. Desigur, destinația didactică a lucrării a impus anumite constrângeri tematice și o selecție a problemelor abordate. Autorul apreciază cu modestie că manualul său este incomplet și inegal, considerând că unele aspecte importante, precum evoluția domeniului artistic, nu sunt aprofundate (cu unele excepții), că unele personalități nu sunt tratate în chip monografic și detaliat, în unele capitole predominând informația de ordin istoric, în altele analiza ideilor, el sperând să aibă răgazul de a-și completa cursul în viitorul apropiat pe măsură ce procesul de documentare și elaborare va avansa și dacă timpul va avea răbdare cu noi. Dincolo de asta, Grigore Georgiu consideră că orice comentariu de autor, oricât de savant și critic ar fi, nu poate suplini lectura textelor recomandate, în privința virtuților formative și și a beneficiului intelectual. Ar

trebui să înțelegem, cum spunea Noica despre cărțile lui Hegel, că nu putem trece nepedepsiți prin viață și și prin istorie dacă nu (re)citim cărțile fundamentale ale culturii române.

Cu privire la conceptul de cultură, există o multitudine de definiții. Antropologia culturală americană definește cultura drept un sistem de credințe și modele comportamentale învățate în experiența socială și transmise prin socializare și aculturație. Din multitudinea definițiilor (estimate la câteva sute), putem reține elementele determinate ale acestui concept: sisteme de valori, idei și atitudini, forme de creație prin care omul, grupurile sociale și societățile își interpretează experiența istorică și o transcriu în opere, care se transmit din generație în generație, asigurând continuitatea existenței umane. Antropologia contemporană a arătat că o societate, indiferent pe ce treaptă de dezvoltare se află, nu poate exista fără cultură, adică fără un dispozitiv spiritual prin care să-și codifice experiența și formele de cunoaștere, să dea un sens existenței umane și să exprime relația cu transcendența, cu istoria, cu natura. Cultura cuprinde toate formele simbolice de expresie prin care o națiune își dobândește și își manifestă conștiința de sine. Cultura, când dobândește atribute valorice înalte, transformă un popor în națiune, spunea C. Noica. De aceea, nu e de mirare că analiza culturii a fost un domeniu predilect al gânditorilor români

Revoluția anticomunistă din 1989 a dus nu doar la transformările structurale ulterioare, ci și la opțiunea societății românești pentru integrare în structurile europene și euroatlantice, ceea ce implică și o reconstrucție de sine a culturii române. Pe bună dreptate, arată Grigore Georgiu, istoria unei culturi naționale este o continuă reinterpretare de sine, o rescriere a temelor sale majore în funcție de contextele interne și externe pe care le parcurge, iar acest proces de reevaluare critică a tradiției în raport cu spiritul timpului nu este scutit de tensiuni și neînțelegeri.

Se pare că oricare cultură națională are înscrisă în „programul” său aspirația spre universalizare sau globalizare. Nici cultura română nu face excepție, dar creațiile noastre au șansa de a se universaliza (dacă intră în circuitul comunicațional mondial) doar dacă dovedesc o înaltă valoare. Fiecare cultură vrea să-și promoveze în lume propriile valori. Dreptul la diferență și identitate e revendicat ca un drept fundamental, globalizarea civilizației occidentale neînsemnând dispariția diversității formelor de creație. Celebrul antropolog francez Claude Lévi-Strauss formula un avertisment pentru ideologii grăbiți să celebreze succesul globalizării și să și să consemneze moartea culturilor naționale: „Diversitatea culturilor umane se află înapoia noastră, în jurul nostru și în fața noastră”. Culturile naționale nu-și pierd identitatea, ci rămân ancorate în cadre sociale diferite, creațiile acestora fiind alimentate subteran de matricea stilistică distinctă, de tradiții, de mentalități și atitudini particulare față de lume și viață.

În climatul dezbaterilor culturale ce au loc astăzi, la noi și aiurea, trebuie să ne punem câteva întrebări adesea inconfortabile, arată Grigore Georgiu. Ce semnificație are astăzi cultura națională? Cum ne integrăm în Europa (mai corect spus: în Uniunea Europeană), păstrându-ne identitatea sau renunțând la ea ca la un bagaj jenant, inutil, depășit? Cum se raportează tânăra generație la tradiția culturii naționale: o cunoaște, se recunoaște sau se delimitează de ea? Mai este interesată societatea românească actuală de propriul ei trecut cultural sau dorește să-l uite? Ne mai pot spune ceva relevant pentru drama actualității Cantemir, Maiorescu, Bălcescu, Lucian Blaga, Cioran, Mircea Eliade, Constantin Noica sau George Călinescu? Ceva care să ne ajute să ne cunoaștem mai bine pe noi înșine, să ne pregătească spiritual pentru „(re)integrarea în Europa” și pentru a înfrunta sfidările secolului XXI?

Cert este că, după revoluția anticomunistă din 1989, trebuie să ne

depășim handicapul atâtor decenii de izolare. Prin comparație, ne-am redescoperit decalajul istoric față de societățile occidentale dezvoltate, ne-am redescoperit „golurile istorice și psihologice”, cum spunea Cioran, generatoare a sentimentului de frustrare și a complexului de inferioritate cauzate de starea economică precară, labele succese ale reformei și atâtea anomalii ale tranziției postcomuniste. Integrarea a devenit prilejul unui examen sever, ce pune cultura română în situația de a redeschide dosarul identității sale, în termeni mai radicali, și de a găsi răspunsuri la noile sfidări ale istoriei, deci apare evidentă necesitatea de a reinterpretarea istoria culturii naționale din perspectiva actualii tranziții postcomuniste. Tabloul valoric al culturii române trebuie refăcut, în multe componente ale sale, reconsiderând, în funcție de noile date pe care le deținem, contribuția unor personalități la dezvoltarea vieții științifice, artistice și filosofice din epoca modernă, mai ales din perioada interbelică. Adeseori, în „istoriile” unor domenii culturale (ale științei, artei, filosofiei sau gândirii politice) sau în dicționare, enciclopedii ori sinteze apărute la noi găsim denaturări sau chiar falsificări dictate de interese politice conjuncturale. Spre exemplificare, o serie de autori de primă mărime nu au fost publicați în anii regimului comunist, nu au fost accesibili marelui public și asupra lor persistă neînțelegeri, alți autori au fost recuperați și reintroduși în sistemul educativ într-o manieră defăimătoare sau îngropați sub etichete ideologice, după cum există și cazuri în care autori mediocri au fost supradimensionați ca însemnătate în manualele de ieri, tot din considerente politice.

Cartea lui Grigore Georgiu își propune să ofere o cunoaștere aprofundată a unor momente și personalități reprezentative, a unor curente de idei și sisteme de gândire din cultura română modernă, pentru a recupera conținutul autentic al unor opere și a autorilor lor în contextul epocii în care s-au afirmat, eliminând interpretările defăimătoare, unde este cazul, dar și restricțiile ideologice. E nevoie de o imagine adecvată asupra identității noastre naționale, operele și și personalitățile din cultura română trebuind văzute atât din perspectiva contextului social-istoric intern, cât și aceea a contextului cultural european. Lucrarea de față - evident selectivă - a fost focalizată asupra gândirii filosofice, sociale și politice întrucât în aceste domenii se se elaborează și formele prin care o națiune își interpretează în mod rațional și critic realitățile sale, asigurând formularea și conceptualizarea problemelor, căutarea soluțiilor și proiectarea viitorului. Unul dintre obiectivele ei este acela de a stimula pe toți cei interesați să citească sau să recitească operele de referință ale culturii române. *Cunoașterea, interpretarea și evaluarea* sunt treptele firești ce dau substanța tradiției naționale.

Unele opere s-au „uzat” odată cu timpul, s-au istoricizat, dar au avut eficiență în epoca lor, intrând în fondul „pasiv” al culturii. Altele însă rămân vii și active permanent prin exemplaritatea lor, acestea fiind valorile de performanță, opere deschise ce solicită și permit noi interpretări. De exemplu, Eugen Lovinescu susținea că opera lui I.L. Caragiale își va pierde semnificația, mizând pe faptul că societatea românească va depăși năravurile politice satirizate de autor. Totuși, ilustrul critic pare să se fi înșelat, scrierile lui Caragiale găsindu-și multiple rezonanțe în lumea românească contemporană.

Eruditul autor Grigore Georgiu pledează pentru respectarea adevărului istoric și cunoașterea operelor românești, considerând ca imperios necesară publicarea integrală a acestora. Este o condiție elementară pentru restituirea moștenirii noastre culturale, pentru cunoașterea și introducerea operelor literare, filosofice, sociologice și politice în dezbaterile culturale de azi. Dar cea mai importantă cerință - derivată din principiul istorismului - este situarea autorilor și a operelor lor în contextul istoric și social.

Raportarea la epocă, la contextul cultural, la problemele sociale este decisivă. Trebuie să vedem cum se reflectă în epocă „spiritul timpului” și ce răspuns dă ea la provocările specifice ale vremii, neuitând însă să punem întrebarea capitală: ideile, operele și autorii care au dominat spiritul public într-o anumită perioadă ne mai pot spune ceva semnificativ azi?

Evoluția culturii române trebuie reconstituită în întregul ei, fără partizanele politice. În situația în care anumiți scriitori, sociologi și filosofi nu au avut atitudini democratice sau liberale în timpul lor, acest fapt nu scade valoarea lor literară sau teoretică, dacă aceasta poate fi probată prin criterii specifice domeniului în care s-au afirmat. Pericolul de care trebuie să ne ferim este acela de a transfera criteriile politice în câmpul creației culturale, al literaturii și al gândirii filosofice și sociologice, așa cum a procedat abuziv dogmatismul stalinist.

Operele și personalitățile culturii române sunt adesea subevaluate, fie dintr-o cunoaștere insuficientă, fie datorită unor analize comparative ce uită să realizeze raportarea la contextul intern. Când operele românești sunt puse față în față cu operele similare din culturile occidentale, din același interval temporal, ele pot părea adesea lipsite de originalitate sau simple imitații ale celor occidentale. Semnificația acestor opere se dezvăluie însă abia prin raportarea lor necesară la problematica specifică societății românești și a zonei centrale și din sud-estul Europei într-o anumită perioadă. Ca și alte culturi europene, cultura română modernă s-a format într-un mediu tensionat și adesea conflictual, în care s-au confruntat idei, stiluri, programe, culturale, estetice și ideologice, viziuni istorice și politice, proiecte educaționale și atitudini spirituale. Doar ținând cont de aceste elemente determinanți putem înțelege că operele românești au o valoare aparte, că nu sunt doar simple copii palide ale operelor apărute în spațiul apusean. Culturile naționale au o firească deschidere spre universal, spre dialog și schimb de valori cu alte culturi și spații spirituale. Cultura română modernă s-a dezvoltat în condiții sociale și istorice particulare, care nu pot fi pierdute din vedere când refacem traseele evoluției sale și o raportăm la etapele parcurse de culturile occidentale.

Se poate vorbi de preliminarii la cultura română modernă, autorul subliniind importanța cărților *Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie* și cele a lui Dimitrie Cantemir și rolul jucat de acestea. B.P. Hasdeu spunea că Neagoe este „un Marc Aureliu al Țării Tomânești”, principe artist și filosof, cartea sa fiind o sinteză a culturii ortodoxe a timpului, o sinteză a culturii epocii, în care recunoaștem elementele stoicismului din gândirea împăratului roman: a trăi conform rațiunii, a-ți stăpâni afectele și pasiunile, a fi înțelept în decizii, a privi cu demnitate sunt precepte morale și pentru Neagoe. Dimitrie Cantemir exprimă plenar vocația de sinteză a culturii române, el fiind perceput în lumea răsăriteană drept occidental ca formație spirituală, deși este specialist în probleme orientale. Trăind în lumea răsăriteană ortodoxă și musulmană, la Constantinopol, la Moscova sau Petersburg, el nu scrie nici în slavonă, nici în greacă, ci scrie în limba latină, care era limba savantă a Occidentului.

Lucian Blaga arăta că românii trăiesc pe un „pământ de cumpănă” și au produs o cultură în care se întâlnesc și fuzionează elemente occidentale și răsăritene. Ideea va fi reluată de Mircea Eliade, care argumentează pentru concepția că în spiritualitatea românească putem găsi o sinteză *Occident / Orient*, punct de vedere care afirmă că putem vorbi de o deschidere a culturii românești spre ambele orizonturi, că vocația poporului român este una de sinteză și de comunicare între marile blocuri de civilizație, noi fiind o țară și o cultură „de frontieră”, așa cum ne-am format pe „limesul” răsăritean al Imperiului Roman.

(continuare în pagina 12)

(urmare din pagina 11)

Desigur, nu avem cum să trecem în revistă personalitățile și curente de idei analizate de Grigore Georgiu în monumentală sa lucrare scrisă cu pasiune și imensă știință de carte. Apar aici corifeii Școlii Ardelene, reprezentanții pașoptismului (Nicolae Bălcescu, Kogălniceanu), cei ai modernizării sociale din secolul al XIX-lea (Măiorescu, Eminescu, Vasile Conta, Hasdeu, A.D. Xenopol), exponenții culturii românești din secolul XX (Nicolae Iorga, Vasile Pârvan, Spiru Haret, Lucian Blaga, Dimitrie Gusti, E. Lovinescu, C. Rădulescu-Motru, Nae Ionescu, Emil Cioran, Simion Mehedinți, Tudor Vianu, Mircea Eliade, Mircea Vulcănescu, George Călinescu, Constantin Noica), lista fiind departe de a fi încheiată. Sunt remarcabile portretele schițate de autor cu o mână sigură pentru fiecare dintre cei evidențiați. Spre exemplificare, iată cum este prezentat unul dintre românii care au uimit lumea vremea lor (și nu numai) prin vastitatea cunoștințelor sale, pasiunea luciferică pentru cercetarea limbii (unii

exegeți afirmă că stăpâna 26 de limbi!) și a istoriei naționale, viziunea totalizatoare asupra vieții sociale și a formelor de expresie simbolică: „Hasdeu face parte din familia spiritelor enciclopedice și universale, a personalităților titanice ale culturii române, din seria inaugurată de Dimitrie Cantemir. Personalitate polivalentă, fascinată și contradictorie, creator original în variate domenii, savant ce impresionează prin erudiție, dar și prin noutatea ipotezelor, scriitor înzestrat și expresiv, unul dintre cei mai prolifici gazetari ai vremii, Hasdeu a fost un *geniu universal*, <<românul cel mai învățat al secolului al XIX-lea>>, după aprecierea superlativă a lui Mircea Eliade” (p. 173).

„Istoria culturii române moderne” se dovedește o carte fundamentală ce merită să figureze la loc de cinste în biblioteca personală a fiecăruia dintre noi. Bibliografia la care apelează Grigore Georgiu este impresionantă, stilul autorului permițând o lectură atractivă și incitantă, cum nu se întâmplă adesea cu lucrările docte, o fericită fuziune a erudiției, argumentării logice și

calofiliilor. Autorul s-a aplecat cu pasiune asupra tuturor reprezentanților semnificativi ai culturii române analizați aici, argumentând convingător că ei au fost animați de imensă dragoste de patrie și de propășirea neamului, activitatea lor având ca drept țel formarea conștiinței naționale pentru înălțarea noastră spirituală. „Țineți cu poporul toți ca să nu rătăciți”, îndemna Simion Bărnuțiu, crezând acestuia putând figura ca motto pentru toți cei călăuziți de aspirația de progres și prosperitate a poporului român. Trebuie să ne afirmăm în Europa identitatea proprie și să ne evidențiem valorile, în caz contrar riscând să devenim „europeni de nicăieri”, după sugestiva expresie a lui Octavian Paler.

„Integrarea actuală nu-și propune să anuleze diversitatea culturală interioară a Europei, ea nu va însemna dizolvarea tradițiilor culturale diferențiate și topirea lor într-un <<bulion>> fără marca identităților contemporane. Șansa Europei este de a se unifica la nivel instituțional, economic și politic, păstrându-și însă identitățile în plan cultural, identități înrădăcinate în moduri de viață și de gândire, în istorii particulare, deși

interdependențele și influențele reciproce dintre acestea au fost în acest spațiu, veacuri de-a rândul, regula, nu excepția” (p. 454), arată Grigore Georgiu. Relația dintre <<european>> și <<național>> este una de complementaritate, nu de tipul disjuncției exclusive. „România s-a construit prin eforturi îndreptate spre modernizarea structurilor sale politice, economice și culturale, concomitent cu regăsirea filoanelor sale occidentale, cu încercarea de a ieși din mediul oriental stagnant și de a se racorda la dinamismul spațiului occidental de civilizație. Acesta este sensul global în care se înscriu toate eforturile și aspirațiile românilor în ultimele două secole” (Ibidem).

Lectura remarcabilei lucrări a lui Grigore Georgiu constituie un imens beneficiu intelectual și estetic pentru toți cei interesați de răspunsurile la întrebările cine suntem și care este locul nostru în lume. Dacă, așa cum arăta anticul Terentianus Maurus, cărțile au destinul lor, nu ne rămâne decât să credem că „Istoria culturii române moderne” se va impune în conștiința tuturor celor interesați ca o lucrare de referință.

VERTICALELE BĂRĂGANULUI

Zilele României, amplă manifestare organizată în Parcul Național de Hoge Veluwe, la sfârșitul lunii iunie 2018, de SECRETARIATUL GENERAL AL GUVERNULUI ROMÂNIEI, de Ambasada României la Haga, ICR, Bruxelles și Muzeul Național al Satului “Dimitrie Gusti”, plasată sub egida Anului Centenar, eveniment ce a oferit o oportunitate de a ne cunoaște pentru numeroși vizitatori vest-europeni dar și de pe alte continente - peste 5000, a avut curator pe doamna Cristina Liberis, excelent manager cultural al Muzeului Național al Satului, excelent organizator pentru că evenimentele s-au desfășurat cum nu se putea mai bine.

Am fost primiți cu o deosebită căldură de generoasa noastră gazdă, Baronul SEGER E VAN VOORST TOT VOORST, directorul Fundației Parcului Național, înființat de omul de afaceri ANTON KRÖLLER și de soția domniei sale HELLENE KROLLER MÜLLER.

Parcul se întinde pe 13,000 ha și cuprinde săli de expoziții, estrade, galerii și un muzeu ce conține cea mai mare colecție privată Van Gogh din lume, dar și două

opere semnate “Brâncuși”, *Cap de copil dormind și Începutul lumii*.

“Culorile României”, “Mai mult decât pâine”, “Tradiții românești în arta aranjamentelor florale”, expoziții de artă fotografică, datorate artiștilor Sorin Onișor, Anca Ungureanu, Ella Fodor, Ana Negru și expoziția de costume tradiționale din Colecția Muzeului Satului alături de workshopul ICOANE al pictorului ialomițean Valeriu Stoica, au întregit alături de meșteșuguri tradiționale imaginea de succes a evenimentului.

Icoanele bizantine în mod surprinzător au atras mai ales publicul din Asia de Sud-Est, sensibilitatea comunităților luterane, catolice sau protestante din Țările de Jos, chiar dacă uneori a fost greșit abordată de manifestări standard, neadaptate acestor confesiuni, dacă nu a fost prezentată comercial, a creat admirații statornice și de durată, după cum s-a întâmplat.

Dincolo de menirea artei sacre, estetica iconostasurilor portative, a troitelor și unicitatea tematică, au determinat aprecierea specialiștilor și din acest spațiu spiritual, care nu consimt la transformarea evenimentelor în divertismente comerciale facile.

Astfel Ioana Marin, solista de muzică tradițională din Bărăgan, a abordat cu maximă seriozitate repertoriul său, indiferent de cererea inițială a publicului, reușind să ofere și ceea ce are mai valoros folclorul românesc: doina.

La un spectacol centenar de asemenea ținută te prezinți cu “doina și balada – cartea noastră de vizită în această lume”(acad. Simion Mehedinți).

Interpreta Ioana Marin a oferit singura categorie muzicală românească inclusă în patrimoniul de aur al UNESCO, constatând că în Olanda și oriunde în lume, există un public elevat și bucuros că există persoane ce știu să culeagă și dăruiască cele mai frumoase flori ale darurilor și dorurilor noastre.

Muzica Ioanei Marin și picturile lui Valeriu Stoica reprezintă un semn că putem arata lumii cu modestie, profesionalism, liniște și talent, așa cum în altă parte a Europei, în Macedonia, un poet venit tot din Câmpia Bărăganului, maestrul Gh. Dobre, obține cam în aceeași perioadă, cea mai înaltă recompensă literară la Skopje - Macedonia.

Alături de Ioana Marin și Mariana Stănescu, reprezentantă a cântecului bihorean, redactor la postul de radio Antena Satelor, a imprimat prin dialog și muzică, dinamism și culoare în desfășurarea evenimentului, cântecele ei antrenante aducând o notă de energie și apropiere de publicul prezent, răsplătit fiind cu aplauze.

Vrem nu vrem, ducem pe tălpi țărâna caldă și bună a Bărăganului și la propriu și la figurat, în primul rând prin felul nostru de a vedea lumea.

Spiritul lui Brâncuși, plutește de la “Începutul lumii” încheind un arc în timp și spațiu, sub cerul doinelor aduse, “pentru a fi iubit pământul” de Ioana Marin și icoanele dăruite de pictorul Valeriu Stoica, acestui creștin profund și suflet modern care a fost maestrul de Hobița.

În final, o paranteză pe care vă rog s-o deschideți cum vă place. După discursurile de rigoare, un grup de români au cântat fără convingere o piesă impusă, în alte timpuri, de propaganda comunistă și neocomunistă, “Noi suntem români... noi suntem pe veci aici stăpâni”... în Olanda... Olanda pământ românesc? Așa să fie?

Daniela Micu

Rezistența la rupere

Aproape oricine știe că dacă îndoi un material (nuia, vergea, plastic, sârmă și altele) rezultatul este unul din două: ori se îndoie ori se rupe. Iar când nu se rupe, doar se îndoie, se cheamă că materialul are rezistență la rupere. E un material elastic, care poate fi folosit la multe întrebări și nu odată, ci în mod repetat. Este un material care poate rezista în timp. Dar nu numai unele materiale au o astfel de rezistență, ci și oamenii. Așa au rezistat în timp unele popoare printre care și poporul român care ori de câte ori s-a aflat în pericol, a găsit calea potrivită pentru a se salva și a supraviețui din veac în veac. Nu orgoliul nemăsurat și cu orice risc, nu curajul necugetat, nu mândria fără margini au trecut acest popor prin vicisitudinile vremurilor, ci abilitatea politică, diplomația și înțelepciunea conducătorilor săi. Iar când nu s-a putut altfel, s-a apărut prin iscusința folosirii armelor și prin fapte de vitejie.

Un bun conducător nu este acela care-și sacrifică poporul pentru propriile interese ori îl dă de bună voie agresorilor de orice fel, ci acel conducător ori conducători care luptă pe toate căile pentru libertatea, suveranitatea și supraviețuirea poporului lor.

Un om politic controversat, care nu se mai află printre noi a afirmat la un moment dat că “noi vrem în Uniunea Europeană și în NATO, dar să facem cum vrem noi”. Fie nu înțelegea ce consecințe poate avea o astfel de aderare, fie dorea să-și arate “vitejia”, era clar că așa ceva nu se mai poate.

Negocierile, înțelegerile și compromisul sunt instrumentele și principiul fundamental al politicii internaționale contemporane, care au ca scop, evitarea conflictelor și războaielor.

Nu trebuie să absolutizăm zicala “capul plecat, sabia nu-l taie”, dar nici țâfna, orgoliul nemăsurat nu aduc pacea, liniștea și bunăstarea. Trebuie să ne plecăm numai când altfel nu se poate, să obținem cât mai mult posibil și să rămânem în continuare în viață, căci viața este primul scop, pentru fiecare și pentru toți. Un sacrificiu inutil nu folosește la nimic. Așadar, să fim rezistenți la rupere, dovedind înțelepciune, maleabilitate, pragmatism în toate.

g.alex

Shoppiștii

Ca multe alte lucruri noi, apărute în ultimul timp, au apărut shoppiștii. Ei sunt cei care umplu marketurile de toate tipurile, mari și mici, cu mărfuri de toate felurile, necesare, mai puțin necesare sau deloc. Shoppingul a devenit atât de obișnuit încât aproape nu trece zi în care cineva să nu intre într-un magazin, indiferent dacă cumpără sau nu. E drept că acolo este și un loc de plimbare, de relaxare și de socializare, deși este un spațiu izolat, închis și rupt de natură. Oamenii au abandonat parcurile și alte spații deschise din mijlocul naturii. Și nu este vorba numai de tineri, ci de oameni de toate vârstele și ocupațiile. Comunitățile devin din ce în ce mai închise. Acum aproape totul se petrece în spații închise, la care deplasarea se face cu mașina, adică tot într-un spațiu închis. Și comunicarea a devenit una de shopp, fiindcă shoppiștii schimbă idei și impresii tot despre ce se află și se petrece în market.

Putem spune că s-a născut o nouă categorie socială, care crește continuu, având mentalitate comună, activitate comună, preferințe comune. Și odată cu ele, crește consumul care de multe ori, face rău, nu bine, pentru că îngrășă, provoacă boli, dependențe, risipă de bani și de resurse, fiindcă creșterea consumului provoacă creșterea producției care devorează resursele naturale.

Oamenii devin din ce în ce mai comози și sedentari, preferând să cumpere și să consume cât mai multe produse de-a gata, ambalate în țiplă de culori cât mai tentante. Așa că ei nu mai gătesc, desființând bucătăriile tradiționale, pe care le-au înlocuit cu bucătării de tip american (open), care scot fum și mirosuri de mâncare, în dormitor ori în sufragerie. Înainte, aglomerația era la trenuri și autobuze, la ora când se făceau schimburile la vechile locuri de muncă. Acum, aglomerația este la market-uri, atât la rafturi, cât și la case, de unde shoppiștii ies grăbiți cu cărucioare pline.

Că în shopp nu se grăbesc. Graba e numai când intră și când pleacă.

Shoppiștii au un comportament specific, o psihologie proprie și o influență greu de ignorat. Ei sunt o creație a societății de consum care produce și vinde din ce în ce mai mult. Ei sunt beneficiarii și în același timp țintele (victimele) comercianților, cu precădere, de importuri. Având în vedere toate acestea, mă mir că încă nu a avut nimeni ideea să-i adune într-un partid politic.

g.alex

ULTIMA DORINȚĂ

Apa fierbinte mi-a mai alinat puțin durerea. Insistam cu dușul, pe părțile mai iritate. De cum s-au ivit zorii, am ieșit pe punte. Mișcarea îmi face bine. Ajung la Sanctuary. Îmi pun piciorul pe balustradă și-mi număr inflamațiile. Câte o sută de arderi ușoare mi-au aprins fiece picior, s-au întins pe trup și câteva mi-au apărut pe față. Încalces balustrada și am impresia că salt direct pe creasta valurilor. Merg, merg pe ape!

Ieri, am ancorat în St. Thomas. Insula arată mai bine decât celelalte, devastate de Maria, uraganul ce a nimicuit totul în cale, cu 6 luni în urmă. Harvard a raportat peste 4.600 de pierderi omenști numai în Puerto Rico. Pagubele de acolo și din Insulele Virgine s-ar ridica la circa 100 miliarde de dolari. După ce soarele s-a mai potolit, am fugit până-n Magens Bay și m-am bălăcit până la plecarea ultimului taxi. Pe bancheta din față, un cuplu de ruși se scărpină de zor. Cum am ajuns în cabină, m-am umplut de pete. Viespea de mare ucide. Se mai reped pe noi și păduchii de mare, și *Ctenophores*, *Siphonophores*, la care se adaugă *Pteropod Creseis aciculate*, *Marrus orthocanna*, *Apolemia uvaria*... Mai ales dacă-i secetă prelungită! Nimeni nu ne-a avertizat asupra pericolelor ce ne pândeau în capcana lui Magens! Și aș vrea să fiu acum un lemur din Madagascar. *Eulemur rufifrons* se freacă bine cu miriapodele *Sechelleptus* în zona genitală și-n cea anală. Ba le mai și ronțăie, până ce gura i se umple cu zeama lor portocalie. Toxinele acestor miriapode, culese după ploaie, alungă țăntarii, îi distrug paraziții intestinali ai lemurului. Și pe cei gastrici.

Cineva mă privește de pe o pasarelă, printre radare. Îi fac un semn cu mâna, ca salut și lamento! Coboară și-l întreb dacă vrea să mă împiedice: așa-i? „Nu, încă nu știu ce vrei”, îmi spune el. Mi-ai sări în ajutor? „Mai degrabă aș fi complicat puțin cazul!” M-a localizat cu senzorii de mișcare. Apoi, și-a închis prăvălia. Numele mi-l știa, din lista pasagerilor, unde chipul meu de pe monitor coincidea celui înregistrat acolo. „Cu ce te ocupi... în realitate?” și-a început el apropierea. Sunt... un Jack! Da, chiar un *Jack Ketch*, autentic. Numai așa puteam să-l șochez: un călău oficial vine dintr-o țară, unde s-a abolit pedeapsa capitală!

Între percepție și evidență, liniile de croazieră se străduiesc să mențină aparența siguranței lor. Unele au și servicii de prevenire. În cazurile nefaste, se fac 2 apeluri specifice. „*Operation Bright Star*” se referă la urgențe. „*Operation Rising Star*” bagă mortul în plastic și-l depune la morgă. Dacă primul port îl acceptă, i se eliberează certificatul de deces. Urmează repatrierea. Nici consulatele, nici croazierele nu dau un ban. Și mor peste 200 de turiști pe an.

Vorbim despre toate acestea în cabina de monitorizare. Ofițerul a adus o sticlă de whiskey, glumind pe seama

intoxicării matinale cu alcool. Când mă cocoțasem pe balustradă și i-am simțit prezența, m-am întrebat: dacă tot crede asta că mă arunc peste bord, de ce nu intervine? „Poate că nu-ți doreai totul! Unii nu vor chiar să crape. Văd cum distanța dintre ei și vapor se tot mărește. Atunci, îi cuprinde o deznădejde cumplită” - îmi răspunde el calm: „Uite ce-ți propun! Măine, devreme, vine un yacht. Hai cu mine pe o insulă privată, un paradis de vis!” Dar, tot nu mi-ai zis cum m-ai fi rezolvat? „Mă derutai. Când am închis supravegherea, mă hotărâsem să-ți fac eu vânt.” Ai fi procedat ilegal! „Asta se cheamă *observație participativă*! M-aș fi aruncat imediat după tine, să vedem împreună cum se îndepărtează nava și cine își regretă mai tare fapta.”

Yachtul a apărut în zori și ne-am îmbarcat din mers. Nava noastră își face traseul obișnuit și ne ia la întoarcere, exact din același loc. Ofițerul se duce direct la frigider și scoate o sticlă de whiskey. Nu-i prea devreme pentru ficat? îl întreb încântat de calitatea băuturii. „Și eu sunt un sinucigaș”, râde el, pornind un monitor, instalat în perete: „Paradisul tangibil abia se trezește. Iată o reclamă pentru cei ce caută asemenea avantaje, dincolo de rigorile oricărei legislații! Clienții se selectează imediat după sloganul CEL MAI SCUMP EDEN! Mulți vin aici doar pentru senzațiile tari. Ca și cum s-ar deschide o linie turistică spre eden și alta spre infern, ducând în aceeași direcție!” Comentariul său e mai palpitant decât al reclamei: „...turiștii ce-și aleg ultimul lor drum, beneficiază de un cadru luxuriant, atractiv, distractiv, tot pe atât de eficient. Complexitatea tulbură și tulburătoare a existenței umane se limpezește mai ușor așa!” Apoi, intră în direct cu camerele de supravegheat de acolo. „Nu toată lumea doarme. Iată-o! Ea e Dona Drazdauskas. A trecut de 40, dar se menține în formă. Își începe ziua cu întotul revigorator. Cred că nici nu prea doarme. Deși, aici nu o mai deranjează nimeni. Nici Interpolul. N-au avut probe certe împotriva ei și, în curând, cu toții vom privi astfel de acuzații ca pe ceva foarte firesc. Dona asigură serviciul medical la un mare azil de bătrâni. A atras atenția anchetatorilor prin numărul sporit de morți suspecte. În țara ei, eutanasierea e strict interzisă. Dona Drazdauskas mi-a mărturisit că, într-adevăr, a ajutat mulți bătrâni să-și pună capăt zilelor, respectându-le dorințele de a-și curma așa suferințele, la pierderea speranței de a mai reveni vreodată la normalitate. De multe ori, Dona ceda și la insistențele aparținătorilor, ce nu mai suportau chinurile părinților sau ale altor rude apropiate. Dacă îți iei singur viața sau o iei pe a altuia, desigur păcătuiești îngrozitor, dar mulți consideră că dreptul lor de a muri deliberat este tot atât de prețios ca dreptul la viață. Olandezii în fazele terminale își încheie socotelile cu seninătate și înțelepciune. Cum să ții în viață pe cineva, împotriva

voinței sale? Activiștii lui *Right to Die* vor să simplifice accesul la rețetele letale pentru cei de peste 70 de ani, bolnavi sau nu. Țștia rezolvă dintr-un foc disputa dintre sinuciderea asistată și eutanasiere. Scandalul de la azil a izbucnit în presă când chiar directorul și-a internat acolo sora, mult mai în vârstă. Nebună de legat, avea și diabet, asta a alertat poliția. Urla că fratele ei vrea să o omoare pe ascuns, din cauza unei moșteniri. Potasiul supradozat poate produce atacul de cord și de aceea intră în combinațiile pentru execuțiile cu injecții letale”.

O transmisie directă intră pe monitor intempestiv. Când se stabilizează imaginea, vedem oameni strânși pe țărni... s-a întâmplat ceva rău acolo. La început, se aude doar glasul ei, apoi apare în cadru Dona Drazdauskas: „A murit Roby. Curenții l-au adus acum la mal. S-a înecat... nici nu știa să înoate! Avea oroare de apa adâncă!” Roby era clown muzical, mult îndrăgit de toată insula. Suferea însă de o depresie gravă, terorizat de halucinații, de tulburări ale memoriei și anxietate. Ofițerul cere legătura cu Dadall, un bătrânel simpatic, aflat într-un scaun rulant, cu o iguană bandajată în poală: „Roby, da, el... of, s-a grăbit... a vrut să fie înaintea zorilor... nici nu-l pot privi, umflat, vânăt, desfigurat, plin de alge... oribil!”

„Moartea asistată e o alegere a deznădejii fără limite. Nu-i legală oriunde. Trebuie să am o boală terminală ca să beneficiaz de excepții juridice în țara mea. Sau să caut locuri în care eutanasierea nu intră în contradicție cu etica medicală. Bani necesari i-am obținut prin petiții online. Azi împlinesc 100 de ani” - îmi spune Dadall: „Ce grijă au ei de destinul meu? Nu-i interesează că doar 5% din omenire mai respiră un aer curat. Peste 6 milioane de nevinovați cad răpuse de cancer pulmonar, infarct sau accident cerebral. Poluarea e printre crimele inerente, provocate prin tensiunea arterială, fumatul sau nutriția mizerabilă. Alte 3 milioane mor din intoxicațiile casnice, folosind deficitărilor încălzitului și pregătirea hranei. Cam 1 milion de disperați își ia zilele, după câteva tentative nereușite. Ar trebui cunoscute antecedentele fiecăruia, încă din copilărie, dacă a dovedit hiperactivitate și revoltă, distrugere sau agresivitate până la cruzime”.

Ofițerul ne invită la un spectacol special, susținut de o vedetă mondială: Taisa da la Toca! N-am auzit de ea. „E uluitoare, fermecătoare și extrem de generativă!” Dacă-i generativă, vin cu o uluitoare plăcere fermecată! La barul de pe plajă, domnește o atmosferă sărbătorească, de carnaval, baloane, ghirlande și jeturi de focuri reci!

Orchestra dă semnalul triumfal și apare, adusă pe umeri de sclavi egipteni... Taisa da la Toca. Aplauze, urale, confetti! Taisa se poartă regește, măreț, cântă, amestecă melodiile între ele. Brava, diva! Plouă cu flori! Vedeta plânge de fericire și vrea să se retragă în plină glorie. Spectatorii o înconjoară, o roagă să mai cânte! O alintă! Ea cedează, încă un șlagăr, toți îl fredonează, dansează, artificii, vacarm și... Tora da la Toca se prăbușește! Spectatorii se reped, o îmbrățișează... și brusc se face liniște. Dona Drazdauskas se apropie, îi caută pulsul, începe un marș funebru. Sclavii egipteni o ridică pe umeri și o depun pe o barcă plină cu frunze uscate, de cocotier. Barcagiul pornește în larg și, când acesta sare în apă, un arcaș țintește bine cu săgeata lui de foc. Catafalcul Taisei da la Tora se aprinde, arde și se îndepărtează așa, dus de curent. Turnând din pahar whiskey pe nisipul fierbinte, ofițerul îmi sopteste: „Aceasta a fost ultima ei dorință!”

„...deja privesc lumea ca și cum nu i-aș mai aparține! Fără să-mi mai înving neputința, ezitățile nu mai au niciun rost! Voi trece peste degradarea mea ireversibilă printr-un *seppuku*! Îl prefer, pentru că ocolește interdicția creștină! Nu-i curaj! Doar un pic de demnitate... în ritualul final al împăcării mele cu mine!” - îmi spune Dadall și îmi arată pe creasta dealului cum apar prietenii lui, cu flori albe în mâini. S-a îmbrăcat în culoarea mării și stă ghemuit în fața unui altar, pe care a pus o sabie, un pumnal de samurai și o ramură de iasomie. Ține în gură un bănuț de aur. „Soarele apune! Ne lasă, n-voie salvarea demnității noastre de a fi oameni!” Ia pumnalul și îmi dă mie sabia: „Vrei să-mi fii *Kaishaku*?” Îl ajut să intre în apă. Îngenunchează cu umerii dreupți, spuma valurilor îi ajunge până la piept. Întoarce capul în semn de încuviințare și iertare. Îmi dă bănuțul lui de aur și sărută pumnalul. Ridic sabia. Soarele a înroșit apele și Dadall le învolburează cu sângele lui.

Prietenii coboară dealul și marea se umple de flori albe. Ecourile crepusculare mă subjugă, obosit de trecerile, din timpul în timp, înspre nemărginire. Emanaii obscure se izbesc de rațiuni larvare, se înfiorează și se supun înserării...

Trenul mergea când mai repede, când mai încet, ca viața. Balansul lui ritmic, uneori cu deviații la încrucișări de linii și macazuri, ne îmbia spre o relaxare profundă, apropiată de somnolență. Roțile metalice, în contact cu șina, îngânau un refren monoton acompaniat, uneori, de note grave ori stridente, deranjante. În același timp, un soare dogoritor de amiază, tipic zilelor de vară, pătrundea nemilos prin fereastră forțându-ne să ținem ochii închiși, dar, mai ales, încălzea compartimentul ca pe o seră unde căldura și umiditatea se amplificau, devenind aproape insuportabile. Tapiseria moale a canapelelor pe care stăteam, radia căldura corpurilor noastre, de aceea, în loc să ne simțim confortabil, ne foiam dintr-o poziție în alta, căutând inutil un loc mai proaspăt, mai răcoros. Broboane de sudoare ne curgeau pe frunte și de-a lungul spinării. Picioarele amorțite, ni se umflau dureros în pantofi ori sandale. Singura alternativă rezonabilă rămasă era să ne stăpânim disconfortul, să închidem ochii și să ne prefacem somnorosi, că nu ne-ar păsa, acceptând blazați starea de iminentă sufocare. Chiar și așa, unii reușeau să doarmă, emițând sforăieli în surdină și plescăituri de limbă la intervale neregulate, vrând parcă să spună „ce plictiseală domnule... ce plictiseală!” totul contopindu-se în final, dându-ne senzația că suntem instrumente medicale supuse unui proces de sterilizare, în interiorul unei etuve în funcțiune.

Cineva propune să deschidem fereastra. Câteva mormăieli răgușite și neînțelese sugerează că unii sunt de acord. Fereastra este deschisă și un șuvoi de aer încins pătrunde de afară, ridicând perdelele ca pe niște rufe atârinate pe o sârmă la uscat, bătute de un vânt furios. Subit, o senzație de sete ne face să ne lingem buzele deja uscate și să înghițim dureros în sec. Un jurnal uitat în plasa de bagaje prinse viață și se repezi ca o pasăre de pradă asupra coafurii mult prea perfecte a unei doamne trecute de a doua tinerețe, care încerca să-și ascundă cu abilitate vârsta sub straturi de fard și creme. Zadarnic însă, deoarece experiențele acumulate de-a lungul anilor erau vizibile sub forma unor riduri, dovada înaintării în timp.

Cel care deschisese fereastra privi speriat, neștiind ce să facă. Un alt bărbat, sigur de el, se repezi și cu un gest brusc, viguros, o închise cum era înainte, apoi trase perdelele. Câteva fulgere reci, metalice, trimise din priviri, fură mesaje limpezi ce înlocuiesc cuvintele nerostite. Sunete neclare de genul „nu am știut”, mormăite cu jumătate de glas de către tipul care a deschis fereastra, sugerară, de fapt, o disculpare, tipică persoanelor fără caracter. Apoi, totul reveni cum era înainte, un calm somnolent și sufocant, același legănat ritmic și același tica-tac, tica-tac al roților de tren.

Din când în când, pe lângă noi trec în sens opus alte trenuri de marfă ori de persoane și, ca un făcut, chiar în momentul încrucișării, aproape de fereastra noastră, mecanicii decid să declanșeze, inutil și exasperant de tare, fluierul locomotivelor. Toți ne răsucim deranjați și supărați fiindcă ni s-a tulburat starea de sfârșeală lentă în care iarăși, ne cufundăm.

În timpul acestui supliciu am avut o revelație. Mi-am amintit de înțeleptul Zenon din Kition și, gândindu-mă la realitatea prezentă, am început să analizez pe rând fiecare aspect al situației, după cum ne-a învățat el - în mod stoic. Păreră mea era numai un simplu punct de vedere. Era „numai” punctul meu de vedere, trecut prin filtrele mele proprii și confecționat de mine, până la cel mai mic detaliu. Înțelegând aceasta și dorind să-mi schimb percepția, o senzație de calm binefăcător m-a cuprins începând din mijlocul pieptului și s-a răspândit progresiv în tot corpul. Indiferent

ce ar fi aruncat spre mine momentul următor ca să mă provoace, așa cum un matador aruncă o capă roșie în fața unui taur, în loc să lupt contra curentului, am decis să accept ca pe un lucru bun tot ce mi se întâmpla. Eram împăcat cu mine însumi și cu tot ce era în jurul meu. Lipsa de confort devenise o glumă amuzantă, căldura, o briză la marginea mării, nu mai auzeam nici o plescăitură, nici un sforăit, totul era muzică suavă, foșnet de frunze purtate de vânt, miros de căpițe de fân și de flori de câmp. Implicit, fața mi s-a destins, am început să zâmbesc, vecinii de compartiment mi se păreau acum persoane mai agreabile și mai interesante decât crezusem la prima impresie. Binevoitor, i-am privit pe rând pregătit fiind să încep o conversație cu oricare ar fi vrut să-mi spună ceva. Această metamorfoză nu a trecut neobservată, femeile au început să-și verifice ținuta și coafurile, zâmbind enigmatic. Bărbații s-au destins și ei, dar pe parcurs, au devenit suspicioși. În raport cu suferințele prin care era vizibil că treceau parterii mei de voiaj, eu păream aterizat de pe o altă planetă. Să-i zicem planeta Zen. Mi-am dat seama că nu sunt bine înțeles, am închis ochii și m-am întors în universul meu de echilibru, pace, armonie și toleranță. Tot ce fusese mai înainte dureros era acum plăcut, tot ce fusese rău era acum acceptabil. De fapt, când și cum putem decide cu siguranță dacă un lucru este rău ori bun?

Mi-aduc aminte de un final de meci de handbal, mai erau de jucat doar câteva secunde și scorul era egal. Noi eram în atac și aveam mingea, am driblat doi adversari, am sărit să trag la poartă și atunci când eram sigur că am să înscriu golul victoriei, cineva din spate m-a lovit peste brațul ridicat în ultimul moment. Nu am mai simțit durerea produsă de lovitură, eram negru de supărare că nu am înscriș și nici nu am auzit fluierul arbitrului pentru lovitura de pedeapsă acordată. Am sărit ca un leu furios decis să-l strâng de gât pe cel care mi-a oprit acțiunea. Norocul meu sau al lui, a fost că m-au luat în brațe colegii de echipă, să mă felicite pentru lovitura de la 7 metri pe care tocmai o obținusem. Pivotal nostru a înscriș golul final și am câștigat campionatul, dar nu eu eram acela care a înscriș golul cel mai important, golul victoriei. Pe de o parte, eram fericit, pe de altă parte nu mă împăcam cu ideea că nu le-am bătut eu ultimul cui în coșciug. Nici astăzi nu știu dacă a fost bine sau nu. În cele din urmă, depinde de punctul de vedere al fiecăruia, dacă un eveniment este bun sau rău.

Pe neașteptate, ușa compartimentului se deschise și un ospătar de la vagonul restaurant ne oferă băuturi răcoritoare și dulciuri. Doi copii, așezați lângă mine, care nu făcuseră niciun zgomot până atunci, au început să prindă viață.

- Mamă, vreau un suc și ciocolată!

- Și eu vreau!

Un băiat de aproximativ doisprezece ani și sora lui mai mică își exprimau legitim nevoia de a mânca ceva și probabil de a se dezmoții după o ședere îndelungată.

- Nu e bună ciocolata! Are viermi...

Uitați-vă la ambalaj, a replicat mama copiilor.

Intrigat, privesc și eu, iar ce văd este doar o imagine pe care se disting alune înconjurată de ciocolată. O poză color foarte reușită și apetisantă, de altfel. Nimic legat de prezența unor viermi.

- Nu pune mâna! Stai la locul tău! Așteaptă să-ți vină rândul!

Mama copiilor continua să arunce o ploaie de ordine directe fiecăreia dintre odraslele sale. Copiii continuau să-și exprime dorințele vehement, de aceea un mic vacarm se instală între ei și șefa de trib, care, în cele din urmă, cedă insistențelor.

- Aveți ceva special... la preț redus? Întrebă ea pe vânzător, zâmbind cu

subînțeles, asemenea unui negociator experimentat.

Fără să ezit, aleg o sticlă cu apă minerală. Bucuros, îmi umplu gura cu acel lichid răcoritor. Fiecare papilă gustativă îmi mulțumește în timp ce gazul carbonic liberat mărește presiunea și mă obligă să respir repede pe nas. Cu mare satisfacție las apa să alunece pe gât urmând să fie distribuită judicios în întregul corp, după reguli bine stabilite, pe care fizica, biochimia și fiziologia sunt capabile să le explice separat, dar de care acum mie nu-mi pasă, dorind numai să-mi astâmpăr setea. Mai iau o înghițitură cu o satisfacție ușor de citit pe fața mea, apoi privesc cu interes eticheta. Încep să mă informez, află valoarea în calciu, magneziu și potasiu la 250 de mililitri de apă, mă reasigur că nu am să fac un stop cardiac, tocmai datorită acestui aport îmbogățit de minerale binefăcătoare, mai privesc o dată mușții și brazi de pe etichetă care îmi sugerează răcoarea și aerul curat, și iar duc sticla la gură, cu plăcere.

Ceilalți vecini de compartiment au cumpărat și ei câte ceva. Doamna trecută de a doua tinerețe preferă și dânsa apă minerală, iar cei doi bărbați legați de istoria cu fereastra au luat fiecare câte o cola. Nevoia de a comunica se făcea simțită și mama copiilor sparse gheața. Câteva schimburi de mici complimente nevinovate au fost servite drept aperitive, apoi atacăm la unison subiectul cel mai important și la care toți suntem bine informați, calificați, și atât de buni cunoscători, încât avem păreri ce în mod imperios trebuie exprimate, susținute și dovedite cu argumente solide: căldura sufocantă din această vară.

- Mult mai caldă, zice cineva, decât era pe timpul nostru.

Al căruia dintre noi? Mă întreb, de parcă acum nu mai este timpul nostru, ci al altora. Al cui? Al tinerilor de astăzi? Care, fie vorba între noi, sunt atât de cruzi încât nici nu-și dau seama de valoarea prezentului. De aceea mă întreb de multe ori, cum eram noi la vârsta tinereții? Eram altfel, desigur. Eram... mult mai cuminiți, mai ascultători, mai politicoși, de ce să nu spun, mai bine educați. Aveam cei șapte ani de acasă. Expresie ambiguă, care m-a lăsat de multe ori pe gânduri întrebându-mă uneori: *Câți dintre noi nu au fost „acasă” în primii șapte ani ai vieții?* Ce este și mai curios este că am auzit această expresie când eram copii, iar acum a venit rândul nostru să o repetăm precum un ecou pierdut, fără a mai avea pentru unii, cum ar fi pentru mine de exemplu, importanța originală, ce odinioară era plină de reproșuri. Am îmbătrânit! Da! Tinerii de astăzi sunt diferiți! Nu mai ascultă ecouri și refrene învechite. Vor tot timpul ceva nou, altceva, o nouă jucărie, o nouă pereche de schiuri pentru că acelea de anul trecut nu mai sunt la modă. O nouă coafură, un nou calculator, un nou automobil și asta cu toată insistența, cât mai curând posibil. Mai bine spus, nu cât mai curând, ci „Acum! Astăzi! Vreau astăzi!” Și lucrul cel mai important este că ei știu mai multe decât știam noi „pe timpul nostru”.

Pleosc! Băiatul de doisprezece ani scâpă sticla cu suc pe podeaua compartimentului și o parte din lichid se răspândește în toate direcțiile. Toți suntem surprinși și vrem să dăm o mână de ajutor. Mama vinovatului ridică tonul imediat:

- Ce-ai făcut, bleagule? Nu pune mâna! Nu călca în suc! Ți-am spus să fii atent? Nu te mai mișca! Așteaptă! Am să curăț cu un șervețel. Nu te mai mișca! Ți-am spus să nu te mai miști? Uite ce ai făcut... prostule!

Tatăl băiatului, care în ultimul timp fumase câteva țigări pe culoar, intră în compartiment imediat după acest accident minor. Văzând cele întâmplate și înțelegând cine este vinovatul, se înfurie instantaneu:

- Am să-ți rup urechile! zise el și cu un gest brusc îi repezi o palmă după ceafă nefericitului ghinionist.

Toți privim consternați. Nemaivând ce să zică și ce să facă, înțelegând probabil că a depășit limitele unei comportări echilibrate, persoana care dorea să joace rolul zbirului și nu pe acela de tată cumpănit deschise ușa de la compartiment, ieși pe culoar, scoase din buzunar pachetul cu țigări și încercă să se calmeze prin singurul mod pe care îl știa. Reluă fumatul. A câta oară a făcut ce-a făcut? Mă întreb dezamăgit.

Băiatul cu pricina avea ochii roșii, privea pe geam, strângea din dinți și nu zicea nimic. Umbre de suferință dar și de îndârjire se citeau pe chipul său. Buza de jos îi tremura și când mama lui îi oferă sticla sa de suc, din care nu băuse prea mult, refuză cu încăpățănare.

- De ce nu vrei? Ține asta! Cu un gest rapid îi puse în mâini băiatului geanta din care scosese mai devreme șervețele să ștergă pe jos.

- Vezi dacă nu ești atent? Nu ți-am spus eu de atâtea ori să fii atent? Acuma gata! Dă-mi aia! iar copilul înțelegând despre ce este vorba îi întinse geanta.

Sora cea mică a băiatului nu rostise niciun cuvânt pe parcursul derulării acestor evenimente. Cu o mișcare lentă, de parcă nu ar fi vrut să deranjeze, se apropie de fratele său, se așeză lângă el, îl privi cu insistență câteva secunde, apoi, cu o mișcare suavă, plină de gingășie, întinse gâtul și îl pupă calmă pe obraz. Băiatul nu reacționă imediat, ci continuă să privească pe fereastră. Roșeața din ochi începu să-i dispară, lăsând loc unei culori albe, strălucitoare. O respirație adâncă ce semăna cu un suspin, urmată de o destindere a mușchilor feței, ne confirmau modificările ce se petreceau în interiorul său. Își îndreptă spatelul, ridică fruntea, continuă să privească în depărtare și își petrecu brațul în jurul umerilor surorii sale. Amândoi au continuat să privească liniștiți, în tăcere, defilarea peisajelor de afară. În acel moment, nu mai păreau două entități separate, ci una singură.

Jenată, mama lor își ceru scuze și ieși pe coridor să-și verse sentimentele de frustrare și dezaprobare asupra nepriceputului soț. Am auzit câteva cuvinte spuse pe un ton ridicat, dar nu le-am dat nicio importanță. Eram prea preocupat de a privi altceva, mult mai frumos, chiar în fața mea. Cineva afirmase mai demult că, deși greu de crezut, cei mai buni profesori sunt totuși copiii. Nu era departe de adevăr.

Într-un târziu, mama, se întoarse în compartiment. Cu dorința de a repara oalele sparte, povesti oricărui dorea s-o asculte cât de mult își iubește ea copiii, cum îi duce împreună cu soțul ei în fiecare vară la mare în vacanță, cum îi spală, îi hrănește, le cumpără tot ce le trebuie și îi trimite la școală.

- Cine nu are carte, nu are parte! spuse ea cu convingere.

Și alte, și alte argumente, toate fiind demonstrate și susținute cu exemple concrete și verificabile. De parcă toate acestea nu ar fi lucruri pe care fiecare părinte normal le face, fără să gândească că trebuie să fie răsplătit, în vreun anumit fel, de către copiii săi.

Unul după altul, toți interlocutorii săi începură să caște, să se întindă, să-și privească ceasurile, iar în cele din urmă să închidă ochii. Fiecare dorea să se întoarcă la starea de somnolență și moleșeală, ce domnise înainte.

Pierzându-și auditoriul, dama în chestiune, neavând nicio intenție de a se opri din pledoaria sa, își dirijă atenția asupra copiilor. Nu era bine cum stăteau liniștiți și priveau afară. Trebuiau să „facă ceva mai bun”, să citească, să deseneze, în fine, orice altceva decât să nu-i dea atenție. O nouă ploaie de „nu”-uri, de „ți-am spus eu”, de „aia” și „ăia”, „asta”, și... căzu peste capetele micuților.

(continuare în pagina 15)

(urmare din pagina 14)

Aproape sufocat de această avalanșă verbală, am deschis ușa și am ieșit pe coridor. Dau de fumătorul cu rol de tată ocazional, nu vreau să știu nimic de zâmbetul lui voit amical, mai mult un rânjet ce lăsa să i se vadă niște dinți mici și rari, îngălbeniți de tutun, și o iau de-a lungul coridorului. Încotro? Nici eu nu știu. Aveam nevoie să respir aer proaspăt, cu idei noi. Viteza trenului îmi face bine. Nu am timp să privesc prea mult același lucru. Gândurile și peisajele se succed cu rapiditate, nu mă

concentrez asupra nici unei imagini. Mă relaxez. Lanuri nesfârșite trec rapid, rânduri de porumb alinate precum soldații pentru defilare, cai și vaci la păscut, ciobani sprijiniți în bătele lor, femei aplecate la munca câmpului, la recoltat de ceapă, roșii, ardei grași, toate, îmi îndepărtează pentru moment nemulțumirea ce mă frământă.

Bariere la care automobilele așteaptă trecerea trenului nostru pentru a-și continua drumul către destinațiile spre care au plecat, autobuze cu oameni grăbiți să ajungă la muncă, ori să se întoarcă la casele și nevoile

lor. Toți așteaptă, noi continuăm, unii nu se sinchiesc de trecerea trenului, alții îi dau importanță și sunt chiar nerăbdători. Unii ne salută, alții nu ne privesc, unii se bucură, alții sunt supărați. *Pe noi? Pe cine, pe mine? De ce, oare? Ce le-am făcut eu? Eu nu le-am făcut nimic! Ori poate le-am făcut, dar nu mă simt vinovat.*

Apoi, alte case, alte sate și câmpii, dealuri și păduri trec unele după altele, în timp ce în mine un vid se adâncește, iar gândurile îndreptate spre amănunte fără importanță mă calmează și mă fac să uit

grijile care mă apasă de câțiva timp. Deodată viteza trenului se reduce. Acompaniați de scârțâitul frânelor metalice, intrăm într-o gară. Văd de departe peroanele pline de oameni ce așteaptă să urce în tren, ori pe cei care sosesc. Grija de a nu-mi pierde locul mă îndeamnă să mă întorc în compartiment. L-am găsit liber. Rămăsesem singur. Dar nu pentru mult timp.

(continuare în numărul viitor)

Semafoarele sau o modernă melodramă

Unde am pus caseta aia afurisită? Deschid dulapuri, trântesc sertare, ridic caiete, dărâm cărți, răstorn albume. Am atins cu mâna paharul de apă pentru pictat, mi se împrăstie acvarelele peste tot pe masă, pensulele sunt pe podea, cămașa mea albă e plină de culori. O să fac curat mai târziu, nu pot acum. Ați văzut cumva o casetă? Cam atât de mare, e neagră și are o eticheta pe ea, destul de jerpelită, recunosc, am lipit-o de mai multe ori, dar jur că la început arăta chiar bine. Scrie "bujori albi" pe ea, nu aveți cum să o ratați. Da, toate literele mici, nu mă întrebați de ce, dar pare mai... sincer, cred? Are sens ce spun? Nu contează, am nevoie de ea acum și nu o găsesc.

Nu contează, e aici, cam prăfuită, dar e aici. Cât timp a trecut? Cam opt luni, cred. Nu sunt sigur, am încercat să nu mă mai gândesc la asta. Îmi pun casetofonul pe masă. Acum, unde e creionul? Îmi deschid caietul cu desene și apoi mă apuc să derulez caseta, până la început. Ultima dată când am vrut să o ascult, nu am rezistat până la sfârșit, a fost destul de aiurea... o să vă spun despre asta ceva mai târziu, dacă vreți cu adevărat să știți.

Am așezat caseta în casetofon și am apăsat pe butonul de "redare". Încep să strâng pensulele și să curăț acvarelele. Mă întorc la caietul meu. Ce, vreți să știți ce am desenat în el? Nu știu dacă o să înțelegeți, uneori nici eu nu înțeleg, dar în fine, sper că vedeți destul de bine. Pe prima pagină e o "tanti" cu față de păpădie. Nu vă așteptați să vă explic, pentru că nu pot. Mai departe. Avem un băiat cu bucle, încă un băiat cu bucle, cred că am o colecție întreagă, dacă nu mă înșel. Fata din desenul asta... păi, ați crede că visează, așa că nu vreau să vă stric imaginea pe care v-ați format-o în minte și să vă spun că vă înșelați. Asta de aici? Da, unul dintre desenele mele preferate. E o altă fată, îmbrăcată cu o blană (știți că e un desen în pix negru, dar imaginați-vă că e roz, eu așa o văd și arată foarte interesant). Da, știți că nu are față, nu e vina mea că nu știu să desenez fețele persoanelor, dar, în schimb, are un peisaj în loc de față, e un ținut pustiu, stâncos; vă prindeți voi, nu e chiar așa greu. Uitați, asta e desenul meu favorit! E un băiat, pare să aibă un scurtcircuit în piept. Clișeic, știu, dar și "arca lui Noe" și "sabia lui Damocles" au devenit clișee și nimeni nu le critică acum. Revenind, asta în loc de cap are o casă, cam veche din câte puteți vedea, cu tencuiala căzută. Pe acoperiș sunt două sticle, un copac și o pisică. Sincer, pe asta v-o pot explica, dar nu am de gând.

Ce desenez acum? Strâng creionul între dinți, mă las pe spate în scaun, și fixez cu privirea un punct la nimereală din cameră, partea de sus a peretelui meu alb. Însă văd în fața ochilor o cameră cu pereții îngălbeniți de vreme, și pe fiecare zid, câte un cadran vopsit în roșu, cu înflorituri la colțuri, model renescentist, dacă mă întrebați pe mine, dar cine sunt eu să îmi dau cu părerea? Îi aud vocea, spunându-mi: "Sunt pictate de bunica". Mă îndepărtez de la birou și mă uit la reflexia mea în geam, și parcă mă văd într-o altă oglindă: aceeași reflexie a unui băiat cu par cârlionțat, dar mai ciufulit puțin, și roșu în obraji. Din cauza zgârieturilor și a mizeriei de pe oglinda aceea, cu rame vechi de lemn, de pe care se curăță vopsea, nu pot distinge clar o expresie sau un sentiment, dar sunt destul de sigur că zâmbesc. Să nu-mi fie de deochi, ce bine îmi stă, nu vi se pare? Mă las mai mult pe spate și închid ochii, și mă visez

pe o canapea veche, știți voi, canapelele acelea din casele bătrânilor, cu imprimeurile fără niciun sens și de obicei în culori mohorâte, bej sau verde. Întorc capul și privesc dincolo de brațul care îmi înconjoară umerii. Mă uit la o ruptură din canapea, văd așele cum curg ca o cascadă, și căptușeala, stâncile care stau să cadă la vale. Iar vocea aceea: "Știi, exact așa stăteam și în copilărie când mă lăsaus ai mei la bunici. Puteai să îmi dai și un bănuț sau un disc, așa fi stat așa și așa fi jucat cu el cu orele". Sună trist, știu, să opresc caseta? Cum, voi nu ați auzit nicio voce? Oh, iar visez cu ochii deschiși, revenind.

Auziți și voi asta? Sigur auziți și voi asta, îmi sună telefonul, ce nepoliticos din partea mea. Acum, mă puteți lasă puțin singur... adică, măcar puteți să vă prefăceți că nu mă auziți?

- Acum? Dar e viscol afară! Și ce îi spun mamei... hei, hei, nu promit nimic. Nu îmi mai pune cuvinte în gură, nu am spus asta, tu ar trebui să... Bine, promit, gata.

Mă îmbrac repede și inventez o scuză cât de cât plauzibilă, apoi ies cât pot de repede din casă, nu am prea mult timp la dispoziție. Norocul meu că nu e țipenie de om pe stradă să mă vadă, până la urmă, ce alt nebun ar ieși din casă pe vremea asta, în afară de mine? Ne întâlnim, în sfârșit, și ne luăm în brațe, norocul meu că e viscol și nu vedeți prea bine scena asta, mai caraghios de atât nu puteam arăta, sincer. Ne începem drumul și dăm de primul semafor. Am să vă rog să le numărați voi, nu mă întrebați de ce, doar numărați în gând, mulțumesc anticipat! Lumina roșie pare singura lumină de pe stradă și se reflectă sângerie pe zăpada de pe bordură. Dacă eram într-un film de groază, ar fi trebuit să mă sperii, dar nu ați plătit bani pentru un film de groază ieftin. Nu mai așteptăm verdele și trecem strada. E atât de multă gheață pe jos încât îmi e pur și simplu imposibil să merg. Nu am de ales, așa că îi apuc mâna, doamne, cât am așteptat să fac asta. Știți ceva? Dacă nu vă place, uitați-vă în altă parte!

-Curentul e puternic între blocurile astea două, strânge-mă mai tare de mână și hai mai repede, după ce trecem, poți să îmi dai drumul.

Aș fi vrut să îi spun cât de dramatic era tot ceea ce spune, doar că am văzut furtuna de zăpadă dintre cele două blocuri. Mașinile nu erau acoperite de pățuri albe, precum celelalte, fiindcă vântul era atât de crud, încât niciun fulg de zăpadă nu se putea așterne nicăieri. Închid ochii și o iau înainte singur, nu am nevoie de niciun ajutor. Parcă văd o pălpăire roșiatică, un omuleț care stă pe loc, cuprins de flăcări, în depărtare, drept, asemenea unui soldat, și destul de ireal, parcă nu are nici gât. Nu știu ce ar caută aici un semafor, dar îl puteți pune la numărătoare, cât timp îl vedeți și voi (și sper că nu sunt singurul care îl vede) îl luăm în considerare. De ce vă pun să numărați semafoare? Păi, nu trebuie să vă ocup și vouă timpul cu ceva?

Am intrat în atriu. V-aș pune o întrebare: cum am ajuns eu într-o mașină, mai ales când am și rău de mișcare? Măcar sunt pe locul din față. Nu știam că are permis de conducere. Îmi apucă mâna. Nu e ilegal să conduci fără permis, și cu o singură mână? Întrebarea corectă ar fi: "nu e ironic să punem întrebări despre legalitate, totuși?"

- Norocul nostru că am ajuns până aici, am crezut că o să mă blochez cu liftul bunicii, îmi spune.

- Am fobie de lifturi, e unul dintre coșmarurile mele. Asta, și visele în care sunt

fugărit de persoane pe care nici măcar nu le cunosc, încep eu să vorbesc.

- Știi, atunci când vorbești cu cineva, e politic să faci contact vizual, începe să îmi facă observație.

- Complet de acord cu tine, dar ce-ar fi să ținem amândoi ochii la drum? Tocmai ai trecut pe roșu! Nici măcar nu mă bagă în seamă, îmi strânge mai tare mâna și zâmbește.

Tocmai am intrat în Brooklyn. Mă uit pe geam și observ că nici măcar nu mai ninge. Cerul e încă negru, dar orizontul pare așa de aproape, de limitat, de parcă am fi într-o cutie. De-o parte și de alta a drumului sunt copaci mici și așezați uniform, iar șoseaua, în sine, are o formă tare ciudată. Se bifurcă în continuu, asemenea unor ramuri, dar atât de simetric, încât mi se par amețitoare, de-a dreptul. Tragem pe dreapta și își trage mâna. O bagă în buzunar și scoate o cutie neagră, lăcuită pe care o deschide și își ia de acolo o țigară și și-o pune între buze. Închid ochii și văd o scrumieră cu o formă ciudată, că o barcă verde, asemenea smaraldului, plină cu scurm și certuri. Văd un geam cu vopsea scorjită, o nuanță de bej, cu jaluzele prăfuite, îmbăcșite, a căror sfoară era ruptă de mult timp, văd un mic ventilator care nu cred că a funcționat vreodată. Îmi e de-ajuns ce văd.

-Arunc-o te rog! Mă îndrept în scaun, încercând să par cât mai sigur pe mine, dar nu eram.

- Stai să o termin, îmi spune și mai trage un fum, suflându-l spre mine. Ferestrele sunt închise, simt că mă sufoc. Îi apuc mâna și îi fixez privirea. Mă privești cumva în ochi? Îmi spune batjocoritor. Simt cum îmi tremură buza de jos, iar când mă vede, deschide geamul și aruncă țigară neterminată, apoi îl închide repede, căci afară bătea un vânt ciudat, o dată cu putere din față, înghețat, și apoi după câteva clipe, în sens invers, un aer fierbinte, în ritmul unei respirații. Mă strânge la piept și rămânem așa puțin timp, apoi apasă cu piciorul pe accelerație și pornim din loc. Eu nu cedez din îmbrățișare, și tot drumul conduce cu mine în jurul gâtului.

Drumul o ține drept înainte și ajungem într-un fel de parcare în aer liber. Totul în jur e complet întunecat, de parcă ne-am afla într-o cameră obscură. Văd undeva o benzinărie și pe un panou se redă un film. Se pare că suntem singurii spectatori, dar nici nu mă miră, având în vedere că imaginea este întoarsă cu susul în jos. Disting doi copii, o fată și un băiat, gâșiți de doi ciobani. Băiatul se ocupă cu păstoritul caprelor, iar fata cu cel al cu oilor. Un sărut al lui Chloe, căci așa se pare că o chema pe fată, îl nedumerește pe Daphnis, iar Chloe pare tulburată să vadă trupul gol al lui Daphnis, la râu. Când Daphnis este răpit de pirați, împreună cu turma sa, Chloe cere ajutorul văcarului Dorco care îi dă un fluier. Se pare că turma de capre recunoștea de oriunde sunetul fluierului și se puteau întoarce, și astfel, Daphnis și Chloe sunt din nou împreună. Mi se așterne un zâmbet pe față, și mă uit în stânga mea: locul șoferului e gol. Îmi dau jos centura de siguranță și ies din mașină. Unde puteam merge? M-am uitat în jur, până am văzut lumina roșie, și omulețul acela nesuferit, stand nemișcat. Unde am rămas cu numărătoreea? Nu uitați, conțez pe voi! Mă îndrept într-acolo și găsesc benzinăria. Strig după ajutor: zgomot alb. Mă apropiu de baie, când aud un suspin, atât de încet, dar atât de real, pe care cumva îl amplific în minte.

Încerc să deschid ușa, dar stă chiar în fața ei și îmi e imposibil să o mișc din loc.

Mă întorc în parcare. Mă uit iar la semafor: lumina roșie. De ce nu se face odată verde?! Iau o piatră și încerc să arunc, dar nu reușesc să nimeresc. Zgomotele pe fundal se întetesc, dar eu sunt absorbit de furia mea. Mă uitam la omulețul ăla încă nemișcat, auzeam plânsul ce venea de dincolo de ușă și parcă îi reproșam omulețului acela roșu: "Vezi ce ai făcut?! E doar vina ta!" Într-un final reușesc să sparg cu o piatră gemulețul semaforului. Nu e verde, dar măcar acum nu mai pot vedea lumina aia roșie. Suntem iar în mașină, și cred că ne apropiem de destinație. E ciudat să spun asta când nici măcar nu știu care e destinația. Oricum ar fi, ajungem într-o casă, într-o sufragerie. Întrerupătorul nu are niciun rost, din lustra lipsește becul. Covorul este strâns și dat lângă perete, dezvăluind podeaua prăfuită pe care se aflau țevi, unele noi, altele ruginite, aruncate la nimereală. Sinapse. O altă canapea, de dată asta mai nouă. Țineți minte promisiunea aia? Era o întrebare retorică, v-am spus să nu ascultați! Știți paradoxul condamnatului la moarte? Un om a fost condamnat la moarte și băgat în închisoare, amenințat că va fi omorât în următoarea săptămână, când nu se va aștepta. Gândi el, că nu poate fi duminică, deoarece fiind ultima zi, nu ar fi surprins; nici sâmbătă, deoarece deja a exclus duminică. Nici vineri, deoarece s-ar fi așteptat, și așa, deținutul elimina fiecare zi și e sigur că nu are cum să moară. Se aplică și în cazul meu: am promis că eu o să o fac, și dacă aștepta să o fac eu, nu avea să se întâmple. Însă în timp ce eu gândeam asta, se apropie de mine, și ne încrucșam cuvintele.

De ce e atât de frig? Deschid ochii și văd prin ceață mai mulți oameni care mă ridică de jos, din zăpadă. Întreg corpul îmi e înghețat, nu mă pot mișca, și văd cu coada ochiului alte lumini: roșu și albastru; și aud sirenele. Spuneți-mi că nu e poliția! De ce stați acolo și tăceți?! Mi se închid ochii. Încerc să tip: "E vina mea!" Totul e alb în jur: pereții, ușile, draperiile; patul cu bare de fier îmi dă fiori. Acum că asistenta aia în halat alb a plecat, am vrut să mă ridic, dar chiar atunci aud pași pe culoar, o cheie se răsucesc în broască yalei și intră în ea. Mă uit mai bine că să v-o pot descrie. Pare să aibă vreo 35 de ani. Nu are o față frumoasă, ci mai curând ciudată. Acum e rumenă din cauza frigului de afară, dar altădată e palidă ca moartea. Iar uneori e roză în obraji ca fețele de ipsos din vitrine, căci folosește un fond de ten neobișnuit, roz-bombon, care contrastează cu trăsăturile mai curând severe ale feței ei. Știu că îmi vorbește, dar refuz să îi vorbesc, asta face de o săptămână de când m-au internat. Asta fac toate asistentele. De fiecare dată când încerca să îmi spună ceva, o întreb

-S-a făcut verde? - rămâne mereu nedumerită de întrebare - revino când se schimbă culoarea. Și unde e fluierul meu? Asistenta se uită la mine în continuare ca la un nebun. Se termină caseta:

"De dimineață, vei dansa cu inima ta frântă

Și trădarea, și fantezia plecării
Dar știm cu toții că atunci când se termină tot

De dimineață, vei dansa cu noi."
La naiba cu drama, întârziile la petrecere, trebuie să mă grăbesc. Să cadă cortina, vă rog!

Duță Adrian Florin,
clasa a IX-a,
Colegiul Național "Mihai Viteazul", Slobozia

Scrisoare din Hawaii

Plamen Petrov, apartamentul 19!

Un tip discret, modest, dar tobă de carte. Venise de foarte tânăr din Bulgaria și la vârsta de patruzeci și ceva de ani, era profesor la Școala Politehnică din Montreal și lucra în cercetare la niște proiecte foarte avangardiste.

Dimineața cobora pe scări cu bicicleta pe umăr și pleca la facultate.

Apartamentul său era la ultimul etaj și pentru că acolo nu putea să blocheze nicio trecere pe culoar, i-am permis să-și „parcheze” bicicleta lângă apartamentul său.

Era foarte suplu, înalt și cu un zâmbet plăcut. Nu dădea doi bani pe el, la prima vedere, dar era o somitate în știință.

Într-o zi, a venit să îmi aducă cecul pe luna următoare și mi-a spus că este trimis la un Congres, în specialitatea lui, care se ține pe una din insulele HAWAII, aparținând de Statele Unite ale Americii.

Urma să locuiască la unul dintre cele mai elegante și evident, cele mai scumpe hoteluri ale insulei, cam o mie de dolari americani pe noapte.

Toate cheltuielile erau suportate de cei care îl invitaseră, de organizatori. Când este vorba de genii, americanii nu fac economie!

I-am spus, mai mult în glumă: îmi trimiți și mie o carte poștală ilustrată? Știu că peisajele sunt de vis. Mi-a promis că o să-mi îndeplinească dorința și i-am urat drum bun.

După trei săptămâni, am găsit în cutia poștală o scrisoare cu ștampile foarte ciudate. Am deschis-o și am scos din interiorul plicului, o superbă vedere din Hawaii. O păstrez și acum. Drăguț băiat!

La scurt timp s-a întors și el și a reluat drumurile zilnice cu bicicleta și cu un mic rucac în spate. Lucra mult acasă, la ordinator, la proiectele sale și bineînțeles în deplină liniște.

Într-o zi de sâmbătă, spre prânz, a venit la mine, tremurând tot de enervare, transpirat, într-o stare în care nu îl mai văzusem niciodată.

Mi-a spus că vecina de sub el, a înnebunit și l-a atacat cu o coadă de mătură de pe balconul ei. În plus tot ea a chemat și poliția.

Eram depășită de evenimente și a durat ceva timp până să pun cap la cap ce s-a întâmplat.

Eu locuiam spre stradă, spre ușa de la intrare în bloc, iar cei doi beligeranți locuiau în apartamentele dinspre fațada din spate a blocului.

Regula de aur, în caz de nemulțumire față de activitatea vecinului, era ca locatarii să se adreseze la administrator, nu direct la vecinul vizat și în cazuri extreme, direct la poliție.

Muzică prea tare, copii nesupravegheați care tropăiau prin casă, inundații, din cauza neatenției la baie sau la bucătărie etc. erau sancționate doar de „instanța supremă” din bloc - administratorul, care era un fel de paratrăsnet pentru toate conflictele și „judecător de pace”.

Plamen a urmat această procedură, dar Laura a chemat direct poliția.

Laura Duncan, apartamentul 12! Acest apartament era situat la un nivel inferior, exact sub apartamentul lui Plamen.

Între aceste „două lumi” pașnice și total diferite s-a declanșat un conflict

neașteptat, pe care cu greu și cu foarte multă diplomație am reușit să îl aplanez.

Laura, era o negresă solidă, din Trinidad Tobago.

Se mișca la fel ca o corabie pe valuri și avea siguranța de sine pe care o emană multe femei de culoare, dotate de la natură cu fese și sâni de calibrul supradimensionat.

Părea coborâtă direct din filmul „Pe aripile vântului”: senină, impunătoare și părând că nimic nu o perturbă. Laura venea dintr-o insulă „englezească” și n-ar fi vorbit franceza să o pici cu ceară, de parcă i-ar fi scăzut din prestanță. Chestiuni ancestrale!

Avea un aer de superioritate englezească și duminica se ducea la biserică cu pălărie pe cap, mănuși, geantă și rochie elegantă.

Negrii care au trăit liberi lângă stăpânii lor, ca servitori, nu ca sclavi, erau considerați aproape ca membrii ai familiei și tratați cu respect.

La rândul lor ei și-au consolidat o anumită prestanță și, prin imitație, au adoptat stilul de comportament al acestora în ținută, în vorbire etc.

Eram prietenă cu Laura! Ea nu știa franceza, eu nu știam engleza, dar „discutam” foarte mult împreună.

La intrarea în bloc, de o parte și de alta a treptelor era construit un fel de parapet de cărămidă, iar deasupra lui exista un spațiu plin cu pământ în care eu plantam flori.

În ultima săptămână din luna mai, timp de zece ani, am plantat aceleași flori - begonii roșii, cu frunze verzi, în amestec cu cele cu frunză maro-begonia votca.

Le îngrijeam în fiecare seară, le udam, le curățam de florile uscate și asta până la începutul lunii noiembrie.

Peluza din fața blocului era verde și era o plăcere să privești intrarea în clădire, trecând prin această combinație de verde și roșu.

Seara, deschideam larg ușile de la intrare și lăsam aerul proaspăt să pătrundă pe holuri până la ultimul etaj, în timp ce eu mă ocupam de flori.

În aceste momente, Laura ieșea din casă, se sprijinea de zidul cu flori de la intrare și începea să-mi povestească din viața ei.

Ea vorbea curgător în limba ei, făcând gesturi ample. Eu o ascultam cu atenție, ceea ce îi făcea mare plăcere, mai ales când dădeam semne că am înțeles ce spunea.

Se întorcea mulțumită în apartamentul ei, iar eu mă întorceam mulțumită în apartamentul meu și începeam să le povestesc fetelor ce mi-a spus Laura: lucruse într-un coafor, unde spăla doamnele pe cap. Câștiga bine din bacșiș, atât timp cât a lucrat în local, dar la pensionare, venitul a devenit foarte mic și a solicitat o locuință socială, plătită, doar în parte, de ea.

Restul era suportat de primărie din fondul pentru locuințe sociale.

În acest caz, proprietarul se obliga să-i asigure condiții optime de locuit și mă atenționase în acest sens, să răspund rapid la toate solicitările Laurei, de la apartamentul 12.

În țara ei se despărțise de soț și avea o fată care s-a pregătit să devină profesoară și a invitat-o la festivitatea „de graduară”.

Fata își invitase și tatăl, care se

recăsătorise între timp. Mi-a spus că la ea, fructele de mango cresc în grădină și o să îmi aducă și mie câteva.

Fetele mele ascultau curioase tot ce le spuneam și pe urmă râdeau în hohote, încercând să priceapă cum mă înțelegeam eu cu Laura?!

Nici eu nu știu cum reușeam, dar dacă vrei, poți!

Când Laura s-a întors din voiaj mi-a adus un coșuleț plin cu mango, de diferite culori și mărimi. N-am știut că acest fruct are o astfel de diversitate.

Nici azi nu știu cum a reușit să treacă fructele prin vamă pentru că este total interzis.

În aeroporturile canadiene patrulează polițiști însoțiți de câini cu niște „vestuțe verzi” pe care este scris „poliția verde” - atentă să nu pătrundă în țară produse biologice, semințe, fructe etc., contaminate sau netestate în laboratoare de specialitate.

Într-un an, sora mea, venită de la Paris, din voiaj, a fost înconjurată de „poliția verde” pentru că un cățeluș drăgălaș s-a postat, foarte hotărât, lângă fiul ei, de nouă ani, care... avea un măr în buzunar!

A plătit patruzeci de dolari amendă, după negocieri și mărul a fost confiscat. Eu l-aș fi mâncat pe loc, în timp ce se făcea formularul de amendă!

După ce au gustat din „cadoul” Laurei și după ce au văzut fotografiile în care Laura era alături de fiica ei în ținută de absolventă și de tatăl acesteia, fostul ei soț, Aura și Ina și-au dat seama că tot ce le-am spus a fost adevărat.

Au tras concluzia că au o mamă „paranormală”, dotată cu talent deosebit pentru comunicare și nu erau departe de adevăr. Aveam un foarte bun simț de observație și o mare pasiune pentru fotografie.

De când mă știu am avut un aparat foto în apropiere și am făcut mii de fotografii - peisaje, oameni, evenimente în familie.

În anii 2006 și 2008 am avut două expoziții personale de fotografie în Canada, fiind membră a unei importante asociații de fotografi amatori.

Într-o zi, când Laura pleca la biserică, era o lumină bună afară.

Am reținut-o pentru câteva clipe lângă copacul din fața blocului și i-am făcut o fotografie superbă, din profil.

Cu pălăria elegantă pe cap și cu o eșarfă de mătase la gât, arăta ca o actriță de cinema. A fost foarte emoționată când i-am dat poza, mărită sub formă de tablou.

De ce nu o fi venit ea direct la mine și a chemat poliția?

Cred că, în starea de surescitare în care se afla, avea nevoie de un intermediar cu care să comunice mai rapid în engleză și să „o protejeze de represalii” din partea vecinului de la etaj. Ea știa ceva, ce eu nu știam!

Pentru moment, în decor, lucrurile stăteau așa: Plamen se afla încă la ușa mea, tremurând de nervi și neînțelegând încă de ce a fost atacat, Laura se încuiase în apartamentul ei și striga în engleză, ceva ce eu nu înțelegeam și polițistul cobora pe scări cu... o cărămidă în mână, se pare un corp delict, care a adâncit și mai mult misterul disputei!

Ca să nu o mai lungesc, am schimbat câteva vorbe cu polițistul, care vorbise cu

Laura și l-am informat pe Plamen de unde i se trage.

Polițistul i-a atenționat pe cei doi să înceteze conflictul că altfel îi poate amenda și eu l-am asigurat că mă voi ocupa de pacificarea beligeranților și am preluat cărămida! Balcoanele blocului erau vechi, făcute din bucăți de scândură și din când în când proprietarul se îndura să mai renoveze câte unul.

Plamen Petrov, de la ultimul etaj, își ducea, la mașinile de la subsol, lucrurile, ca să le spele și să le usuce, dar cămășile le spăla în apartament și le usca, pe umerase, pe balcon.

Apa se mai scurgea și ajungea uneori să picure și pe balonul de la etajul inferior, ceea ce s-a întâmplat în acea „fatică zi” de sâmbătă.

De obicei nu era nici o problemă, dar exact în acea zi, Laura a pus câteva cărămizi pe balconul de lemn, ca să nu ia foc, și a pus peste ele câteva tăvi cu prăjituri scoase din cuptor.

A gătit mult și de toate, pentru că aștepta musafiri duminică.

Era destul de obosită atunci când a ieșit pe balcon și a văzut dezastrul: peste prăjiturile ei, cursese apă din belșug, de la cămășile lui Plamen, care lucra liniștit la ordinator, fără să bănuiască ce tornadă se va abate asupra lui.

Tot calmul ei englezesc s-a topit ca un abur și temperamentul ancestral, african, a ieșit la suprafață ca la o chemare de tam-tamuri. A luat o coadă de mătură și a început să bată cu furie în balconul de sus.

Plamen s-a aplecat imprudent și cât pe aici era să fie lovit cu mătura în cap.

Dar furtuna abia începea!

Privind din nou la tăvile de pe balcon, pline de apă, munca ei de o zi, s-a aplecat, a luat în mână o cărămidă și a plecat la lupta cea mare, cu creierul în flăcări. A urcat până la ușa lui Plamen, și „ca o apucată”, a început să lovească cu cărămida - roșie, în ușa - albastră, cu urmele de rigoare.

După ce s-a răcorit, Plamen era încă buimac pe balcon, Laura a abandonat cărămida la locul faptei, a coborât și a chemat poliția, ca să constate „dezastrul” culinar. Cam asta a fost!

Pe Plamen, care venise la ușa mea, l-am sfătuit să intre în casă și să stea liniștit, orice ar fi.

Laura nu mă solicitase pe mine așa că am considerat că este mai înțelept să nu dau ochii cu ea și să o las să se calmeze.

După câteva zile am invitat-o la o cafea turcească, pe care eu o prepar în ibric, după o rețetă a bunicii mele.

Ca să îi înmoi inima, i-am pus pe masă două kg de zahăr și două kg de făină și am rugat-o să îmi facă și mie o prăjitură, ca aceea de pe balcon.

M-am gândit că este o formă elegantă să o ajut să-și acopere paguba, fără să o ofensez.

Apele au intrat în matcă și fiecare, din cei doi, și-a urmat cursul vieții în lumea lui, ignorându-se unul pe altul, ca și până atunci. Nici pomeneală de scuze sau străngeri de mână.

Oamenii din apartamentele blocurilor sunt niște însingurați, nu se salută, nu-și vorbesc.

Doar în fața unui pericol care îi vizează pe toți, se mai adună împreună, de exemplu la o alarmă de incendiu.

SANCTUARUL DACILOR

- Sarmizegetusa Regia -

Nu cred că este cazul ca să citez toate lucrările de istorie în legătură cu civilizația geto-dacică pe care le-am consultat de-a lungul timpului, începând cu monumentală „Dacia preistorică” a lui Nicolae Densusianu, cu „Istoria românilor din Dacia Traiană” a lui A. D. Xenopol și continuând cu „Noi, Tracii” semnată de Iosif Constantin Drăgan, ajungând până în zilele noastre, la româno-suedezul George Pantecan cu monumentală sa carte „Provincia Dacia din Europa Nordică”, iar recent, la prietenul meu Adrian Bucurescu, „Dacia secretă”, apoi la cele două volume ale lui Napoleon Săvescu, dar și numeroase articole din presa vremii care îmi atrăgeau atenția asupra problemei care mă interesa din ce în ce mai mult, pe măsură ce informațiile deveneau mai importante și, desigur, mai credibile. Am aflat că ființează anual și un Congres de Dacologie, bineînțeles al entuziaștilor (istoricii noștri ezitanți îl lasă pe pseudoistoricul Lucian Boia să ne bălăcărească, iar la televiziunea națională are program „de voie!”), ajuns la peste 15 ediții, la ultimele am și participat chiar cu materiale, la Oradea și la Buzău.

La început a fost curiozitatea. Aflam mai multe și mai noi informații decât cele oficiale din școală, despre geto-daci, despre cultura lor, despre cucerirea Daciei de către romani, despre romanizare. Curiozitatea a dat naștere la întrebări, unele tulburătoare, ce făceau să se zdruncine în mintea mea o teză a romanizării pe care o adoptasem din școală, ca fiind cea corectă, cea oficială.

Au rămas întrebările. Le pun acum pe hârtie, fără a încerca să dau un răspuns, dar și fără să oblig cititorul la alt efort, decât să reflecteze. Numai o mică parte din cele câteva sute:

-Cum se face că romanii, cucerind doar 14% din teritoriul Daciei, romanizarea s-a extins la întreg teritoriul? Erau ei, geto-dacii, într-atât de avizi de cultura și civilizația romană, socotind-o superbă, încât să-și părăsească civilizația, dar mai ales limba, însușindu-și-o pe cea a cuceritorilor?

-Cum se face că romanizarea acestei provincii, numită ulterior de romani Dacia Felix, s-a produs în doar 175 de ani, pe când romanii n-au reușit să romanizeze Palestina, dominată timp de 900 de ani, sau triburile celtice pe care le-au supus timp de 600 de ani?

-Cum se face că Decebal cu dacii lui au stat cu brațele încrucișate lăsându-i pe romani să construiască celebrul pod peste Dunăre de la Turnu Severin, în intervalul dintre cele două războaie?

-Cum se face că acest popor, în momentul cuceririi de către romani, era depozitarul unei averi care însemna 300 de tone de aur și 500 de tone de argint, capturate de romani (prin trădarea unui apropiat al lui Decebal, grecul Bicilis – probabil de aici a ajuns până la noi termenul de „bicisnicie”), drept pentru care Traian a scutit populația Romei de impozite pe timp de un an și a organizat grandioase festivități care au durat o sută de zile? Oare dacii, care își

făcuseră în sute de ani o astfel de zestre materială, colosală pentru acele timpuri, nu aveau și o cultură materială și spirituală dezvoltată? Răspunsul la această ultimă întrebare avea să mi-l dea situl arheologic Sarmizegetusa Regia, devenit, între timp, pentru mine, o obsesie. Ajunsesem să cred că s-ar putea să mor, dar să nu apuc să-l vizitez...

-Cum se face că dacii, singurul popor cucerit căroră romanii le-au ridicat o Columnă în miezul Romei, au beneficiat de 125 de statui și busturi, reprezentări într-o postură deloc umiltoare, făcute de romani învinșilor? În nicio altă situație din Antichitate nu se mai cunosc cazuri în care învingătorii să ridice statui învinșilor!

-Cum se face că niciun istoric roman al acelor vremuri nu consemnează faptul că romanii ar fi folosit vreun traducător (interpret) în negocierile cu dacii, din contră, toți specifică faptul că s-au înțeles direct?

Răspunsul la întrebarea din urmă este unul singur, ajutând la dezlegarea răspunsului și la celelalte întrebări: Romanii și geto-dacii vorbeau aceeași limbă! Răspuns care schimbă întreaga noastră istorie oficială, potrivit căreia noi suntem romani. Din contră!

Curiozitatea mi s-a transformat în pasiune. Era și firesc ca aceste întrebări și multe altele să nu-mi fi provocat o imensă dorință de a călca pe urmele lui Decebal și ale preoților daci pe Acropole-ul lor, la Sanctuarul dacic de la Sarmizegetusa Regia. Mă stăpâna curiozitatea, firească, să pășesc cu emoția unui mare eveniment, pe acel loc sfânt al dacilor.

Am pornit dintr-un alt loc sacru al istoriei noastre, Colchis de Buzău (Colți, localitatea unde am avut privilegiul să mă nasc!) acolo unde au poposit Argonauții greci în frunte cu Ulisse în căutarea Lânii de aur...

Așadar: Colți – Nehoiu (am făcut joncțiunea cu alte două familii: Iliuță Damian și Lucian Cocora) - Brașov – mănăstirea Sâmbăta de Sus (amintind veșnic de martirul Brâncoveanu) - Cârțișoara (amintind de Badea Cârțan, dacul „coborât de pe Columnă”) - Transfăgărășanul (Bălea Cascadă - Bălea Lac) – barajul Vidraru (minune a tehnicii românești!) – popas și cină la o excelentă pensiune (românii s-au adaptat foarte repede la turism!), Curtea de Argeș (Mănăstirea, care trebuia să rămână unicat, nu să mai aibă o soră vitregă în coastă, încă și de prost gust!) – Hurezu – Novaci – splendida stațiune Râncea - Transalpina (popas obligatoriu pentru masă la celebra stână). Cuvintele sunt umile în fața splendorii peisaj, unde omul nu a intervenit decât cu integrarea excelentă a șoselei! Soției mele, profesoară de Geografie, nu i-au rezistat lacrimile! Urmează: Obârșia Lotrului - Valea Frumoasei (ii dăm dreptate lui Sadoveanu!) - Sebeș - Orăștie (cu popasurile de rigoare). Până aici putem pune, în loc de entuziasm, numai semne ale exclamării. Cine nu crede, n-are decât să ajungă în această împărăție imaginată doar în basmele românești...

Ajunși în Orăștie, găsim locurile de cazare în pensiuni, toate ocupate, în ciuda faptului că ne aflam în cursul săptămânii, tocmai spre a evita aglomerația specifică week-end-ului. N-aveam ce face și așa ajungem la singurul mare hotel din oraș, de patru stele, cu prețuri duble ca ale pensiunilor, dar cu televizoarele defecte și fără frigider. Recepționera dădea din umeri: „Întrebați patronul”, ni s-a sugerat foarte politicoasă. Noi ce să facem? Aveam timp de reclamații?

Ce să faci într-o cameră de hotel ca aceasta, înainte de culcare, până să te fure somnul, mai ales că nu puteam adormi din cauza oboselii de la volan? Mi-am amintit de o experiență trăită prin aceste părți, cu mulți ani în urmă, de pe timpul Împușcatului. Era moda hainelor din piele de oaie, tip Alain Delon și auzisem noi că în Orăștie sunt cei mai renumiți cojocari. Așa că mi-am luat pieile de oaie, bineînțeles neargășite, în spate și am coborât din tren în gara Orăștie, împreună cu colegul meu de școală, Costache, pe la trei noaptea. Bineînțeles că am așteptat în gară până s-a făcut ziuă, doar nu era să batem cu noaptea-n cap la poarta omului, cu care luasem în prealabil legătura telefonică. Ardelean serios, negocierea a mers destul de repede, ne-a promis că în toamnă sunt gata, am plătit avansul, și chiar am prins trenul la întoarcere. Oricum, cu personalul, până la Ploiești, cale lungă... Toamna, ce ne-am gândit noi. N-ar fi mai bine să ne ducem cu Dacia lui Costică, să plimbăm și soțiile? Facem noi rost de benzină, umplem rezervorul cu chiu cu vai, mai cerșind de pe la unul sau de pe la altul, cu promisiunea că o dăm înapoi când om primi cota pe luna următoare, mai ales că eu, prevăzător, păstrasem și cota pe luna trecută. Mai luăm cu noi și o canistră de vreo douăzeci de litri. Plecăm duminică dis-de-diminează, cu gând să ne întoarcem până seara. Ajungem cu bine la Orăștie, probăm hainele, ba soțiile au pus ochii și ele pe niște haine pe care le tot probau care le veneau ca turnate. Ce să facem? Am plătit. Plecăm toți patru mulțumiți, mașina se întindea frumos la drum, numai că, la în momentul dat, întâmplarea a făcut să fie chiar la o parcare, motorul stă pur și simplu. Coborâm, verificăm delcoul, totul părea în regulă. Nimic deosebit. Dă cheie, pornește merge vreo 10 m, nimic. Ne uităm pe cer, se apropia seara. Mașini nu treceau. „Ehei, Costică, descurcă-te cu Dacia ta în plin Ardeal!” Punem noi și o parte din benzina din canistră, pornește. Mergem ce mergem, iar se oprește. Iar punem benzină. Ne uităm și la canistră, și la distanță. Devenise foarte clar că nu ne va ajunge benzină, nu tu mașini să treacă, începuse și un vânt care mai aducea și un spic de zăpadă, în mașină se făcuse frig... „Ce ne facem, Costică?” Îl văd pe Costică luminat dintr-o dată: „Numai să avem noroc.” „Mai avem 10 km până în Brașov. Dacă ne ajută benzina care ne-a mai rămas, am un văr acolo, unde vedem și ce-i cu benzina!” Am avut noroc. Ne-a

scos din încurcătură. Omul, șofer de meserie, s-a dus direct la furtunul de alimentare care fusese fisurat. L-a înlocuit, ne-a dat benzina din rația lui și pe la trei noaptea am ajuns. „Care dintre noi a fost norocos, Costică?” „Măi omule, să nu-mi dea mie prin cap să controlez furtunul de alimentare?”, se întreba cu năduf, izbindu-și căciula de masa din cancelarie a doua zi. Acum Costică-i oale și ulcele, nevastă-sa a dat Delonul de pomână... Eu l-am dat pe al soției mele.

Și revenim de unde am plecat, adică, de la hotelul din Orăștie. Dimineața, la plecare spre ținta finală, vremea bună a vrut parcă să compenseze neajunsurile. Notă maximă pentru oficialitățile orașului! Un oraș curat, liniștit, aerisit, dar mai ales cu foarte multe indicatoare care te dirijau pe întortocheatele străduțe ardelenesti spre traseul de urmat până la Sarmizegetusa Regia. O singură dată, spre a fi mai siguri, am chestionat un ardelean care ne văzuse oarecum dezorientați: „No, luați-o după indicatorul ăsta, că vă duce drumul!” Și ne-a tot dus...

Eu îmi fixasem totuși, ca reper, Munții Orăștiei care nu mai apăreau deloc. Tot înaintam adânc în depresiune. Așa că, circumspect, am oprit într-o localitate cocheta, Beriș. Am fost îndrumat spre primărie, o locație superbă, de „se învârtea după soare.” Tot acolo, ceva mai în spate, am descoperit „Centrul de informare turistică”, unde ne întâmpină o funcționară tânără durdulie ca toate ardelencele, toată numai zâmbet și cu un braț de plante, dar și cu informații cât cuprinde. Totuși, circumspect: „Domnișoară, înainte de a merge în câmpie, nu văd muntele! Nu vreau la Ulpia Traiana Sarmizegetusa, eu vreau la Sarmizegetusa Regia!” „Sunteți pe drumul cel mai bun, înaintați fără grijă, mai aveți 20 de kilometri!” Într-adevăr, nu am mai înaintat decât vreo 7 km, apoi am dat de munte. Încă diminează în munți, roua strălucea pe frunzele copacilor care îmbrățișau cu coroanele lor râul năbădăios, zi splendidă de august, călduț, soarele urca voinicește odată cu noi. Un drum nou construit, asfaltul proaspăt, ceva mai îngust, urca, urca, fără hopuri, doar în serpentine ușoare, urmând cursul râului ale cărui ape se spargeau de stânci sau de rădăcinile fagilor încolonați pe pante din ce în ce mai abrupte, ca apoi să lase loc bradului și molidului. Din loc în loc, parcări frumos amenajate, chiar trasate, sate rare, case și mai rare. Pe ici pe colo, în câte un ochi de pădure, ghiceai o pensiune cocheta.

Gândul ți se duce în altă parte: România superbă! România fascinantă! Îmbrățișată cu privirea și cu sufletul!

La capătul traseului, un mic, dar cocheta popas pentru parcare. Ne-o luaseră deja înainte vreo 20 de mașini de toate tipurile, de prin mai toate județele țării.. Indicatoare vizibile ne informau că șoseaua se oprește aici, iar 1,2 km aveam să-i facem pe jos. Ce-i mai plăcut în asemenea împrejurare decât să urci, după puterile sale, pe o șosea placată cu piatră cubică (de fapt, „Drumul dacic

pavat”, adică drumul pe care au urcat și Decebal, și preoții, după cum aveam să aflăm, construită după toate regulile artei, cu șanțuri și rigole, iar din loc în loc băncuțe cochete din lemn, pentru odihnă, lângă care erau nedespărțitele coșulețe pentru gunoi, scobite meșteșugit în mici trunchiuri de brad!

După o ultimă cotitură, priveliștea mi se deschide. Ne apare în față ceva ca o căbănuță, unde aflăm că trebuie să cumpărăm bilete. Nesemnificativ: pensionari, elevi și studenți – 2 lei; ceilalți – 5 lei. Tot acolo, un panou publicitar, cu toate informațiile generale de care ai nevoie. La sanctuar nu ai nevoie de ghid. Pornesc, nu fără emoție, aventura. Ani de zile mi-am imaginat momentul acesta sublim al întâlnirii cu istoria vie. De undeva, de sus, admir panorama. Cineva, în stânga mea, tot fotografia. Îl urmăresc studiind, foarte preocupat, niște cărți. Încerc o comunicare. Constat că este un francez foarte bine documentat. Ne-am strâns mâinile și ne-am continuat preocupăți traseele. Nu erau decât două. Am ales, cum era firesc, traseul I. Începea cu treptele care duceau, pe vreo 50 de m către sanctuar. Greu să-ți găsești cuvintele! Am lăsat să lucreze aparatul de fotografiat. Jos, în sanctuar, un harnic hunedorean transpirase cosind iarba printre vestigii. Mai încolo, doi jandarmi îl urmăreau plictisiți. La un moment dat, unul dintre ei a luat și el coasa. Am surprins fotografic momentul. Încolo, liniște, turiști care călcau pe vârfuri să nu tulbure liniștea ritualului de acum 2000 de ani. Am pășit și eu la fel și am contemplat întreg sanctuarul. Soarele bătea de undeva din Zenit adâncind liniștea. Îmi țineam răsuflarea, dorind parcă să absorb, de undeva din trecut, incantațiile preoților și răspunsul mulțimii. Trăiam liniștea înconjurat de zidul din piatră, de 2 m grosime (Murus dacicus) fără să mai

percep curgerea timpului. Mă tot întrebam: Cum au reușit dacii să urce acolo mii de astfel de pietre bine șlefuite și perfect îmbinate? Gândurile și imaginația se întorseseră în trecut, făcându-mă participant, pentru nu știu cât timp, la ritual. „Să mergem!” auzind glasul șoptit al soției care mă scoase din transă. „Știi cât am stat? Uită-te la ceas. Două ore! Suntem în întârziere!” Am făcut fotografii. Toate pe fondul unui verde crud, viguros. Îmi închipui sanctuarul fără pădurile din jur, cum trebuie să fi fost atunci. De fapt, un centru militar, religios și politic!

Nu cred că este momentul să fac acum, aici, o prezentare detaliată a sitului care înseamnă: Sanctuarul de andezit, Sanctuarul mare de calcar, Sanctuarul mic de calcar, Discul solar. El trebuie să-ți rămână în inimă!

O ultimă privire panoramică. Fusesem cândva pe Acropole (în grecește, „cetate pe înălțime”), în Atena. Nimic nu le deosebește. Decât că grecii au avut norocul să li se păstreze sculpturile și construcțiile, pe când romanii au distrus o civilizație mai înaintată decât a lor. Nu numai pentru aur, ci din orgoliu, căci din orgoliu au construit acea replică – am văzut-o și pe aceea cu alt prilej – Ulpia Traiana Sarmizegetusa. Dar nu era pe înălțime, nici la înălțimea celeilalte...

Câte ceva despre civilizație, nici dacică, nici romană, ci aceasta, românească, de astăzi, care m-a făcut să fiu mândru. N-am zărit prin iarbă, bine întreținută, nicio hârtie, niciun pet, niciun muc de țigară. Am văzut și am folosit acolo, în pădure, la peste 1000 de m altitudine, toalete, dar nu vă vine să credeți, ecologice! Adică: apă curentă să te spele, cu săpun, cu scurgere captată în butoaie speciale, în interior tot ce este necesar, dar și o simplă invitație cu tâlc: „Călătorule, lasă locul curat, așa cum ți-ai fi dorit să-l găsești!” Iată că

hunedoreni aleg să răspundă cu civilizație și cu excelență organizare, ca semn de prețuire pentru cei care au murit sub zidurile sanctuarului apărându-și nu numai țara, ci mai ales civilizația, dar și respect pentru ceea ce înseamnă valorile românești de azi.

N.B. Așa că, drumurile noastre nu ar trebui să se mai îndrepte spre Acropole din Atena, ci spre Acropole din Munții Orăștiei, la Sarmizegetusa Regia, care înseamnă tot „cetate de pe înălțime” („zermi” - „stâncă”, „zeget” – „înălțime”, în limba dacilor), ori de câte ori vom avea prilejul. Sper ca acest prilej eu să-l am în fiecare an! Pentru că îți trebuie mai multe vieți să cercetezi o civilizație veche de peste 10.000 de ani, de pe timpul tribului misterios al pelasgilor: cetatea - un colos ce se întinde, după estimările specialiștilor, pe mai bine de 5.000 de km pătrați - și pe locuitorii săi, dacii, mari arhitecți (cetăți, ziduri și drumuri pe înălțimi!), mari astronomi (mărturie stă calendarul solar, rivalizând în exactitate cu cel de astăzi!), mari siderurgiști (meșteri desăvârșiți în prelucrarea metalelor și a aurului!).

Și-am mai aflat recent despre o altă descoperire epocală a profesorului Ioan Romeo Mânzală, tot din munții Hațegului. Este vorba despre „Tronul străbunilor”, cu rădăcini în istorie cu vreo câteva mii de ani înaintea dacilor, despre care a scris o carte, cu mare impact, mai ales că totul a fost cercetat cu aparatură modernă, chiar și prin satelit. Și-am mai aflat recent, printr-un reportaj de televiziune despre acea matriță pentru obiecte de podoabă, acum în siguranță la Muzeul de Istorie din Deva, descoperită întâmplător, la Sarmizegetusa Regia, în urma unei furtuni violente care a dislocat un copac. Nu mai vorbesc despre brățările dacice, despre kosonii care împânzesc în

muzeele din Austria sau din Europa, despre extraordinarele asemănări dintre sculpturile și inciziile de pe vasele de ceramică din România și Danemarca. Un singur gând mă tot frământa în timp ce coboram drumul dacic: Cât de înfloritoare trebuie să fi fost civilizația dacică, din moment ce a fost jefuită de peste 300 de tone de aur și de 500 de tone de argint? Cât de dureroasă trebuie să fi fost suferința dacilor rămași în viață când au aflat că grecul Bicilis, de la curtea lui Decebal, a trădat romanilor locul unde au ascuns aurul? Să vină din istorie până la noi cuvântul „bicsnicie”, de la trădătorul Bicilis?

O cu totul altă Românie altfel văzută decât prin oglinda deformată a televizorului! O istorie fascinantă având ca fundal spațiul geografic al unei Români moderne, care, sunt optimist, va renaște precum Pasărea Pfoenix...Istoria noastră nu ne-a putut-o fura nimeni, pentru că este îngropată în pământul acesta. Trebuie numai să scormonim, s-o scoatem la iveală. Numai atunci nu vom mai preamări niște cruzi cuceritori în imnurile noastre. Numai când vom finaliza aceste scormoniri, coloana noastră vertebrală se va îndrepta.

La întoarcere, colegii mei au folosit un alt traseu. Așa că m-am uitat la soare, la ceas și am hotărât să ne întoarcem la Urziceni, având un bun copilot, soția mea. Așa că: Sibiu, Brașov, Predeal (deja se înnoptase), Sinaia, Ploiești, Urziceni, pe la 11 noaptea. Soția mea a reușit să scoată o laudă: „Ești un bun șofer, niciodată nu mi-a fost teamă cu tine la volan”. Atunci mi-am adus aminte că am rugat-o, cu ani în urmă, să urmeze și ea școala de șoferi. Cred că avea calitate. După un așa drum lung, istovitor, parcă-i părea rău...

(Din volumul „Călător”, Editura EDITGRAPH Buzău)

ADRIAN BUCURESCU

Toponimia Daciei: Urziceni

Cu multe va fi având legătură toponimul **Urziceni**, dar cel mai puțin cu urzicile, care nu sunt mai dese în acest oraș decât în alte locuri ale patriei. Pe de altă parte, legenda cu așa-zisul căpitan „Urzică”, din oastea lui Mihai Viteazul, este clar că a fost meșteșugită de vreun învățator al orașului, probabil pe la sfârșitul veacului al XIX-lea sau pe la începutul celui de-al XX-lea, intrând pe neștiute în folclorul local, cum s-a mai întâmplat și cu alte orașe și sate de-ale noastre.

Iubesc mult acest târg de câmpie, unde mi-am petrecut anii de liceu. În acei ani frumoși, am descoperit, din întâmplare, fragmente ceramice pe malul stâng al Ialomiței, de aceeași factură ca acelea de la cetatea getică Helis, actualmente Piscu Crăsanilor. Dar oricât am citit mai târziu, nimeni nu pomenește de vestigiile antice ale orașului, și, de fapt, se pare că acolo nu s-a cercetat niciodată cu luare aminte adâncul pământului.

Vreau acum să dăruiesc orașului drag inimii mele rezultatul unor cercetări despre istoria lui. Se știe că pe vremuri făcea parte din neamul Napailor, învecinându-se, în dreapta râului Naparis, astăzi numit Ialomița, cu neamul Piengeților.

Căutând termeni atestați în istoria strămoșilor, am aflat și numele feminin tracic **URSICINA**. Numele este vădit apropiat de actualul toponim Urziceni. Dar de unde până unde?

În celebra sa lucrare, „*Getica*”, savantul Vasile Pârvan, care-i consacră cetății de la Piscu Crăsanilor cel mai important capitol, afirmă că, în Antichitate, Ialomița era navigabilă. Dar până unde putea fi navigabilă, dacă nu până la cotul de la Urziceni spre Dridu, în apropierea confluenței râurilor Ialomița și Prahova, de unde apa este mult mai mare? În acest sens, **UR SICI NA** se poate tălmăci prin „Unde (se) întorc Navele”; cf. rom. *oară*; *a (se) suci*; *a (se) răsuci*; *naie* „corabie; barcă; lunte”; *Noe* (mit.); latin. *no* „a înota; a pluti; a naviga”. Și-atunci, care e legătura toponimului cu numele unei fete trace?

În panteonul Tracilor, se afla și o Zână a Apelor, zisă și **DAMO NO** „Cea care slujește la Navigat; Cea care ajută Navigatorii (Corăbiile)”; cf. rom. *a tămăia*; *tămăie*; *naie*; *Noe*; latin. *no*; grec. *timoni* „timonă”. Este aceeași cu **URSICINA** noastră, căreia i s-a dat numele unei sfinte, obicei care există și astăzi.

În mitologia românească, **URSICINA** a rămas ca *Știma Apelor*, echivalentă cu *Rusalka* din mitofolclorul Slavilor de Est. Tot ea este și *Crăiasa Faraoanelor*, fecioare cu o coadă de pește în loc de picioare, care locuiesc în Marea Neagră, echivalente ale *Sirenelor* din mitologia greco-romană.

Vechimea cultului Zânei Apelor este impresionantă, de vreme ce apare și pe un vas din celebra cultură Cucuteni, unde are înotătoare în locul picioarelor. În acest sens, se poate presupune că, într-

o vreme de înflorire a cetății **URSICINA**, va fi fost înălțat și un templu acolo, măcar de lemn, cu hramul Zânei Apelor. De ce să nu visăm frumos despre Geții din Bărăganul nostru?

Zâna Apelor, pe un vas de la Cucuteni

Motto: „Acum, în epoca modernă, omul care își dedică timpul pentru evocarea istoriei, geografiei, vieții cotidiene a zonei sale natale, este numit <idiotul satului>; el nu e învățat, însă știe tot și, dacă nu știe, mai inventează.”
(Umberto Eco)

POVESTE

Nu știu de ce este atât de greu să scrii o poveste, știi conținutul, dar nu știi cum să începi. Odată începută, de nenumărate ori ești întrerupt de gând, care te poartă pe toate cărările îndoielii: dacă au spus-o alții, dacă e banală, dacă mai interesează, dacă...

Povestea mea s-a petrecut mai demult, când oamenii erau mai cumsecade și se țineau de neamuri sau de rude.

Iuliu, deși avea nouă frați care se împrăștiaseră care încotro să-și câștige bruma de existență, rămăsese singur, îi murise tatăl când avea trei ani. Mama l-a lăsat pe când abia împlinise treisprezece ani. Moș Gliga, fratele mamei, l-a chemat la el și l-a pus la treabă, l-a învățat meserie, îi da simbrie, mâncare, haine, dar îl folosea și ca ajutor la tăiat lemne și cărat de la pădure. A stat ucenic la Moș Gliga șase ani, a învățat meseria de fierar. La 19 ani, bătrânul l-a ajutat să-și facă atelier, avea ceva scule de la tatăl său, numai camera era veche. Aici l-au ajutat și unii dintre frați cu ce au putut. Toți erau la casele lor, unii aveau greutăți, copii, el, fiind singur, nu pregeta să-i ajute.

Fratele mai mare, Ilarie, după ce au terminat atelierul, i-a zis că i-a venit timpul să se însoare.

-Ai și tu vreo fată pe care ai pus ochii?

-Da, pe Anica lui Devlă!

-Pe sărăcitură aia, mă?, sare soră-sa Valeria! Acum ești mare, mă, și meseriaș, nu „cavaler cu frișcă.” Trebuie să cauți una cu pământ, harnică, nu prea frumoasă, că se uită toți bărbații după ea și n-are rost s-aduci pe Dracu-n casă!

-Lasă că știu eu o fată, sare soră-sa Rada, e și ea orfană, dar are pământ mult.

-Atunci mergem amândoi în peșit la ea!, acceptă bucuros Ilarie.

Așa s-a dus Iuliu cu Ilarie împreună cu Rada în peșit la Anica Vădana din Brădet. Avea sărmana cinci fete și doi băieți, avea pământ mult la Cucuiata, de unde era Iuliu, și l-ar fi dat pe tot pentru că, pentru Anica, era prea departe, să-l muncească. Anica era din Cucuiata, însă se măritase în Brădet, casa parintească îi revenise sorei sale, Ileana lui Burete. Ea avea și pământul Anicăi în parte și toamna îi dădea ce trecea printre degetele ei de hrăpăreață.

S-au înțeles în toate problemele: fixatul nunții, trecerea în rol a averii, a zestrei. Era sărăcie mare, trecuseră prin război, prin reforma monetară, așa că pretențiile nu au fost prea mari. Nunta au făcut-o cu haine de împrumut. Atunci se bea și mânca trei zile, iar la dar nu se prea dădeau bani, ci se striga, două-trei duble de porumb sau grâu, o vadră-două de țuică, fasole, câte o oaie cu miel, lână. La o săptămână, umbra Iuliu cu căruța prin sat și își aduna darul, mulți nu mai recunoșteau, dar cum Iuliu era și isteț, i-a păcălit și el. La cine a fost și nu i-a dat darul, când se ducea la nuntă la copiii lui și venea la el pentru strigarea darului, spunea:

-Două duble de porumb pe care nu mi le-a dat tac-tu, acum suntem fit!

Avea pe unii care nu i-au dat darul strigat niciodată. După ce Iuliu și-a adus femeie în casă, Moș Gliga și-a închis afacerea, era bătrân și toți clienții i-a dat lui Iuliu, care era tânăr și foarte priceput. L-a luat ucenic pe Vuță, băiatul Radei, sora a mai mare. Într-un an avea aproape jumătate din sat dator la el.

Niciodată fericirea nu ține mult. Din cauza unor neînțelegeri cu Tito, România a suplimentat batalioanele de

la graniță, avea nevoie de potcovari la cavalerie, așa că Iuliu a fost înrolat și Orița a rămas cu copil mic acasă. A stat trei ani în armată, iar când a venit acasă, copilul lui, Sergiu, era mărișor, îl lăsase de o jumătate de an și acum îl izgonea să plece acasă la el, nu-l mai recunoștea. După o lună, cu sfatul lui Ilarie, a dărâmat casa bătrânească. Când l-a văzut soră-sa Valeria în vârful casei, l-a certat neîncrezătoare:

-Mai faci tu casă, când mi-oi vedea ceafa! Și unde stai, mă, amărătule?

-Colo, în polatra aia!

Când ai mulți frați și jumătate din sat dator, îți înjghebi la repezeală o bojdeucă. Într-un an s-au și mutat într-o cameră, dar a reușit s-o termine în câțiva ani. Au dus-o greu, Orița avea o singură fotă, seara o spăla și a doua zi o îmbrăca să iasă în sat. Acum are atât de multe, de nu are ce face cu ele...

Ar fi multe de spus, dar cum orice poveste are și un sfârșit, cred că a venit timpul să închei, am scris pe înțelesul tuturor, că n-a fost ce poate vă așteptați. Poate altădată va fi o poveste mai captivantă, dar până atunci:

Să auzim de bine!

CONSTANȚA ÎN 1896

Trecuseră doar 18 ani de când reprezentanții celor Șapte mari puteri se întruniseră în congres la Berlin, cu misiunea de a revizui prevederile tratatului de pace de la San Stefano, prin care Rusia și Turcia pusese capăt ultimei lor confruntări. Un război pe care istoriografia românească îl așează printre evenimentele care au grăbit procesul de modernizare a țării, schimbându-i statutul internațional. Independența proclamată de români și recunoscută de marile puteri a fost dublată de revenirea Dobrogei la patria mămă, pas important pe calea edificării statului unitar național.

O mențiune a acestor evenimente în contextual centenarului Marii Uniri nu poate fi decât necesară și firească. Ne-a ieșit în întâmpinare un text inedit, pe cât de succint pe atât de semnificativ, purtând semnătura unui trăitor al acelor vremuri. Nu vom intra în amănuntele integrării acestei provincii în viața Regatului Român, vom spune doar că mulți consideră Dobrogea, pe bună dreptate, un exemplu de conviețuire pașnică a diverselor grupuri etnice care o populau. Un fost primar al Constanței de la începutul secolului al XX și membru în Consiliul general al județului Constanța, a publicat în 1905 lucrarea *Dobrogea. Drepturile politice ale locuitorilor ei*. În partea finală publica o statistică pe care, parțial, o reproduc aici în mod:

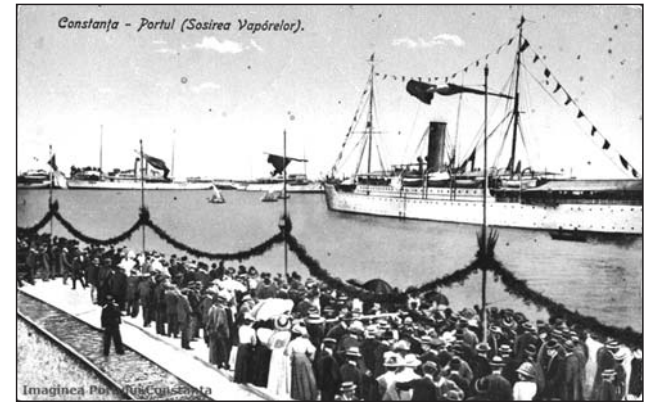
Populația Dobrogei: 293 119 suflete, dintre care: români- 145 228; turci -10 596; tătari - 25 368; bulgari - 41 078; ruși - 15 784; lipoveni- 15 335; greci -9 919; găgăuți - 3 758; germani - 8 210; țigani -5 217; evrei- 4 384; armeni- 2 951; italieni -2 884.

Textul despre care am amintit mai sus datează din 1896 și surprinde în câteva fraze o realitate istorică în plină mișcare. **Iancu Cerkez**, autorul său, este bine cunoscut cititorilor noștri, fiind de multe ori prezent în paginile revistei.

Marian Ștefan

„9 iulie, marți. Ne aflăm (eu cel puțin) pentru întâia dată la Constanța. Petrecem sezonul aici, într-o căsuță a subșefului gării, mobilată gata (3 odăițe și un salonaș), pe strada Englezilor; aproape de halta Tomis, unul din ambarcaderele pentru băi. Orașelul - mai curat și mai bine zidit decât îmi închipuiam. Străzile mai bine canalizate, măturate și stropite. Casele n-au în genere fațada pusă în dosul vecinului, cum se obișnuia pe la noi. Am remarcat pe strada zisă Remus Opran (primul prefect mi se pare), vila sau palatul prințului Grig. Sturdza, cu o admirabilă terasă și portice cu flori. Alături, hotelul impozant Carul (cam gol de pasageri din cauza scumpetei și a proastei bucătării). Apoi, prin apropiere, pe aleul mic numit bulevard, vila Bordea, vila Kogălniceanu (fostă), casinul de scânduri. Biserica nouă, zidită după modelul Doamnei Bălașa. Înăntu, pictorul a zugrăvit mai mult sfinte decât sfinți. Partea zidită a acestui bulevard are încă multe goluri. Partea dinspre apă este deschisă, are bănci,

bordată cu numeroase cafenele. Aici ajung sau de aici pleacă mai toate străzile principale. Câteva, mici, ticnite, curățele, precum strada Mahomedană, strada Elenă, pornesc în jos spre Bulevard.

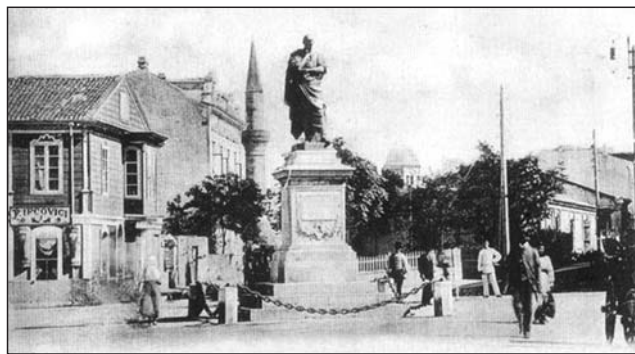
Populația, foarte amestecată, cei mai mulți levantini, cu fes și șalvari, tătari, turci, greci. Câte o turcoaică se întâlnește uneori, cu fusta în cap, ca să nu se vadă decât ochii și nasul. Iar hagi de la cele două moschei țipă un cântec monoton pe la 1 după amiază și la 10 seara. Marea își schimbă fețele după vânt și timp, culoarea predominantă este verdele. Uneori, când bate vântul dinspre sud, verdele devine cam funinginos. De aici poate numele. Coasta joasă și nisipoasă.

Mi se pare că s-au făcut însemnate progrese de la anexare [unirea cu România în 1878]. Valoarea locurilor s-a înzecit. La o jumătate de oră de la port, spre apus, sunt vile, unde se află o vilă a răposatului general Florescu și unde e stabilimentul de băi. E probabil că aceste locuri s-au acoperit cu timpul cu hoteluri și locuințe de vară. E deja o berărie, frații Brătianu își zidesc o vilă.

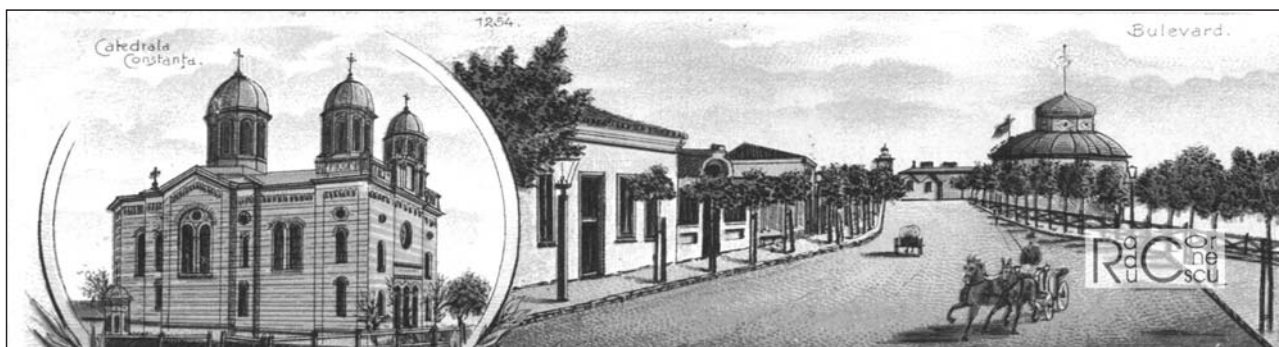
Podul peste Dunăre la Cernavoda, inaugurat în toamna trecută, nu se poate îndestul admira în iuțea trenului. În realitate, e compus din trei părți legate printr-un rambleu căptușit cu [indescifrabil]. Partea I-a peste Borcea; partea doua peste niște mlaștini și, în fine, podul cel mare, peste Dunăre, la o înălțime enormă. Apa însă la Cernavoda nu e așa lată ca în alte părți.

Dobrogea, până la Medgidia, foarte goală și pustie, numai delurețe și maluri de nisip. La Medgidia - prima verdeață, stușiș și sălcii; la Murfatlar - o apă bună...

Am părăsit Constanța la 8 septembrie, duminică. "

plantații și o nemărginită vedere pe mare. Mai departe, spre apus, e portul, la a cărui lărgire a început a se lucra de Compania franceză Hallier. Cam în centrul orașelului, Piața Ovidiu, ornată cu statuia de bronz a poetului și

Domnului Profesor Doctor Marius Stan, originar din Urziceni, i s-a decernat Titlul Academic de Doctor Honoris Causa al Universității Politehnica din București

A fost pentru mine o mare onoare și plăcere ca, împreună cu un grup de intelectuali și oameni de cultură din Urziceni, să iau parte joi, 7 iunie, la Solemnitatea decernării Titlului de Doctor Honoris Causa al Universității Politehnica din București domnului Profesor Doctor Marius Stan.

Atmosfera din Sala Senatului a fost una de zile mari, toți cei prezenți cunoscându-ne ca prieteni și admiratori ai celui care ne-a primit, și aici, cu aceeași atenție și distincție.

Gazda întâlnirii a fost Doamna Profesor doctor inginer Ecaterina Andronescu, Președinta Senatului Universității, care ne-a impresionat prin căldura și simplitatea prezenței sale precum și prin înaltul său profesionalism. Domnia sa a subliniat meritele excepționale ale omului de știință și cercetătorului Marius Stan și faptul că, de acum înainte, el se numără printre alte nume prestigioase din țară și străinătate care au primit Titlul de Doctor Honoris Causa al Universității Politehnica din București, între care nouă laureați ai Premiului Nobel.

Ascultând *Laudatio pentru cariera și profilul Profesorului Marius Stan, de la Departamentul de Securitate și Energie Globală Argonne, SUA, personalitate academică și științifică la nivel mondial*, a doua propoziție celor din Urziceni ne-a umplut inima de bucurie: *Profesorul Marius Stan s-a născut în Urziceni, în anul 1961.*

După ce domnul Marius Stan a primit însemnele Titlului Academic atât de onorant, și după cuvintele doamnei academician Maria Zaharescu și ale colegilor din cercetarea românească, am simțit nevoia să transmit, la acest mare eveniment, salutul comunității locale din Urziceni, unde s-a născut, s-a format și și-a desfășurat prima parte a activității sale științifice și de cercetare. Am evocat cu nostalgie anii când fizicienii Marius Stan și Petrică Cristea – acesta din urmă fiind profesor la Politehnică -, lucrau în laboratorul de fizică al Intreprinderii de ferite din Urziceni, unitate etalon a industriei electrotehnice din România. Cei prezenți au primit cu satisfacție

informația că Domnul Profesor Marius Stan este, din anul 2016, *Cetățean de Onoare al Municipiului Uziceni*, fiind un om care, încă din perioada adolescenței și tinereții, a fost admirat atât pentru performanțele sale școlare și profesionale cât și pentru comportamentul său exemplar.

Închei cu ultima frază din *Laudatio*: „Având în vedere realizările sale deosebite, pentru o carieră dedicată ca

om de știință și pedagog, în domeniul materiale noi cu aplicații în domeniul energetic și în cel al componentelor electronice, carieră ce ar putea fi considerată o referință pentru tinerele generații, Universitatea POLITEHNICA din București este onorată să acorde *Dr. Marius Stan Titlul de Doctor Honoris Causa.*”

Profesor **Alexandru Buleandru**

TITI DAMIAN

RECITINDU-L PE INCULEȚ BĂLAN - DRAGOSTEA ÎN LIMBA ROMÂNĂ (II)

(urmare din pagina 9)

Am selectat, pentru finalul acestui comentariu poemul de largă respirație, care pare a fi o artă poetică: „**în românește**” (datat scurt l. 4. 86): „*ca poet voi fi mereu acasă./ băiat cuminte, dacă vrei casnic./ stupid și chițibușar./ zgârcit, până la dumnezeu și vreo două/ degete mai sus. DAAAAA!/ Singura libertate pe care ți-o cer însă este/ Poezia!/ Aici sunt la mine acasă. Aici te iubesc./ aici te descânt, aici te cert, aici (te bibilesc;)...nu pot altfel; e mai mult decât un viciu:/ o pecetuire a sorții. Nu/ românul nu s-a născut poet, Limba Română/ a născut poezi, iar pe Ea, Eminescu a botezat-o!/ De aceea repet: eu te pot iubi numai românește./ dacă vrei și cu cearșaf jucat la nuntă, azi,/ la sfârșit de secol XX, da! Se poate (.) și mai rău./ Iubirea noastră se rostește și prin trupurile noastre,/ cu glasul sângelui, iubito, cu inima largă,/ cu țipăt sfios, pur și simplu în românește!*” Două aspecte sunt de sesizat aici: mai întâi simbioza poezie - femeie, apoi sincretismul poezie - limba română. În finalul poemului izbutește și un oximoron rar, „*țipăt sfios*” pe care numai Inculeț îl putea scormoni din cenușa cu nestemate a limbii române. Inutil să-l comentăm, căci el iubește limba română până la sacrificiu și e în stare să strige asta, încât să se audă până la cer, dar și până în adâncul răunchilor.

În loc de concluzie.

Biologic, Inculeț Bălan a fost contemporan cu poezia optzeciistă care, în goana după inedit, a experimentat, (dar încă o mai face cu obstinație!), forme dintre cele mai ciudate de expresie, recurgând la ambiguități, chipurile ermetism, copiindu-l penibil pe Ion Barbu, dar și-a epuizat destul de repede posibilitățile de a scrie o poezie clasică. Consecința a fost că optzeciștii, așa cum s-au autodenunit, au alunecat în obscuritate, abandonând orice regulă poetică, fie ea și de bun simț și lăsându-se pradă manierismului și modei Occidentului. S-a ajuns aproape la o ceață axiologică și logică pe care, cu emfază, o socotesc dovada supremă a unui modernism global. La întrebarea firească: „Ce-ai vrut să spui aici?” nu ți se răspunde decât printr-un ridicat din umeri, sau: „De-aia-i poezie modernă, să înțelegă fiecare ce-o vrea!”

Inculeț Bălan, deși cunoștea până în adâncuri poezia optzeciștilor, s-a ținut departe de ea, demonstrând că se poate scrie poezie dumnezeiască nu numai în versificație clasică, ci și în versuri albe, așa cum a făcut-o Lucian Blaga, marele său mentor, cu volumele căruia dormea sub cap și din care era în stare să-ți recite ore în șir. Pur și simplu, te simțeau umilit ascultându-l, asta pentru că dădea glas limpezimii, lăsând ideea poetică să curgă în cele mai tulburătoare forme de limbaj, care să genereze emoții, picurând cristal.

GÂNDURI

Căldura își pune amprenta puternic asupra sinapselor, creând scurtcircuite generatoare de convulsii de natură a afecta percepția.

Imaginile își pierd coloritul într-un ritm amețitor astfel încât realitatea scofălcită este redată în nuanțe apocaliptice. Totul este doar alb sau negru.

Grupurile, formate din corpuri aflate într-o profundă descompunere, se întrec în a-și afirma schizofrenica devalizare, imbecilitatea, răutatea, iar incapacitatea de autoreglare pune stăpânire asupra lor.

Mocirla, neîmplinirea și auto priceperea țin loc de stindard într-o luptă fără învingători. Numai învinși!

Considerând fără temei, că dreptatea e doar a lor, transformate în simpli receptori ai unei intoxicații subliminale fără precedent, corpurile declară imperial posesia asupra realului.

Devenite ușor lichide acestea încep să curgă într-un clivaj mucilaginos. Totul capătă alte dimensiuni!

Derivat uman fără atributul definitiv - umanismul, corpul atacă tot, negând altora ceea ce pretinde a-i fi respectat în virtutea unor preemțiuni generate de primatul stradal.

Limbajul convențional este înlocuit de insulte, invective, calomnii cu pretenții de axiomă.

Și vara-i lungă...

Vasile Iordache

11.06.2018

REDACTOR ȘEF - Gheorghe DOBRE

Tiparul executat la S.C. ARTPRINT“ S.R.L. Slobozia – Ialomița; Cod. 8400, str. Ianache, Lot 2
Tel: 0243 234480; 0744 356 593, E-MAIL: artprintsl@yahoo.com

Revista poate fi procurată de la sediul redacției și de la Biblioteca Municipală Urziceni

Parteneri: Muzeul Județean Ialomița, Biblioteca Județeană Ialomița „Ștefan Bănulescu”, Muzeul Național al Agriculturii, Centrul Cultural UNESCO „Ionel Perlea”, Centrul Creației Populare Ialomița, Consiliul Județean Ialomița.

Revista poate fi citită pe internet la adresa: www.revistahelis.ro

Sponsori: CONMET Slobozia, CONVIC Slobozia, PUCHI ELECTRO Slobozia, ANONIM Urziceni

ADMINISTRAȚIA

E-mail:

gigizap2002@yahoo.com

SLOBOZIA,

Str. Matei Basarab, Nr.26

Centrul Cultural „Ionel Perlea” Et.1

CONT: RO88CECEIL0143RON0091587

Suc. CEC Slobozia

REDACȚIA

Redactor șef adjunct - Titi DAMIAN

PROZĂ - Florentina Loredana DALIAN

POEZIE - Costel BUNOAIKA

TEATRU - Șerban CODRIN

FILOZOFIE - Alexandru BULANDRA, dr.Grigore

SPERMEZAN

ISTORIE, ARHEOLOGIE - Marian ȘTEFAN,

dr. Florin VLAD, Vitalie BUZU

ARTĂ - Ana-Amelia DINCĂ

MUZICĂ - Nicolae ROTARU

ETNOGRAFIE, TRADIȚII POPULARE - Răzvan CIUCĂ,

dr. Cristi OBREJAN

EVENIMENT CULTURAL - Nicolae TACHE,

Doina ROȘCA, Mihaela RACOVITȘEANU

INTERVIU, REPORTAJ, ESEU - Ion ALECU,

Vasile IORDACHE

TEHNOREDACTARE - ARTPRINT SLOBOZIA